

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΠΜΣ «ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ»

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ «ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ»

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

«ΑΠΟΠΕΙΡΕΣ ‘ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ’ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΕΝΤΥΠΟΥ ΛΟΓΟΥ».

Το παράδειγμα του Δεκέμβρη του 2008 μέσα από τις εφημερίδες *Ελευθεροτυπία* και *Η Καθημερινή*

Σεραφής Δημήτριος

ΑΘΗΝΑ 2013

Στον Δεκατρίτη

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγικά	σελ. 1
2. Θεωρητικές-Μεθοδολογικές προσεγγίσεις	σελ. 5
2.1 Το κοινωνικοπολιτικό υπόβαθρο- Η δημοσιότητα	σελ. 6
2.2 Τα ΜΜΕ ως φορείς και κοινότητες λόγου στο δημόσιο χώρο: Η κατασκευή του Δεκέμβρη στο ‘παιγνίδι’ εξουσίας και ιδεολογίας	σελ. 9
3. Η ανάλυση του υλικού	σελ. 28
3.1 Το επίπεδο της λέξης	σελ. 28
3.1.1 Αναφορικά με τα γεγονότα	σελ. 28
3.1.2 Αναφορικά με το κράτος και την κυβέρνηση	σελ. 31
3.1.3 Αναφορικά με την αστυνομία	σελ. 32
3.1.4 Αναφορικά με τη δολοφονία	σελ. 33
3.2 Το επίπεδο της φράσης	σελ. 34
3.2.1 Αναφορικά με τα γεγονότα	σελ. 35
3.2.2 Αναφορικά με το κράτος και την κυβέρνηση	σελ. 38
3.2.3 Αναφορικά με την αστυνομία	σελ. 40
3.2.4 Αναφορικά με τη δολοφονία	σελ. 43
3.3 Το επίπεδο του συνολικού πρωτοσέλιδου	σελ. 45
3.3.1 Το επίπεδο του συνολικού πρωτοσέλιδου – Ελευθεροτυπία	σελ. 46
3.3.2 Το επίπεδο του συνολικού πρωτοσέλιδου – Η Καθημερινή	σελ. 50
4. Συμπερασματικά	σελ. 53
Βιβλιογραφία	σελ. 57
Παράρτημα	σελ. 60

1. Εισαγωγικά

Τα γεγονότα που ακολούθησαν την δολοφονία του μαθητή Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου, στην περιοχή των Εξαρχείων, στις 6 Δεκέμβρη του 2008, ο «Δεκέμβρης» -όπως καταγράφηκε στην συλλογική μνήμη- αποτέλεσαν ένα μη αναμενόμενο, *ακατανόμαστο Συμβάν* (Badiou, 2009: 25-34)¹ την αρχική ίσως πράξη στην αλληλουχία των συλλογικών δράσεων που αναλήφθηκαν από όλα σχεδόν τα κοινωνικά στρώματα, μέσα στην διογκούμενη κρίση των τελευταίων ετών.

Η κρίση των κυρίαρχων θεσμών και αξιών που εκδηλώθηκε καθ' όλη τη διάρκεια της συγκεκριμένης περιόδου, η καθολική και με νέους, ιδιόμορφους όρους, αντιπαράθεση των δρώντων με την κυβέρνηση, τις κυρίαρχες ελίτ και τις κρατικές αρχές, η καταστροφή συμβόλων της σύγχρονης κοινωνίας, με χαρακτηριστικότερο όλων, το κάψιμο του χριστουγεννιάτικου δέντρου στην πλατεία Συντάγματος, οι παρεμβάσεις σε κυρίαρχα ΜΜΕ και πολιτιστικούς χώρους, ήταν ορισμένες από τις πράξεις που έλαβαν χώρα σε όλη σχεδόν την Ελλάδα, αναδεικνύοντας νέα, ενδεχομένως και μη «ορθόδοξα» δεδομένα κοινωνικής παλης. Διαμορφώνεται έτσι, ένα κοινωνικόπολιτικό υπόβαθρο, ικανό να αναδιαμορφώνει χρόνια παγιωμένες κοινωνικοπολιτικές τάσεις και αντιλήψεις στην διάρκειά του.

¹ Δανειζόμαστε τον όρο που χρησιμοποιεί ο A. Badiou, χωρίς ωστόσο να ενστερνιζόμαστε το σύνολο της ανάλυσης που διεξάγει. Ο «Δεκέμβρης», αποτέλεσε ένα γεγονός ξαφνικό και πρωτοφανές που όμως έφερε κατά την έκφρασή του, ποικίλες κοινωνικοπολιτικές διεργασίες και αντίστοιχα ρεύματα των προηγούμενων ετών σε αλληλοδιαπλοκή με τους οικονομικούς, πολιτικούς και άλλους παράγοντες. Δεν είναι ένα καινοφανές, χωρίς προηγούμενες ιστορικές, πολιτικές και κοινωνικές διεργασίες -και αντίστοιχα ρεύματα- που επέδρασαν στην εμφάνιση και ανάπτυξή του. Αυτό αναπτύσσεται και στο κεφάλαιο των θεωρητικών πλαισίων μας.

Ο «Δεκέμβρης» ταυτόχρονα, αποτέλεσε ένα δημόσιο χώρο αλληπάλληλων λεκτικών ανταλλαγών –ο οποίος είναι πλήρως καθορισμένος από τις κοινωνικοπολιτικές συνθήκες που διαμορφώνονται- επιβάλλοντας μας, με αυτό τον τρόπο, την ιδιαίτερη εξέταση της σχέσης «επικοινωνίας – πολιτικού» εντός αυτού του πλαισίου. Στην παρούσα εργασία, επιχειρείται η προσεγγίση μιας ιδιαίτερης πτυχής της σχέσης αυτής. Πιο συγκεκριμένα, επιχειρείται να μελετηθεί ο λόγος των εφημερίδων *Ελευθεροτυπία* και *Η Καθημερινή*, όπως αυτός αρθρώνεται μέσω των σημειωτικών επιλογών στα πρωτοσέλιδα της κάθε εφημερίδας, κατά την περίοδο 08/12-22/12/2008, περίοδος κατά την οποία πραγματοποιείται ο κύριος όγκος των δράσεων –και οι λεκτικές εκφορές εντός αυτών- που συνολικά συνιστούν το «Συμβάν-Δεκέμβρης».

Η επιλογή των συγκεκριμένων έντυπων ΜΜΕ δεν είναι τυχαία. Οι δύο συγκεκριμένες εφημερίδες, αποτελούν υψηλής, καθημερινής κυκλοφορίας και πανελλαδικής εμβέλειας εφημερίδες. Έχουν συνεπώς ένα διευρυμένο κοινό απεύθυνσης, αποτυπώνουν και διαμορφώνουν μια καθημερινή και πανελλαδική εικόνα της περιόδου που εξετάζουμε. Ανήκουν και οι δύο στις ποιοτικές (upmarket) εφημερίδες, έχουν όμως διαφορετικές ιδεολογικοπολιτικές αφετηρίες και κατευθύνσεις.

Σύμφωνα με τον Ψυχογιό, η εφημερίδα *Η Καθημερινή* αποτελούσε πάντα το έγκυρο φύλλο του συντηρητικού χώρου. Αντίθετα η *Ελευθεροτυπία*, είναι η πρώτη εφημερίδα που εμφανίστηκε μετά την μεταπολίτευση και χαρακτηρίζεται ως η *εφημερίδα των συντακτών*. «Έχει σημαντική απήχηση όχι μόνο στο χώρο της

κλασσικής αριστεράς, αλλά και στον χώρο που δεν ικανοποιείται από αυτές τις επίσημες κομματικές κοινοβουλευτικές εκφράσεις (Ψυχογιός 2004: 477-93).

Πιο αναλυτικά, και με βάση την τοποθέτηση της κάθε μίας εφημερίδας στο φάσμα των πολιτικών αντιλήψεων, η *Ελευθεροτυπία* φαίνεται να προσεγγίζει με θετικό τρόπο τις ιδέες του *κοινωνικού κράτους* και της *ρύθμισης των βασικών όρων κοινωνικής αναπαραγωγής*. Στον αντίποδα, η εφημερίδα *Η Καθημερινή*, δείχνει να είναι πιο θετικά διακείμενη –σε γενικές πάντα γραμμές- απέναντι στις ιδέες του *ελάχιστου κράτους* και της *αυτορρυθμιζόμενης αγοράς*. Το τελευταίο αυτό στοιχείο είναι εξαιρετικά σημαντικό καθώς, η ιδεολογικοπολιτική κατεύθυνση της κάθε εφημερίδας, καθορίζει τις κειμενικές επιλογές (εν γένει αλλά και στην δεδομένη συγκυρία). Αυτό γίνεται εμφανές –όπως επιχειρείται να αποδειχθεί- κατά την περίοδο του Δεκέμβρη του 2008, λόγω της μη ομαλής κοινωνικοπολιτικής κατάστασης πάνω στην οποία καλούνται να τοποθετηθούν άμεσα και επιτακτικά.

Ισχυριζόμαστε εν ολίγοις ότι, η διαμεσολάβηση ενός γεγονότος από τα μέσα επικοινωνίας δημιουργεί μια νέα διάσταση του γεγονότος, μια νέα σχέση επικοινωνίας και κοινωνικότητας. Κι αυτό γιατί «τα ίδια τα μέσα δημιουργούν ένα συμβολικό χώρο εντός του οποίου πραγματοποιείται η *μετάφραση* του κοινωνικού γεγονότος και η εκ νέου απόδοσή του με πρόσθετες προεκτάσεις και νοηματοδότηση» (Ψύλλα 2010: 24). *Μετάφραση* μέσω της οποίας επιχειρείται η *κατασκευή* των πραγματικών γεγονότων -κυρίως με τη λεκτική εκφορά- ανάλογα με τις σχέσεις εξουσίας που αναπτύσσονται στα πλαίσια του δημόσιου χώρου αλλά και τις ιδεολογικές και πολιτικές αντιλήψεις του κάθε Μέσου, τις σχέσεις εξουσίας στις οποίες εμπλέκεται στα πλαίσια του δημόσιου χώρου.

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι εν κατακλείδι, να αναδείξει: α) την απόπειρα των δύο εφημερίδων να “κατασκευάσουν” την *πραγματικότητα του Δεκέμβρη του 2008*, μέσω της λεκτικής εκφοράς τους, β) την απόπειρά τους να νομιμοποιήσουν, κατά αυτόν τον τρόπο την ιδεολογικοπολιτική κατεύθυνση υπό την οποία εκφέρουν λόγο και γ) την απόπειρά τους να διαμορφώσουν μέσω των δύο παραπάνω, νέους κοινωνικούς συσχετισμούς και (δι’ αυτών), να αποκλείσουν την αντίπαλη λεκτική τοποθέτηση στο πλαίσιο των σχέσεων εξουσίας που αναπτύσσονται μέσω της δράσης του ενός Μέσου πάνω στο άλλο και να επιτύχουν την ηγεμονία της αντίληψής τους – αλλά και των συμφερόντων που εκπροσωπούν- στον ευρύτερο δημόσιο χώρο και στην πολιτική αντιπαράθεση που διεξάγεται στο πλαίσιό του.

Η ανάλυση του λόγου των δύο εφημερίδων, γίνεται υπό το πρίσμα της *Κριτικής Ανάλυσης Λόγου* (Critical Discourse Analysis). Προσέγγιση, που επιχειρεί να αναλύσει τον λόγο συνδέοντάς τον με το κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον παραγωγής του, τις σχέσεις εξουσίας που αναπτύσσονται μέσω αυτού και το ιδεολογικοπολιτικό πρίσμα υπό το οποίο εκφέρεται (Fairclough & Wodak, 1997). Θα επιχειρηθεί για αυτό το λόγο, μια εκτενής μελέτη και ανάλυση του υλικού σε λεκτικό, φραστικό και διαφραστικό επίπεδο, αναζητώντας εκείνες τις σημειωτικές επιλογές (γλωσσικές αλλά και μη γλωσσικές) που εμφανίζονται συστηματικά σε όλο το εύρος αυτού και κατασκευάζουν νοηματικά μια τοποθέτηση-κατασκευή, ευθέως ανάλογη με την ιδεολογική οπτική του κάθε Μέσου, στην δεδομένη κοινωνικοπολιτική συγκυρία.

2. Θεωρητικές-Μεθοδολογικές προσεγγίσεις

«Ο κοινωνικός κόσμος είναι ένα σύστημα συμβολικών ανταλλαγών [...] και η κοινωνική δράση είναι μια δράση επικοινωνίας»
Pierre Bourdieu (1977)

Στην απόπειρά μας να θέσουμε το θεωρητικό πλαίσιο υπό το οποίο θα κινηθούμε για την ανάπτυξη της μεθοδολογικής και αναλυτικής μας προσπάθειας, ορισμένες επισημάνσεις κρίνονται επιβεβλημένες.

Αφενός, ότι «η γλώσσα δεν είναι αθώα», όπως πολύ εύστοχα σημειώνει η Φραγκουδάκη (1987: 24). Αντίθετα, αναδεικνύει πληθώρα νοημάτων και υπονοημάτων που εξαρτώνται από το κοινωνικό και χωροχρονικό περιβάλλον μέσα στο οποίο δημιουργούνται. Οι ποικίλες νοηματοδοτήσεις που φέρει εγγενώς, επιδρούν στο περιβάλλον με τη σειρά τους, το διαμορφώνουν και το αναπλάθουν. Η γλώσσα λοιπόν, εν προκειμένω, πρέπει να μελετάται σε σχέση με τον ρόλο που διαδραματίζει στην λειτουργία των σύγχρονων καπιταλιστικών κοινωνιών, όπως υποστηρίζει ο Fairclough (1995a). Σε καμία περίπτωση εκτός αυτού του πλαισίου ή χωρίς να το λαμβάνει υπόψιν.

Αφετέρου, ότι τα MME δεν είναι ένας «ουδέτερος» μηχανισμός παραγωγής πληροφοριών και ενημέρωσης. Αντίθετα, *αναπαριστούν και κατασκευάζουν* τα γεγονότα ανάλογα με τα οικονομικά, πολιτικά συμφέροντα με τα οποία συνδέονται (Fowler, 1991: 120). Η μηντιακή απόδοση ενός γεγονότος (σε σύνδεση με τα ποικίλα συμφέροντα που εξυπηρετώνται μέσω αυτών) φιλτράρισμένη αναλόγως, αποτελεί

ένα νέο *συμβολικό-ιδεολογικοποιημένο* πεδίο απόδοσης του πραγματικού γεγονότος που επιχειρεί να εμφανιστεί ως το πραγματικό.

Οι παραπάνω δύο επισημάνσεις, στη μεταξύ τους σύνδεση και υπό το βάρος του «Δεκέμβρη», αποτελούν δύο αρχές οι οποίες θα αναπτυχθούν και αποτελούν τον κατευθυντήριο άξονα που διέπει όλη την προσέγγισή μας.

2.1 Το κοινωνικοπολιτικό υπόβαθρο- Η δημοσιότητα

Το κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον το οποίο διαμορφώνεται τη συγκεκριμένη περίοδο και εντός του οποίου ξεδιπλώνεται η λεκτική δράση των ΜΜΕ, αποτελεί έναν ιδιόμορφο χώρο ο οποίος αλλάζει ξαφνικά υπό το βάρος της δολοφονίας του 15χρονου μαθητή και μεταμορφώνεται συνεχώς μέσω των δράσεων που διεξάγονται. Φέρνει έτσι στο προσκήνιο του δημόσιου διαλόγου μια σειρά από αντιλήψεις οι οποίες αναδιαμορφώνουν το μέχρι τότε παγιωμένο πλαίσιο «κανονικότητας». Το αμετάκλητο της δολοφονίας του Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου λειτουργεί σαν βότσαλο που ταραίζει τα φαινομενικά ήρεμα νερά της τότε κοινωνικής και πολιτικής κατάστασης.

Η τότε πρόσφατη επανεκλογή της κυβέρνησης της ΝΔ, και η κυριαρχία της στα πλαίσια του πολιτικού πεδίου, σε συνδυασμό με τις ισχυρές δόσεις εθνικής υπερηφάνειας λόγω της διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων αλλά και της εδραίωσης της χώρας στη λίστα των τριάντα πλουσιότερων κρατών παγκοσμίως, φαίνεται να υπερισχύουν έναντι των αντιδράσεων που έχουν προκαλέσει τα σκάνδαλα της Siemens και του Βατοπεδίου, που έχουν περιβάλλει το πολιτικό

σκηνικό με αναξιοπιστία και έχουν επιτείνει την αίσθηση διαπλοκής πολιτικών επιχειρηματικών και άλλων παραγόντων της δημόσιας σκηνής.² Η δολοφονία της 6^{ης} Δεκεμβρίου του 2008, φέρνει με πρωτοφανή τρόπο στο προσκήνιο όχι μόνο την αγανάκτηση για τον αναίτιο θάνατο ενός εφήβου αλλά και την αγωνία της νεολαίας που βλέπει ότι στη συντριπτική της πλειοψηφία θα έχει ένα μέλλον χειρότερο από αυτό της προηγούμενης γενιάς και έχει εκφραστεί –σε ένα βαθμό– μέσα από τις κινητοποιήσεις της διετίας 2006- 2007.³ Ταυτόχρονα, η γενιά που έζησε τους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης των προηγούμενων ετών, για πρώτη φορά, βλέπει να απειλούνται κατακτήσεις χρόνων λόγω της διαφαινόμενης κρίσης που κάνει την εμφάνισή της με την κατάρρευση της Lehman Brothers στις ΗΠΑ. Επιτυγχάνονται έτσι συμπλέουσες ευρύτερων κοινωνικών στρωμάτων τα οποία για πρώτη ίσως φορά, εμφανίζονται από κοινού στο προσκήνιο των μαζικών κοινωνικών διεργασιών.

Κατά συνέπεια, ο Δεκέμβριος του 2008, στο σύνολο του, καθίσταται ένα γεγονός ξαφνικό και συνάμα πρωτοφανές –στην εξέλιξή του– για τα ελληνικά μεταπολιτευτικά κοινωνικοπολιτικά δεδομένα, λόγω του ιδιαίτερου μωσαϊκού δρώντων υποκειμένων, μορφών δράσης και έκφρασης αλλά και παραγόντων που παίζουν υποβοηθητικό ρόλο στην εμφάνιση και ανάπτυξη του. Ένα γεγονός που καταφέρει να αναπλαισιώσει χρόνια παγιωμένες αντιλήψεις και να αναδιαμορφώσει

² Χωρίς ωστόσο να ισχυριζόμαστε ότι η επίδραση των συγκεκριμένων γεγονότων στην διαμόρφωση της τότε κοινωνικοπολιτικής κατάστασης είναι αμελητέα. Το αντίθετο μάλιστα.

³ Οφείλει να διευκρινιστεί, ότι οι κινητοποιήσεις του 2007-8 δεν ήταν μόνο φοιτητικές ούτε καν μόνο της πανεπιστημιακής κοινότητας. Δεν ήταν μόνο διαδηλώσεις κάθε Πέμπτης αλλά κοινωνικές και πολιτικές διεργασίες του όλου κοινωνικού και πολιτικού σώματος, μέσω και πανελλαδικών επιτροπών αντίθεσης στην αναθεώρηση του Συντάγματος και πιο ειδικά, του Άρθρου 16. Ενδεικτικά, την περίοδο εκείνη, πραγματοποιήθηκαν 400 συγκεντρώσεις σε όλη την χώρα, ακόμη και στα πιο απομακρυσμένα μέρη, ενώ ιδιαίτερα αυξημένος ήταν, ο ρόλος των δασκάλων, εργατικών σωματείων και φορέων. Οι κοινωνικοπολιτικές και κινηματικές διεργασίες που αναλήφθηκαν, είχαν ως αποτέλεσμα τη μη αναθεώρηση όχι μόνο του Άρθρου 16, αλλά της όλης συνταγματικής πρότασης της κυβέρνησης της ΝΔ και την αναγκαστική πολιτική στροφή της αξιωματική αντιπολίτευσης του ΠΑΣΟΚ, στην προσπάθειά του να ενσωματώσει την κοινωνική διαμαρτυρία.

το πλαίσιο της πολιτικής συζήτησης η οποία διεξάγεται σε όλο το φάσμα του δημόσιου χώρου.

Ο δημόσιος χώρος⁴ που συγκροτείται και συνεχώς αναμορφώνεται την συγκεκριμένη περίοδο, ως συμβολικός χώρος που καθορίζεται πλήρως από τις πράξεις των δρώντων που εμπλέκονται σε αυτόν –συμπεριλαμβανομένων και των λεκτικών- διαμορφώνει την οπτική της κοινωνικής πλειοψηφίας για την συγκυρία και κατ' επέκταση για την πραγματικότητα. Η πραγματικότητα αυτού του δημόσιου χώρου, αυτής της *δημόσιας σφαίρας*, «στηρίζεται στην ταυτόχρονη παρουσία αναρίθμητων προοπτικών και όψεων με τις οποίες εμφανίζεται ο κοινός κόσμος και για τις οποίες δεν μπορεί ποτέ να επινοηθεί κοινό μέτρο ή κοινός παρονομαστής» (Αρεντ, 2008: 84).

Πρόκειται συνεπώς για ένα χώρο, μια σφαίρα αλληλοσυγκρουόμενων οπτικών, απόψεων και αντιλήψεων οι οποίες φέρνουν στο προσκήνιο τα εκάστοτε κυρίαρχα ζητήματα που αφορούν -ή οφείλουν να αφορούν- την πλειοψηφία της κοινωνίας στην πορεία της όσο το δυνατόν πιο ομαλής, προς όφελός της, κοινωνικής αναπαραγωγής και συνήθως εκφράζονται λεκτικά από διάφορα υποκείμενα (δρώντες του πολιτικού πεδίου, ΜΜΕ, μετέχοντες της συλλογικής δράσης) στα πλαίσια ενός κοινωνικού σχηματισμού. Η συγκυρία στην οποία εστιάζουμε είναι ιδανική από την άποψη ότι με την αφορμή του θανάτου ενός νέου ανθρώπου, ξεκινά, ξαφνικά και με βίαιο τρόπο, ένας ιδιότυπος συμβολικός διάλογος – μια λεκτική αντιπαράθεση με την συμμετοχή πολλών και ποικίλων δρώντων οι οποίοι με τη σειρά τους αναπροσαρμόζουν την οπτική τους αλλά και τη λεκτική τους εκφορά υπό το βάρος των γεγονότων.

⁴ Σε όλη τη διάρκεια ανάπτυξης της προσέγγισής μας, οι έννοιες *δημόσιος χώρος*, *δημόσια σφαίρα*, *δημοσιότητα*, χρησιμοποιούνται με ταυτόσημη νοηματοδότηση.

2.2 Τα MME ως *φορείς* και *κοινότητες λόγου* στο δημόσιο χώρο: Η κατασκευή του «Δεκέμβρη» στο ‘παιγνίδι’ εξουσίας και ιδεολογίας.

Εστιάζοντας λοιπόν στη μελέτη της λεκτικής εκφοράς των έντυπων MME, με τις προκείμενες που τέθηκαν και υπό το κοινωνικοπολιτικό πρίσμα που περιγράψαμε, ισχυρίζομαστε αρχικά ότι ο λόγος αυτός είναι εξ αρχής οριοθετημένος από το *κανάλι παραγωγής και διοχέτευσης* του· τα MME. Τα Μέσα, ως *φορείς λόγου*, ως υποκείμενα που απηχούν ευρέως διαδεδομένες, δυναμικά διαμορφούμενες, κοινωνικοπολιτικές αντιλήψεις και αντίστοιχες οπτικές του κόσμου αλλά και ταυτόχρονα ως *κοινότητες λόγου*⁵ ως αντικείμενα που ενσωματώνουν μέσα τους τις παραπάνω οπτικές και αντιλήψεις, λαμβάνουν υπόψιν πάντα πολλές παραμέτρους πριν προβούν στην λεκτική τους εκφορά.

Η λεκτική τους εκφορά σαν δράση την οποία αναλαμβάνουν ως *υποκείμενα- δρώντες φορείς λόγου*, επιχειρεί να διεμβολίσει τις αντίθετες απόψεις χάριν της ηγεμονίας της δικής τους οπτικής· αποτελεί δε, την πρώτη οπτική γωνία από την οποία προσεγγίζουμε τον έντυπο λόγο.

Τα MME, εμπλέκονται -μέσω των κειμενικών επιλογών τους- σε ένα πλέγμα άσκησης εξουσίας μεταξύ τους, που σύμφωνα με την φουκωϊκή προβληματική αποτελεί «έναν τρόπο δράσης πάνω σε δράσεις» και πιο συγκεκριμένα, «έναν τρόπο για τους μεν να δομήσουν το πεδίο δυνατής δράσης των δε» (Φουκό, 1991: 95).

⁵ Οι όροι *φορείς* και *κοινότητες λόγου* αναφέρονται από τον Fairclough (1995a). Ωστόσο προσεγγίζονται στο παρόν, ως δύο όψεις του ίδιου νομίσματος. Ως δύο όψεις, άρρηκτα συνδεδεμένες μεταξύ τους, που συνολικά συνθέτουν και περιγράφουν την ύπαρξη και τη δράση των MME στο δημόσιο χώρο.

Διαμορφώνουν έτσι, μέσω της δράσης τους, έναν *ιδιαίτερο δημόσιο χώρο*⁶ εντός του ευρύτερου *δημόσιου χώρου*, μια μορφή «αρένας εξουσιαζόμενης από τα μαζικά μέσα, όπου συναντιούνται οι διάφορες αντίδρομες τάσεις» (Habermas, 1997: 29). Οι αντίδρομες αυτές τάσεις διαμορφώνονται και αναδεικνύονται μέσω του λόγου φέροντας εγγενώς μέσα τους το πλαίσιο των σχέσεων εξουσίας εντός των οποίων δρουν καθώς και όλες τις ιδεολογικοπολιτικές καταβολές και κατευθύνσεις του κάθε δρώντος Μέσου που καθορίζουν την λεκτική του εκφορά.

Πιο συγκεκριμένα, η δράση του κάθε Μέσου στα πλαίσια του δημόσιου χώρου, στόχο έχει να περιορίσει την λεκτική εκφορά του «αντιπάλου», να περιορίσει, μέσω αυτής, την εκάστοτε αντιθετική οπτική και να την απομονώσει. Να την καταστήσει ασήμαντη και να την αποκλείσει από το πεδίο της *δημόσιας σκηνής* όπου παρουσιάζεται «μόνο ό,τι θεωρείται σημαντικό, άξιο να το βλέπει ή να το ακούει κανείς» (Αρεντ, 2008: 77). Έτσι, «ο λόγος μπορεί να είναι συγχρόνως εργαλείο και αποτέλεσμα εξουσίας, αλλά και εμπόδιο, αντέρεισμα, σημείο αντίστασης και αφετηρία για μια αντιτιθέμενη στρατηγική» (Foucault, 2011: 119). Πρόκειται εν τέλει, για ένα λόγο που σκοπό έχει να αποκλείσει τον «άλλο» καταφέροντας ταυτόχρονα να τον συγκροτήσει ως τον «αντίπαλο».

Στις λεκτικές επιλογές του κάθε Μέσου συναρθρώνονται όλες οι μέθοδοι και τα μέσα επιτέλεσης του σκοπού της ηγεμονίας τους· όλη τους η στρατηγική δράσης που ως στόχο έχει, να βρεθεί η «επιλογή λύσεων ‘που κερδίζουν’» (Foucault, 1991: 98). Οι περιορισμοί που επιβάλλονται στην συνολική λεκτική εκφορά, η επιλογή λέξεων,

⁶ Η αναθεωρημένη χαμπερμασιανή αντίληψη, στην οποία βασιζόμαστε εδώ, σχετικά με τη μη ενιαιότητα του ενός *δημόσιου χώρου* και της ύπαρξης *πολλών και ποικίλων ανταγωνιστικών δημόσιων χώρων*, λαμβάνοντας υπόψιν, και κριτικές που της έχουν ασκηθεί, όπως και ο ίδιος εξηγεί στο κεφάλαιο που ο ίδιος προσθέτει με τίτλο «Πρόλογος στην επανέκδοση του 1990», του βιβλίου Habermas J., 1997, *Αλλαγή δομής της δημοσιότητας*, Αθήνα, Νήσος.

φράσεων αλλά και η συνολική διαφραστική συνοχή του κειμένου της κάθε εφημερίδας που εξετάζεται, συγκλίνουν για την επίτευξη του παραπάνω πλέγματος σκοπών.

Το τελευταίο αυτό στοιχείο, εξαιρετικά σημαντικό στην πορεία εξέλιξης της μελέτης μας, μας οδηγεί και σ' έναν επιπρόσθετο ισχυρισμό. Αυτός έγκειται στο γεγονός ότι η πάλη εξουσίας η οποία διεξάγεται από τα Μέσα στα πλαίσια του δημόσιου χώρου που διαμορφώνουν, διαπερνούν και τα ίδια. Τα ΜΜΕ αποτελούν και τα ίδια αυτοτελώς, το κάθε ένα, μια «εξουσιαζόμενη ιδεολογική αρένα» σαν αυτή που διαμορφώνουν μέσω της δράσης τους στον δημόσιο χώρο. Λογίζονται έτσι ως *κοινότητες λόγου*, δηλαδή πεδίο- κοινότητα που συντίθεται από σχέσεις εξουσίας, που διαπερνάται από ιδεολογικές οπτικές, μια αρένα στην οποία διεξάγεται διαπάλη ηγεμονίας αντιτιθέμενων αντιλήψεων και κατ' επέκταση στρατηγικών και τακτικών που καθορίζουν την λεκτική εκφορά που αποτυπώνεται στο σώμα (corpus) του κάθε έντυπου· η πάλη που διεξάγεται στον δημόσιο χώρο, μεταφέρεται και στο εσωτερικό των εφημερίδων.

Η χρήση σημειωτικών επιλογών οι οποίες 'αντιπαρατίθενται' στην συνολικά κατασκευασμένη εικόνα η οποία εμφανίζεται στα δύο συγκεκριμένα έντυπα, οι αντικρουόμενες απόψεις και γνώμες αναφορικά με την πραγματικότητα των ημερών, αναδεικνύει την παραπάνω, δεύτερη οπτική υπό την οποία προσεγγίζουμε τον έντυπο λόγο. Επιλέγεται να εμφανιστεί η αντιπαραθετική εικόνα στο σώμα των εφημερίδων -και να μην αποκοπεί από αυτό- με στόχο να ενσωματωθεί ένα τμήμα του κοινού το οποίο βλέπει κριτικά ή μπορεί ακόμη και να διαφωνεί με την συνολική τοποθέτηση του Μέσου. Κι αυτό γιατί λόγω του μη αναμενόμενου Συμβάντος, σειρά αντιλήψεων

και παγιωμένων θέσεων τείνουν να μεταβληθούν, να αναπροσαρμοστούν και να διαμορφώσουν νέα δεδομένα στην επιρροή του κάθε Μέσου, επιβάλλοντας την μεταβολή της τακτικής της κάθε εφημερίδας λόγω και της μη κανονικής κοινωνικοπολιτικής κατάστασης στην οποία καλείται να τοποθετηθεί.

Συνολικά, η άσκηση της εξουσίας ως «τρόπος δράσης κάποιων πάνω σε κάποιους άλλους» (Φουκό, 1991: 91), μεταφέρεται από τον ευρύτερο δημόσιο μηντιακό χώρο, στο σώμα των εντύπων και καθίσταται εμφανής, αφενός λόγω της μη ομαλής πραγματικότητας αλλά και αφετέρου, ως αποτέλεσμα αναπροσαρμογής των τακτικών προσέγγισης του κοινού απεύθυνσης, η οποία θα συμβάλλει με τον βέλτιστο δυνατό τρόπο στην πραγμάτωση της στρατηγικής της κάθε εφημερίδας, θα οδηγήσει στην «νίκη» και την ηγεμονία της αντίληψής της στον δημόσιο διάλογο που διεξάγεται τις ημέρες που ο «Δεκέμβρης» λαμβάνει χώρα.

Οι στρατηγικές που ξεδιπλώνονται μέσω των σημειωτικών επιλογών των εντύπων ΜΜΕ και στόχο έχουν να διεξάγουν με τον βέλτιστο δυνατό τρόπο την πάλη εξουσίας και ηγεμονίας στα πλαίσια του δημόσιου χώρου, ενέχουν μια επιπλέον διάσταση, την οποία ήδη αναφέραμε αλλά αξίζει να την εξετάσουμε περαιτέρω. Την *ιδεολογική οπτική* υπό την οποία εκφέρεται ο έντυπος λόγος και την οποία διαμορφώνει ταυτόχρονα.

Μέσω της δράσης τους ως *υποκείμενα- δρώντες φορείς λόγου* στα πλαίσια του δημόσιου χώρου που διαμορφώνουν, τα ΜΜΕ επιχειρούν να παράξουν μια παραμόρφωση των γεγονότων μέσω του λόγου τους με στόχο να διαμορφωθεί μια «ψευδής συνείδηση» (Μάρξ & Ένγκελς, 1979) στο κοινό, αναφορικά με την

πραγματικότητα των ημερών. Η λεκτική τους εκφορά, κατευθύνεται πλήρως από την ιδιαίτερη οπτική του κάθε Μέσου αναφορικά με τον κόσμο αλλά και την συγκεκριμένη συγκυρία του Δεκέμβρη του 2008. Η αναπαράσταση των γεγονότων μέσω του λόγου τους διαμορφώνει ένα νέο συμβολικό γεγονός – «Δεκέμβρη» εντός του οποίου η ιδεολογία είναι ενσωματωμένη, καθώς «ένα συγκεκριμένο περιεχόμενο παρουσιάζεται ως κάτι παραπάνω από τον εαυτό του» (Laclau, 1997: 235).

Η απόπειρα του κάθε Μέσου να ηγεμονεύσει, κερδίζοντας μέσω της πάλης εξουσίας που διεξάγει στη δημόσια σφαίρα, καθιστά την ιδεολογική οπτική -που κατευθύνει τη λεκτική δράση και αναδεικνύεται μέσω αυτής- *κυνική*.⁷ Το κάθε Μέσο «ξέρει πολύ καλά το ψεύδος, έχει πλήρη επίγνωση του επιμέρους συμφέροντος που κρύβεται πίσω από την ιδεολογική καθολικότητα, και εντούτοις δεν την αποποιείται» (Žižek, 2006: 66). Αντιλαμβάνεται το γεγονός, αυτό καθ' αυτό, μέσα από την ιδεολογική του οπτική και επιχειρεί να διαμορφώσει ένα νέο *ιδεολογικοποιημένο γεγονός*, σε απόσταση από το πραγματικό και τη διαμόρφωση – κατασκευή αυτού του γεγονότος (ή των γεγονότων) να τη θέσει προς αντιπαράθεση στη δημόσια σφαίρα. Η παραπάνω κατασκευή μορφοποιείται καθώς τα Μέσα «επιβάλλουν ιδεολογικούς και λεκτικούς περιορισμούς ως προϋπόθεση για να πετύχουν τη δράση τους ως αντικείμενα» (Fairclough, 1995a: 39).

Η υπό το παραπάνω πρίσμα λεκτική αντιπαράθεση των Μέσων, προσθέτει μια νέα διάσταση στην «αρένα» των MME, στον δημόσιο χώρο που διαμορφώνεται μέσω των αντιτιθέμενων λεκτικών επιτελέσεων τους. Η αρένα αυτή είναι ιδεολογική και το

⁷ Σχετικά με μια εκτεταμένη ανάλυση του κυνισμού ως μορφή ιδεολογίας, Πρβλ. Žižek, 2006: 64-8.

προϊόν αυτής -το αντικείμενο του διαλόγου της- ο Δεκέμβρης, ένα νέο *ιδεολογικά κατασκευασμένο Συμβάν*.

Αντίστοιχα, το «ιδεολογικό παιχνίδι» εκτυλίσσεται και στο σώμα των ΜΜΕ. Η λεκτική αντιπαράθεση και αντίθεση των μεμονωμένων λέξεων, φράσεων λεκτικών ενοτήτων, γίνεται με βάση αντιτιθέμενες οπτικές που ενυπάρχουν στο *Μέσο-κοινότητα λόγου*, που αναφέραμε προηγουμένως και συγκλίνει στην επίτευξη του στόχου ενσωμάτωσης του τμήματος εκείνου του κοινού που αντιμετωπίζει κριτικά την λεκτική εκφορά των Μέσων στην συγκεκριμένη περίοδο.

Διαμορφώνεται έτσι ένα σώμα (corpus) το οποίο διατρέχεται από «μια απόσταση, μια απόκλιση ανάμεσα στην πραγματικότητα και τη στρεβλή παράσταση που έχουμε γι' αυτήν, την ψευδή συνείδησή μας» (Žižek, 2006: 65). Ένα σώμα που οι εσωτερικές του αντιφάσεις γίνονται εμφανείς και τίθενται σχεδόν ταυτόχρονα στην υπηρεσία του σκοπού της ηγεμονίας του Μέσου στα πλαίσια του ευρύτερου δημόσιου χώρου. Συνολικός στόχος του κάθε Μέσου, που διαπερνά και την λεκτική αντίφαση του εσωτερικού του σώματος, είναι, -παραφράζοντας τον Fairclough (1995b: 49)- να *διευρύνει αυτή την κυρίαρχη ιδεολογική άποψη για τον κόσμο, επιχειρώντας να κατασκευασθεί η πραγματικότητα - γεγονός χάριν αυτής της κυριαρχίας και να μεταδοθεί ευρέως*.

Συνοψίζοντας ως προς αυτό το σημείο, υπό το βάρος του κοινωνικοπολιτικού πλαισίου που αναδιαμορφώνεται ξαφνικά μετά το συμβάν της 6^{ης} Δεκέμβρη του 2008, διαμορφώνεται μια δημόσια σφαίρα αλληπάλληλων λεκτικών ανταλλαγών στην οποία ο έντυπος λόγος –τα δύο έντυπα Μέσα που προσεγγίζουμε- παρεμβαίνει και,

μέσω των πολλών και ποικίλων νοηματοδοτήσεων που παράγει, διαμορφώνει έναν αυτοτελή δημόσιο χώρο στα πλαίσια της ευρύτερης δημόσιας σφαίρας των λεκτικών και όχι μόνο ανταλλαγών.

Η αρένα των Μέσων χαρακτηρίζεται από την δράση του ενός Μέσου έναντι του «αντιπάλου» του στα πλαίσια του ιδιότυπου συμβολικού διαλόγου τους που στόχο έχει να περιορίσει και να απομονώσει την αντίπαλη λεκτική εκφορά και τη στρατηγική από την οποία εκπορεύεται, για να επιτύχει την δική της ηγεμονία στην δημοσιότητα των ημερών. Έτσι, ο δημόσιος χώρος που διαμορφώνεται από την μηντιακή αντιπαράθεση χαρακτηρίζεται από διαρκώς παραγόμενες και εκφραζόμενες -μέσω του λόγου- σχέσεις εξουσίας μέσω της ανάγνωσης του όρου «εξουσία» ως «την πολλαπλότητα των σχέσεων δύναμης που είναι εμμενείς στον τομέα όπου ασκούνται, έχοντας συγκροτησιακό ρόλο στην οργάνωσή τους» (Foucault, 2011: 109). Οι ίδιες εμμενείς σχέσεις δύναμης που συγκροτούν τον δημόσιο μιντιακό χώρο, μεταφέρονται, παράγονται και αναπτύσσονται σε όλο το εύρος του σώματος του εκάστοτε μέσου συγκροτώντας και το ίδιο το έντυπο Μέσο σε υποκείμενο που αναλαμβάνει δράση στα πλαίσια του δημόσιου χώρου.

Ταυτόχρονα, η απόπειρα περάτωσης του σκοπού της ηγεμονίας του κάθε Μέσου στα πλαίσια του δημόσιου χώρου, τα αναγκάζει να επιστρατεύουν όλο το φάσμα των τρόπων και μεθόδων που θα επιτελέσουν με τον βέλτιστο δυνατό τρόπο την στρατηγική του αποκλεισμού της αντιπαραθετικής λεκτικής τοποθέτησης. Φαίνεται να εκτυλίσσεται ένα «επικοινωνιακό τελετουργικό» στο οποίο, μέσω της λεκτικής επιτέλεσης, το κάθε Μέσο «επιδιώκει να καθιερώσει ή να νομιμοποιήσει ένα

αυθαίρετο όριο, δηλαδή να μας κάνει να το παραγνωρίσουμε ως αυθαίρετο και να το αναγνωρίσουμε ως φυσικό» (Bourdieu, 1999: 170).⁸

Διαμορφώνουν έτσι μια «εικόνα» του γεγονότος που εκτυλίσσεται με βάση τα ποικίλα συμφέροντα με τα οποία συνδέονται στα πλαίσια του δημόσιου χώρου. Η διαμόρφωση της εικόνας που απέχει από τη συλλογική δράση που λαμβάνει χώρα τη συγκεκριμένη περίοδο στους δρόμους «μας εμποδίζει να δούμε την πραγματική κατάσταση πραγμάτων, την πραγματικότητα ως τέτοια» (Žižek, 2006: 95). Επιχειρείται έτσι να παραχθεί μια παραγνώριση της πραγματικότητας, η οποία διατρέχει το υλικό των εντύπων Μέσων αλλά και τον δημόσιο χώρο μέσω της δράσης τους.

Στην παραπάνω συνειδητή απόπειρα παραγωγής «ψευδούς συνείδησης», ο Δεκέμβρης του 2008, «κατασκευάζεται» εκ νέου μέσω των ποικίλων σημειωτικών επιλογών ως ένα νέο *συμβολικό- ιδεολογικοποιημένο Συμβάν* το οποίο αν και έχει στοιχεία του πραγματικού είναι κάτι πέραν αυτού που επιχειρείται να εμφανιστεί ως πραγματικό και να νομιμοποιηθεί στη συνείδηση των δρώντων του δημόσιου χώρου.

Συνολικά ο λόγος γίνεται αντιληπτός και εξετάζεται στην παρούσα μελέτη ως «υλικό- μέσο» ιδεολογικοπολιτικής κατασκευής του «Συμβάντος- Δεκέμβρης» που με τη σειρά του επιστρατεύεται και παράγει την δράση του εκάστοτε Μέσου στον αυτοτελή δημόσιο χώρο που παράγεται από την λεκτική δράση. Έτσι, ο λόγος «δεν αποτελεί μονάχα μέσο μετάφρασης της πάλης ή των συστημάτων κυριαρχίας αλλά και το μέσο

⁸ Την διαδικασία φυσικοποίησης και νομιμοποίησης του *αυθαίρετου ορίου*, ο Bourdieu, τις ονομάζει *τελετές εγκατάστασης* οι οποίες είναι πράξεις επικοινωνίας ιδιάζοντος τύπου, που γνωστοποιούν, επιβάλλουν, εκφράζουν και κοινοποιούν την ταυτότητα κάποιου (Bourdieu, 1990: 174). Για μια εκτενή διερεύνηση των *τελετών εγκατάστασης* πρβλ. Bourdieu (1990: 169-81).

εκείνο για το οποίο και μέσω του οποίου, διεξάγεται η πάλη. Ο λόγος είναι εξουσία η οποία πρέπει να προσμετρηθεί» (Foucault 1981: 53). Ταυτόχρονα, είναι αυτός που «οδηγεί σε κατάρρευση την ίδια τη διάκριση ανάμεσα στο ιδεολογικό και το μη ιδεολογικό» (Laclau, 1997: 227), μέσω της φυσικοποίησης που παράγει για το νέο «ιδεολογικοποιημένο γεγονός».

Λόγω του εκρηκτικού πεδίου μελέτης που διαμορφώνεται από την σύγκλιση και ανάπτυξη όλων αυτών των σχέσεων εξουσίας, ιδεολογικών οπτικών εντός του εύθραυστου κοινωνικοπολιτικού περιβάλλοντος του Δεκέμβρη του 2008, ανακύπτει ένας ερευνητικός σκοπός που θα επιχειρήσουμε να υπηρετήσουμε μέσω της προσέγγισής μας. Αυτός της συνεισφοράς της ανάλυσης λόγου στην απόπειρα διαμόρφωσης μιας *κριτικής δημοσιότητας*, με την έννοια που έδωσε σε αυτή ο Ψυχοπαίδης (1997: 224),⁹ ως κριτικής επαναπροσέγγισης του τι είναι αναγκαίο να λεχθεί στην προσπάθεια ομαλής συνέχειας της κοινωνικής αναπαραγωγής.

Ο στόχος αυτός που δεν μπορεί πλήρως να αναπτυχθεί στα πλαίσια μιας μελέτης τέτοιου μεγέθους, απαιτεί και μια αντίστοιχη αντίληψη της προσέγγισης του έντυπου λόγου σε άμεση σύνδεση με τις έννοιες της *ιδεολογίας* και της *εξουσίας* και υπό το βάρος του *κοινωνικοπολιτικού περιβάλλοντος* στο οποίο αναπτύσσεται η λεκτική εκφορά. Η προσέγγιση μας, στόχο έχει να διαμορφώσει το υπόβαθρο ανάλυσης της λεκτικής εκφοράς υπό το παραπάνω πρίσμα και να οδηγήσει στην διαμόρφωση κριτηρίων για την αποδόμηση των ιδεολογικών νορμών και των σχέσεων εξουσίας που εμπεριέχονται και αναδεικνύονται μέσω του λόγου.

⁹ Συνολικότερα, η διαπραγμάτευση της έννοιας της *κριτικής δημοσιότητας*, ως την πραγμάτωση μιας κριτικής επαναπροσέγγισης των κοινωνικοπολιτικών στοιχείων εκείνων που (πρέπει να) υπόκειται σε δημόσια ρύθμιση χάριν της ομαλής κοινωνικής αναπαραγωγής, γίνεται από τον ίδιο στο Ψυχοπαίδης Κ., 1997, *Πολιτική μέσα στις έννοιες*, Αθήνα, Νήσος και ειδικότερα στο κεφάλαιο «Δημόσιος Χώρος και Κοινωνικές- Πολιτικές Αξίες», σ. 211-30.

Ως εκ τούτου, η προσέγγιση που αναπτύσσεται σχετικά με ένα τόσο σύνθετο ζήτημα, δεν θα μπορούσε, παρά να εστιάζει στον λόγο των έντυπων ΜΜΕ, μέσω ενός συνδυασμού πολλαπλών επιστημονικών προσεγγίσεων που συγκλίνουν στην λεκτική μελέτη. Αξιοποιούμε γι αυτόν τον λόγο, το υπόδειγμα που μας παρέχει το ρεύμα της *Κριτικής Ανάλυσης Λόγου* (Critical Discourse Analysis) και την προβληματική που αναπτύσει σχετικά με την *διεπιστημονική προσέγγιση* του λόγου (ενδεικτικά πρβλ. Fairclough, 2001, 2005; Weiss & Wodak, 2003, van Leeuwen, 2005).

Πιο αναλυτικά, ξεκινώντας από τις αφετηριακές αρχές συγκρότησης του ρεύματος της κριτικής ανάλυσης λόγου, το εν λόγω επιστημολογικό πρίσμα, εξ αρχής θέτει την ανάλυση λόγου εντός του κοινωνικοπολιτικού περιβάλλοντος στο οποίο παράγεται λόγος και φαίνεται να θεωρεί σημαίνουσα την ανάγκη να λαμβάνουμε υπόψιν πάντα τις κοινωνικές και πολιτικές παραμέτρους συγκρότησης του λόγου κατά την μελέτη και ανάλυσή του, με στόχο την ανάδειξη και αποδόμηση τους.

Όπως αναφέρει η Wodak, «οι κοινωνικές διαδικασίες συγκροτούν τον λόγο και αντιστρόφως, ο λόγος τις συγκροτεί με τη σειρά του. Ως συνέπεια, τα κοινωνικά προβλήματα και οι επακόλουθες συγκρούσεις λόγω των συμφερόντων των κοινωνικών ομάδων, δημιουργούν σχέσεις εξουσίας οι οποίες κατασκευάζονται λεκτικά» (Wodak, 1996, 17-8). Ως εκ τούτου, η Κριτική Ανάλυση Λόγου, «επιχειρεί να αναδείξει αυτές τις σχέσεις εξουσίας και να προτείνει πιθανούς εναλλακτικούς τρόπους για να ‘κάνουμε πράγματα’ ξεκινώντας από την αυτό-αντανάκλαση σε σχετικούς λόγους» (Wodak, 1996, 30-1).

Η ανάλυση των λέξεων που αναφέρονται στο σώμα των εφημερίδων και προσδίδουν αξιολογικούς χαρακτηρισμούς στον Δεκέμβρη του 2008 και στους δρώντες εντός αυτού, των φράσεων που συνδέουν το υποκείμενο με το κατηγορήμα αλλά και η συνολική διαφραστική συνοχή, γίνεται στην παρούσα εργασία, υπό το σκεπτικό ότι αποτελούν συνειδητές επιλογές των δύο έντυπων ΜΜΕ στην απόπειρά τους να ανταπεξέλθουν με τους βέλτιστους δυνατούς όρους στο παιχνίδι εξουσίας στο οποίο εμπλέκονται στη δημόσια σφαίρα αλλά και να καταστήσουν ηγεμονική την ιδεολογική οπτική και την κατεύθυνση που θέλουν να αποδώσουν.

Απότοκο της παραπάνω μηντιακής απόπειρας, η λεκτική ‘κατασκευή’ του «Δεκέμβρη», δημιουργεί την ερευνητική ανάγκη αποδόμησης της μιντιακής κατασκευής μέσω της ανάλυσης του σώματος των κειμένων των δύο εφημερίδων. Κι αυτό γιατί «το ‘έμφυτο’ της κριτικής ικανότητας δεν σημαίνει απαραίτητα ότι οι άνθρωποι μπορούν να ανιχνεύσουν πάντα την πολύπλοκη διαλεκτική των σχέσεων μεταξύ σημειωτικών και κοινωνικών στοιχείων στην καθημερινή τους ζωή» (Fairclough, 2009: 183). Άρα απαιτείται η στοχευμένη και μεθοδευμένη με αναλυτικούς άξονες και κανόνες προσέγγιση του υλικού μας που να εμπίπτουν στο μεθοδολογικό πλαίσιο που συγκροτούμε.

Επιπρόσθετα, η ανάγκη προσέγγισης της λεκτικής εκφοράς λαμβάνοντας υπόψιν τις κοινωνικές και πολιτικές παραμέτρους εντός των οποίων διαμορφώνονται, ανδεικνύει και την ανάγκη διεπιστημονικής έρευνας εστιασμένης στη λεκτική παραγωγή και εκφορά. Η *διεπιστημονικότητα*,¹⁰ που σύμφωνα με τους Wodak & Weiss αποτελεί

¹⁰ Οφείλουμε να επισημάνουμε προς αποφυγή συγχύσεων κατά την προσέγγισή μας, ότι η έννοια της *διεπιστημονικότητας*, αναπτύσσεται από πολλούς ερευνητές που εντάσσονται στο ρεύμα της κριτικής ανάλυσης λόγου, με διαφορετικές οπτικές και διαφορετικούς τρόπους στην εκάστοτε ερευνητική απόπειρα. Ως αποτέλεσμα οι όροι που αποδίδουν στην ελληνική γλώσσα την διεπιστημονικότητα της

«προσέγγιση η οποία επιτυγχάνεται όταν η έρευνα πάνω σε ένα επιστημονικό πεδίο, συνθέτει διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις και δημιουργεί νέες, ολιστικές» (Wodak & Weiss 2003: 18), μας επιτρέπει την μεθοδολογική χρήση εργαλείων διαφόρων επιστημονικών πεδίων ενταγμένα στην κριτική μελέτη του λόγου. Διευρύνοντας την παραπάνω οπτική, όπως ισχυρίζεται ο Fairclough, «η κριτική ανάλυση λόγου είναι μια μεθοδολογία ή θεωρία, που βρίσκεται σε διάλογο με άλλες κοινωνικές θεωρίες και μεθοδολογίες που πρέπει να τις συσχετίζει σε ένα διεπιστημονικό τρόπο ώστε να μπορεί να τις μεταμορφώνει (Fairclough, 2001: 121-2).

Η χρησιμοποίηση της *λειτουργικής γραμματικής* (functional grammar) και του παραδείγματος που συγκροτείται αρχικά από τον Halliday το 1973 σχετικά με το σύστημα της *μεταβιβαστικότητας* (transitivity) για την σύνδεση μεταξύ των γλωσσικών επιλογών και της αντίστοιχης λειτουργίας τους στο σημασιολογικό επίπεδο,¹¹ υπό το πρίσμα της κριτικής ανάλυσης, μας επιτρέπει να προσεγγίσουμε τις γλωσσικές επιλογές για τις ποικίλες κοινωνικές και πολιτικές σημασιολογικές νοηματοδοτήσεις που επιχειρούν να αποδώσουν και να κατασκευάσουν τα έντυπα Μέσα στα πλαίσια του Δεκέμβρη του 2008. Έτσι, η κριτική ανάλυση εμφανίζεται «σαν θεωρητική οπτική της γλώσσας και της σημείωσης (semiosis) σαν ένα στοιχείο ή ‘μια στιγμή’ της υλικής κοινωνικής διαδικασίας που δίνει έναυσμα για τρόπους ανάλυσης της γλώσσας ή της σημείωσης εντός ευρύτερης ανάλυσης της κοινωνικής διαδικασίας» (Fairclough, 2001: 121). Εν προκειμένω, η κριτική προσέγγιση της

προσέγγισης ποικίλουν. Ενδεικτικά για το συγκεκριμένο ζήτημα, χρησιμοποιούνται και αποδίδουν διαφορετικές οπτικές, οι όροι transdisciplinarity (Fairclough, 2001, 2005), interdisciplinarity (Wodak & Weiss, 2003). Για μια συνοπτική παρουσίαση των οπτικών Πρβλ. van Leeuwen, 2005.

¹¹ Για μια συνοπτική παρουσίαση του συστήματος της *μεταβιβαστικότητας* (transitivity) καθώς και της συνοπτικής παρουσίασης της οπτικής του Halliday M. A. K. σχετικά με την οργάνωση του σημασιολογικού επιπέδου, Πρβλ. Αρχάκης & Κονδύλη (2011: 97-98).

λεκτικής εκφοράς, οφείλει να συμπλέκεται και να συμβαδίζει με τις μεθοδολογικές απόπειρες που αναπτύσσονται στα πλαίσια των κλάδων της πολιτικής επιστήμης και της πολιτικής κοινωνιολογίας και ειδικότερα της πολιτικής επικοινωνίας σαν έκφανση μιας ιδιαίτερης πτυχής των συγκεκριμένων παραδειγμάτων.

Προφανώς, σε αυτή την απόπειρα, δεν πρέπει να παραγνωρίζουμε το γεγονός της κριτικής εμπλοκής με το υλικό του οποίου επιχειρούμε να αποδομήσουμε τους κατευθυντήριους ιδεολογικούς και εξουσιαστικούς άξονες του –που εδράζονται στο κοινωνικοπολιτικό επίπεδο-. Η κριτική ανάλυση λόγου κατά συνέπεια είναι εμπλεκόμενη με το υλικό που αναλύει και «δεν αρνείται αλλά αντιθέτως ορίζει και υπερασπίζεται την δική της κοινωνικοπολιτική άποψη (position). Η Κριτική ανάλυση λόγου είναι ‘βιασμένη’ (biased) – και περήφανη γι’ αυτό» (van Dijk, 2001: 96). Η συγκρότηση του αναλυτικού της πλαισίου δεν είναι δεδομένη και κάθε φορά συγκροτείται και οφείλει να είναι αυστηρή στην απόπειρα προσέγγισης και επίτευξης των σκοπών της κριτικής της παρέμβασης. Εν συνόλω, «η Κριτική Ανάλυση Λόγου δεν βλέπει τον εαυτό της ως μια απαθή και αντικειμενική κοινωνική επιστήμη αλλά σαν συμμετέχουσα και δεσμευμένη. Είναι ένα είδος παρέμβασης στην κοινωνική πρακτική και τις κοινωνικές σχέσεις» (Fairclough & Wodak, 1997: 258-59).

Η υπο το παραπάνω πρίσμα προσέγγιση του έντυπου λόγου, μας επιτρέπει να θέσουμε τα θεμέλια ανάπτυξης μιας όσον το δυνατόν πληρέστερης και ενδεδειγμένης μελέτης του, όχι σαν ανεξάρτητη μεταβλητή που δεν επηρεάζεται ούτε επηρεάζει το κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον εντός του οποίου διαμορφώνεται, αλλά σαν εξαρτημένη και δημιουργό συνιστώσα του.

Μια ιδιαίτερη παράμετρος που πρέπει να λαμβάνεται υπόψιν κατά τη μελέτη του λόγου και ειδικότερα του αναμορφωμένου σύγχρονου έντυπου μηντιακού λόγου, είναι το γεγονός ότι αυτός δεν συγκροτείται *μονοσημικά*, από ένα τρόπο σημείωσης (λ.χ. τη γλώσσα), αλλά *πολυσημικά*, με τη χρήση παραπάνω του ενός τρόπου σημείωσης -ιδιαίτερα στα πρωτοσέλιδα κατά την απόπειρα συγκρότησης και απόδοσης της συμπυκνωμένης μορφής έκφρασης του λόγου τους-. Η μείξη γλωσσικών επιλογών –λέξεων, φράσεων- με τις οπτικές αναπαραστάσεις – φωτογραφίες, γελοιογραφίες- είναι συνήθης πλέον επιλογή του σύγχρονου έντυπου λόγου που δύναται να παράξει συνολικότερη νοηματοδότηση και να κατασκευάσει με πληρέστερο τρόπο –από διαφορετικές σημειωτικές αφετηρίες- το γεγονός «Δεκέμβρης» εν προκειμένω.

Όπως επισημαίνουν οι Kress & van Leeuwen, «το οπτικά και λεκτικά εκφρασμένο νόημα μπορεί να είναι το ζευγάρι το ένα του άλλου ή μπορεί να συμπληρώνει και να επεκτείνει το ένα το άλλο ή ακόμη (μπορεί) να συγκρούονται και να αντιτίθενται μεταξύ τους» (Kress & van Leeuwen, 1998: 187). Έτσι, σε σύνδεση με τα γλωσσικά στοιχεία που συγκροτούν το σύστημα της *μεταβιβαστικότητας* και εμφανίζονται στο λεκτικό, φραστικό και διαφραστικό επίπεδο του σώματος της κάθε εφημερίδας που εξετάζουμε, οι οπτικές επιλογές έρχονται να συνδεθούν και στην αλληλεπίδρασή τους συγκροτούν την συνολική επιχείρηση παραγωγής νοήματος στο σώμα –και κυρίως στο πρωτοσέλιδο- των δύο εντύπων ΜΜΕ.

Πιο συγκεκριμένα, «γλώσσα και οπτική επικοινωνία, από κοινού αντιλαμβάνονται τα ίδια θεμελιώδη και εκτεταμένα νοηματικά συστήματα» (Kress & van Leeuwen, 1996: 17) με την αλληλεπίδρασή τους να προσδίδει περαιτέρω νοηματικούς χαρακτηρισμούς και συνολικότερα νοήματα. Κατά την ερευνητική μας απόπειρα,

προσεγγίζουμε τη σύνδεση του γλωσσικού και του οπτικού στοιχείου και την συνολική νοηματοδότηση που αυτά παράγουν στη μεταξύ τους σχέση σαν αυτοτελείς αλλά και ταυτόχρονα, αλληλοδιαπλεκόμενοι τρόποι σημείωσης, που συγκροτούν ένα πολυσημειωτικό – πολυτροπικό υλικό από το οποίο προκύπτουν ποικίλες νοηματοδοτήσεις που στη μεταξύ τους σχέση συγκροτούν τον λεκτικά κατασκευασμένο Δεκέμβρη του 2008.

Οι εφημερίδες που εξετάζουμε γίνονται ως εκ τούτου αντιληπτές σαν ένα *πολυτροπικό προϊόν* «σαν μια σύνθεση επιμέρους σημειωτικών τρόπων, οι οποίοι επηρεάζονται και διαπλέκονται μεταξύ τους» (Χατζησαββίδης, 2011: 104) και η *πολυτροπικότητα* (multimodality), που σύμφωνα με τον Kress (2010) χαρακτηρίζει το σύγχρονο μηντιακό τοπίο, συγκροτείται και ως αυτοτελής ερευνητική απόπειρα που προωθείται τις τελευταίες δεκαετίες και εξετάζει τις «αναπαραστάσεις που με πολλούς τρόπους (modes), ο καθένας διαλέγει χάριν των επικοινωνιακών αναγκών και δυνατοτήτων» (Kress, 2010: 22). Ερευνητική απόπειρα που κανείς θα μπορούσε να ισχυριστεί ότι αποτελεί τμήμα της κριτικής ανάλυσης λόγου και σίγουρα μπορεί να εξετάσει με πιο ενδελεχή ματιά τον πολυσημειωτικό λόγο των εφημερίδων που ερευνώνται και να αποτελέσει σημαίνουσα συμβολή στην συγκρότηση εργαλείων για την αποδόμηση της ιδεολογικοπολιτικής απόπειρας των δύο Μέσων να κατασκευάσουν τον Δεκέμβρη του 2008. Ως εκ τούτου, η *πολυτροπικότητα*, αποτελεί μεθοδολογικό στοιχείο που μπορεί να διευρύνει τις δυνατότητες της κριτικής ανάλυσης λόγου.

Επιχειρώντας τη σύνθεση των επιμέρους υποδειγμάτων που παρουσιάσαμε στην κατεύθυνση δημιουργίας ενός πλαισίου το οποίο θα αντλεί στοιχεία από διαφορετικές

ερευνητικές και επιστημονικές οπτικές, συγκλίνοντας στην ανάλυση του έντυπου λόγου, αρχικά οφείλουμε μια σύνοψη των κυρίων αξόνων δόμησής της.

Η πρώτη παράμετρος που λαμβάνουμε υπόψιν και αξιοποιούμε στην συγκρότηση του πλαισίου μας, είναι αφενός, το κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον στο οποίο διαμορφώνεται και εκτυλίσσεται η σημειωτική παραγωγή κι εκφορά, αφετέρου, τις σχέσεις εξουσίας στις οποίες εμπλέκονται τα Μέσα ως υποκείμενα δράσης στα πλαίσια του δημόσιου χώρου αλλά και τις ιδεολογικές οπτικές τους που καθορίζουν τον λόγο τους αλλά και διαμορφώνονται μέσω αυτού.

Η δεύτερη παράμετρος, στη συνέχεια της πρώτης που μόλις αναπτύξαμε, είναι το στοιχείο της ανάγκης διεπιστημονικής προσέγγισης του έντυπου λόγου ακριβώς για επιτευχθεί και ο στόχος περίληψης των κοινωνικών, πολιτικών και ιδεολογικών παραμέτρων στην ανάλυση μας εν τέλει.

Η τρίτη παράμετρος, που ταυτόχρονα αποτελεί και παραδοχή, είναι η -σε ένα βαθμό- υποκειμενικότητα που εμπεριέχεται σε κάθε κριτική ερευνητική απόπειρα. Με αυτό, τονίζουμε ξανά ότι προφανώς και θα υπάρξουν αρχές, τις οποίες περιγράψαμε ευρύτερα σε όλη τη διαδικασία ανάπτυξης της αναλυτικής απόπειρας και οι οποίες θα υπηρετηθούν με συνέπεια για την ανάδειξη των ερευνητικών στόχων μας. Ισχυριζόμαστε ταυτόχρονα όμως ότι, η κριτική εμπλοκή και ανάλυση του λόγου, σε σύνδεση με το κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον εκφοράς του και με τις έννοιες της ιδεολογίας και της εξουσίας, ενέχει την υποκειμενική κρίση του κοινωνικού επιστήμονα και ερευνητή, την οποία οφείλει να αναγνωρίσει ο ίδιος, να την

αντιμετωπίσει, να την κάνει γνωστή στον αναγνώστη και σε καμία περίπτωση να μην την αποκρύπτει με την επίφαση της «αντικειμενικότητας».

Κατά την ανάλυση επιλέγεται να μελετηθεί συγκριτικά, η λεκτική εκφορά των δύο εφημερίδων, αναφορικά με τέσσερις *ενότητες κατασκευής*. Οι *ενότητες κατασκευής* - νοηματικές ενότητες που προκύπτουν από την συνολική και συγκριτική μελέτη και διερεύνηση των πρωτοσέλιδων, όπως προτείνεται στο παρόν, αποτελούν τις κεντρικές εννοιολογικές αναφορές των δύο εφημερίδων οι οποίες, στη μεταξύ τους αλληλοδιαπλοκή και σύνδεση, συνιστούν την συνολική εκφορά, μέσω της οποίας, επιχειρείται η «κατασκευή» της πραγματικότητας των ημερών. Εν προκειμένω, οι *ενότητες κατασκευής* που προκύπτουν αναφέρονται: α) *στον θάνατο του Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου* β) *στην αστυνομία* γ) *στο κράτος και την κυβέρνηση* δ) *στο συμβάν – Δεκέμβρης 2008 και τους δράστες εντός αυτού*. Στην κάθε μια από τις ενότητες λαμβάνεται υπόψιν τόσο το περιεχόμενο όσο και η μορφή απόδοσής αυτού στο εκάστοτε πρωτοσέλιδο.

Οι γλωσσικές πηγές στις οποίες εστιάζουμε, είναι: *οι λέξεις*, ονοματικοί και ρηματικοί τύποι, που αυτοτελώς, παράγουν μη αμφισβητήσιμο αξιολογικό νόημα, *η διαδικασία της μεταβιβαστικότητας* (transitivity), διαδικασία που συνδέει υποκείμενο και αντικείμενο δράσης μέσω ρηματικών ενεργειών (Halliday, 1973), το ‘ποιος κάνει τι σε ποιόν’ (Halliday, 2004, σ. 179), η *παράθεση πηγών* -ευθύς προφορικός ή πλάγιος λόγος, των πρωταγωνιστών του «Δεκέμβρη»- (Πολίτης, 2008, Kakavoulia & Politis, 2010), *οι επιχειρηματολογικές κατασκευές* -απόπειρα δημιουργίας ομάδων «εμείς» μεταξύ του Μέσου και των αναγνωστών- και *οι συνδετικοί δείκτες* (cohesive ties) δηλαδή στοιχεία όπως η επανάληψη, η συναναφορά συγκεκριμένων γλωσσικών και

λεκτικών επιλογών (Mautner, 2008, σ. 43), *οι ρητορικές ερωτήσεις* (Πολίτης 2008, σ. 319-20) που συνολικά, συνέχουν και ταυτόχρονα, προσδίδουν *συνεκτικότητα*¹² στο πρωτοσέλιδο. Τέλος, αναλύεται η σύνδεση των *μη γλωσσικών στοιχείων* με τα αντίστοιχα γλωσσικά για την παροχή επιπρόσθετων νοηματοδοτήσεων. Σύμφωνα με την Anthonissen (2003, σ. 297), η σύνδεση της γλωσσικής εκφοράς με εξωγλωσσικούς παράγοντες είναι απαραίτητη, καθώς το πλαίσιο (context) που οδηγεί στο συνολικό νόημα είναι κάτι παραπάνω από απλά γλωσσικό και η κριτική ανάλυση οφείλει να το λαμβάνει υπ' όψιν κατά την ερμηνεία.

Ωστόσο, όπως επισημαίνεται και στην αρχή της αναλυτικής απόπειρας, τα γλωσσικά –και όχι μόνο– στοιχεία, ακριβώς επειδή ενυπάρχουν στο πλαίσιο ενός συνολικού κειμένου διαπλέκονται μεταξύ τους και στην διαλεκτικά αναπτυσσόμενη σύνθεσή τους, παράγουν το συνολικό νόημα. Η εν συνόλω ανάλυσή τους, στοχεύει, στην αποδόμηση της κατασκευής που διενεργείται μέσω της λεκτικής εκφοράς της εκάστοτε εφημερίδας και των παραμέτρων που την συγκροτούν ενώ ταυτόχρονα διαμορφώνονται και αναδεικνύονται μέσω αυτής.

Η παραπάνω απόπειρα αποτελεί εν τέλει και την –με κανόνες– αποτύπωση της συμβολής μας στην απόπειρα διαμόρφωσης μιας κριτικής κοινωνικοπολιτικής προσέγγισης και ανάλυσης του έντυπου λόγου, που θα συνεισφέρει στην απόπειρα διαμόρφωσης μιας *κριτικής δημοσιότητας* που περιγράψαμε συνοπτικά, και που

¹² Όπως επισημαίνει ο Αρχάκης (2006, σ. 59-60), ως *συνοχή* (cohesion) ορίζεται η κειμενική σύνδεση που προκύπτει όταν παρατηρείται σημασιολογική σχέση μεταξύ κάποιων κειμενικών στοιχείων, και συχνά όταν η ερμηνεία ενός κειμενικού στοιχείου εξαρτάται από κάποιο ή κάποια άλλα στοιχεία του ίδιου κειμένου. Η *συνεκτικότητα* (coherence) από την άλλη, είναι η κειμενική σύνδεση που επιτυγχάνεται βάσει της εξωκειμενικής γνώσης του αποδέκτη.

σίγουρα δε μπορεί, σε καμία περίπτωση, να εξαντλείται στα πλαίσια μιας τέτοιου μεγέθους εργασίας.

3. Η ανάλυση του υλικού

“The media’s the most powerful entity on earth. They have the power to make the innocent guilty and to make the guilty innocent, and that’s power. Because they control the minds of the masses”.

Malcolm X

3.1 Το επίπεδο της λέξης

Στο συγκεκριμένο επίπεδο ανάλυσης, αναζητώνται και αναλύονται λέξεις και πιο συγκεκριμένα, ονοματικοί, επιθετικοί προσδιορισμοί και ρηματικοί τύποι που φέρουν έντονα αξιολογικό, θετικό ή αρνητικό νόημα και αντίστοιχους μη αμφισβητίσιμους χαρακτηρισμούς, συγκροτώντας, με πρωτόλειο και αντιφατικό -κάποιες φορές- τρόπο την βάση από την οποία εκκινά η απόπειρα κατασκευής του Δεκέμβρη του 2008 από το κάθε Μέσο.

3.1.1 Αναφορικά με τα γεγονότα

Εφημερίδα Ελευθεροτυπία	
08/12	Ξέσπασμα, απεργιακό σφυροκόπημα, ξεσηκωμός
09/12	Εκρηξη 15αρηδων, Πυρ, Καταστροφές
11/12	διαμαρτυρία, καταλήψεις, συλλαλητήριο, μαθητικό συλλαλητήριο
12/12	Μαθητικές κινητοποιήσεις, επεισόδια Αθήνας
13/12	Διαδηλώσεις
16/12	ελπιδοφόρα οργή
17/12	καταλήψεις, συλλαλητήριο
18/12	πανεκπαιδευτικό συλλαλητήριο
19/12	συγκεντρώσεις, πορείες
20/12	Εξέγερση

Εφημερίδα Η Καθημερινή	
09/12	Φλόγες, απροσμέτρητες καταστροφές
10/12	αδιέξοδο, ζημιές
11/12	Ένταση
12/12	ταραχές, κύμα βίας
13/12	Ταραχές

16/12	<i>κύμα καταλήψεων</i>
17/12	<i>Αντιδημοκρατική επίθεση, ταραχές</i>
19/12	<i>[...] βία</i>
20/12	<i>Ταραχών</i>

Ξεκινώντας από την *Ελευθεροτυπία*, αυτή φαίνεται να διαμορφώνει συνολικά, σε όλη τη διάρκεια που λαμβάνουν χώρα οι κύριες δράσεις που συγκροτούν το «Δεκέμβρη», μια εικόνα γενικευμένης έκρηξης της ευρύτερης κοινωνικής πλειοψηφίας, με αφορμή το συμβάν της 6^{ης} Δεκέμβρη, στην οποία η νεολαία έχει πρωταγωνιστικό ρόλο και στην οποία αναπτύσσεται ποικιλία μορφών παρέμβασης και δράσης. Οι αξιολογικοί χαρακτηρισμοί «ξέσπασμα», «ξεσηκωμός», «εξέγερση» μας παρέχουν την συγκεκριμένη νοηματοδότηση αναφορικά με τα γεγονότα του 2008, ενώ το κοινωνικό υπόβαθρο αναδεικνύεται μέσω των τύπων «15αρηδων», «μαθητικές» που συνήθως συνοδεύουν κάποια ρητά αναφερόμενη δράση λ.χ. «μαθητικές κινητοποιήσεις». Η ποικιλία των δράσεων εκδηλώνεται λεκτικά μέσω των ονοματικών τύπων «διαμαρτυρία», «καταλήψεις», συλλαλητήριο», «πορείες», «συγκεντρώσεις» και της μεταφοράς «απεργιακό σφυροκόπημα» και στο σύνολό της κατασκευάζει μια μαζική και νόμιμη ενέργεια και δράση που αναλαμβάνεται για την αποκατάσταση αδικιών και ως τέτοια επιχειρείται να νομιμοποιηθεί στη συνείδηση του κοινού. Μάλιστα, η *Ελευθεροτυπία*, προβαίνει και σε έναν θετικό αξιολογικό χαρακτηρισμό των μαζικών ενεργειών τις οποίες επιχειρεί να νομιμοποιήσει, μέσω της ονοματικής ενότητας «ελπιδοφόρα οργή». Σύμφωνα με αυτή, η μαζική κοινωνική δράση που προκύπτει λόγω της οργής γεννά ελπίδα –η οποία ωστόσο δεν προσδιορίζεται περαιτέρω- που εκδηλώνεται με μαζικό και νόμιμο τρόπο κυρίως από τους ανθρώπους που και λόγω ηλικίας, έχουν κοινές αναπαραστάσεις και εμπειρίες με τον Αλέξανδρο Γρηγορόπουλο.

Ωστόσο, δεν μπορούμε να παραγνωρίσουμε το γεγονός ότι, παρά την πλειοψηφικά θετικά νοηματικά κατασκευή του Δεκέμβρη του 2008 από την *Ελευθεροτυπία*, στα πρωτοσέλιδά της, κάνουν την εμφάνισή τους και ονοματικοί τύποι όπως «Πυρ», «καταστροφές», «επεισόδια Αθήνας», «καταλήψεις», οι οποίοι συγκροτούν μια αρνητική νοηματικά κατασκευή των γεγονότων βίαιη, με όχι τόσο νόμιμα χαρακτηριστικά («καταλήψεις»). Σαφώς περιορισμένη, η χρήση των συγκεκριμένων ονοματικών προσδιορισμών, στόχο έχει να διαμορφώσει μια νοηματική ενότητα που να καλύπτει ένα τμήμα του κοινού που βλέπει κριτικά ή δεν συμφωνεί με την συνολική κατασκευή της *Ελευθεροτυπίας* αναφορικά με τα γεγονότα, και να την εντάξει υπό την δική της ιδεολογικοπολιτική οπτική επιδιώκοντας την διεύρυνση της απεύθυνσής της και την κατάκτηση της ηγεμονίας στο δημόσιο χώρο.

Στον αντίποδα, η *Καθημερινή*, κατασκευάζει μια εικόνα γενικευμένης άνομης αναταραχής, χωρίς κοινωνικά αίτια και αντίστοιχο κοινωνικό υπόβαθρο. Η χρήση των ονοματικών τύπων αναφορικά με τα γεγονότα δεν φαίνεται να παρεκκλίνει νοηματικά πουθενά, και συνολικά κατασκευάζει μια εικόνα κάποιων άλλων γεγονότων που στόχο έχουν να δημιουργήσουν βίαιη κοινωνική αναταραχή («βια», «ταραχές») που πλήττει την κοινωνική ομαλότητα. Σημαντικό στοιχείο είναι ότι η *Καθημερινή* πολιτικοποιεί την εικόνα της άλλου βίαιης ταραχής που κατασκευάζει και τη δείχνει νοηματικά να στρέφεται εναντίον του δημοκρατικού πολιτεύματος με την χρήση της ονοματικής ενότητας «Αντιδημοκρατική επίθεση». Επιχειρεί έτσι, να κατατάξει νοηματικά στη συνείδηση του κοινού το Δεκέμβρη του 2008 ως ένα σύνολο γεγονότων που συμπληρώνει των πάζλ των πραξικοπηματικών αντιδημοκρατικών ενεργειών και αυτό αξίζει να τονιστεί καθώς στην ιστορία του σύγχρονου ελληνικού σχηματισμού ποικίλουν τα παραδείγματα πραξικοπημάτων -με

αποκορύφωμα αυτό της Χούντας- και ενστικτωδώς μέσω της συγκεκριμένης κατασκευής διαμορφώνονται έντονα αρνητικοί αξιολογικοί χαρακτηρισμοί αναφορικά με τα γεγονότα.

3.1.2 Αναφορικά με το κράτος και την κυβέρνηση

Εφημερίδα <i>Ελευθεροτυπία</i>	
08/12	<i>Παραίτηση Κυβέρνησης [...], Παραιτήθηκαν [...]</i> αλλά...μένουν
09/12	<i>Ακυβέρνητη Πολιτεία</i>
18/12	<i>Ανασχηματισμός</i>
19/12	<i>Κυβέρνηση σε λήθαργο</i>
20/12	<i>ο Καραμανλής αλλού</i>
21/12	<i>στον αέρα Καραμανλής, εικονικός προϋπολογισμός</i>
Εφημερίδα <i>Η Καθημερινή</i>	
09/12	<i>Κενό εξουσίας, χωρίς σχέδιο [...] η Κυβέρνηση</i>
11/12	<i>Κυβερνητική δέσμη [...] μέτρων</i>

Αναφορικά με το κράτος και την κυβέρνηση, η *Ελευθεροτυπία* διαμορφώνει μια εικόνα διάλυσης «Ακυβέρνητη Πολιτεία» την οποία μάλιστα επιχειρεί να επιτείνει. Η χρήση των ουσιαστικών «Παραίτηση», «Ανασχηματισμός» με σχεδόν επιφωνηματικό τρόπο, αναδεικνύουν την παραπάνω απόπειρα. Ειδικότερα, η αναφορά στο πρόσωπο του πρωθυπουργού –που συμπυκνώνει την έννοια της κυβέρνησης και του κράτους- και η χρήση του επιθέτου του, «Καραμανλής», δηλώνει μια κακώς εννοούμενη οικειότητα και χρησιμοποιείται υπόρρητα με υποτιμητικό τρόπο καθώς συνοδεύεται είτε από το τροπικό επίρρημα «αλλού» είτε με την φράση «στον αέρα», που στην καθημερινή, προφορική χρήση λειτουργούν προσδιορίζοντας ανθρώπους ή καταστάσεις μη σοβαρές, χωρίς αίσθηση των ευθυνών τους. Η εικόνα της κυβέρνησης, ακόμη και για το ευρύτερο πολιτικό και οικονομικό έργο της, υποτιμάται μέσω του επιθέτου «εικονικός» που χαρακτηρίζει το κεντρικό νομοθετικό έργο της «εικονικός προϋπολογισμός».

Η εκόνα της καταρρέουσας κυβέρνησης, φαίνεται να συγκροτείται και από την *Καθημερινή*. Η επιλογή των «κενό» και «χωρίς σχέδιο», διαμορφώνουν την εν λόγω εκόνα. Στην συγκεκριμένη περίπτωση όμως, δεν είναι εμφανής η απόπειρα επίτασης της διαμορφούμενης εικόνας –όπως στην περίπτωση της *Ελευθεροτυπίας*- το αντίθετο μάλιστα. Σε συνδυασμό δομή «Κυβερνητική δέσμη μέτρων» υπόρρητα κατασκευάζεται η εκόνα που δηλώνει την ανάγκη επανόδου της κυβέρνησης, της ανάκαμψής της και μάλιστα υπόρρητα δηλώνεται η ευεργετική πτυχή της κυβερνητικής πολιτικής και το κοινωνικό της προφίλ.

3.1.3 Αναφορικά με την αστυνομία

Εφημερίδα <i>Ελευθεροτυπία</i>	
08/12	<i>Αστυνομικός</i>
10/12	<i>«Ζητάδων»</i>
11/12	<i>Αστυνομική βία, πιστολέρο</i>
13/12	<i>Αστυνομία</i>
17/12	<i>MAT</i>
18/12	<i>Ειδικός φρουρός</i>
19/12	<i>σφαίρα-φυτίλι</i>

Εφημερίδα <i>Η Καθημερινή</i>	
11/12	<i>[...] Αστυνομία</i>

Στην προκείμενη ενότητα, η *Ελευθεροτυπία*, προβαίνει στην κατασκευή μιας σαφώς αρνητικά αξιολογικής κρίσης αναφορικά με την αστυνομία ως μηχανισμού, αλλά και πιο ειδικά, αναφορικά με τον ειδικό φρουρό και την ενέργειά του. Η μείξη μεταφορών «Ζητάδων», «πιστολέρο» και κυριολεκτικών χρήσεων των λέξεων «αστυνομικός», «αστυνομία», «MAT», «ειδικός φρουρός» αλλά και οι μετωνυμικές αναφορές «σφαίρα-φυτίλι», συγκροτούν την κατασκευή που περιλαμβάνει μόνο την κατασταλτική πλευρά της αστυνομίας, την δράση της όχι ως μηχανισμό διασφάλισης της κοινωνικής ομαλότητας αλλά αντίθετα, ως μηχανισμό επιβολής και

εξαναγκασμού του κοινωνικού συνόλου. Ειδικότερα, η αστυνομία, ρητά δηλώνεται ότι είναι μηχανισμός βίας «αστυνομική βία» επιτείνοντας την αρνητικά αξιολογική κατασκευή και αποφυσικοποιώντας το ιδεολογικά προσδιορισμένο κριτήριο περί της νόμιμης άσκησης βίας από τους κρατικούς μηχανισμούς που καθίσταται χρόνια κυρίαρχο στη σκέψη του δυτικού πολιτικού συστήματος.

Η *Καθημερινή* αντιθέτως, δεν προβαίνει σε καμία αξιολογική χρήση του ρόλου της αστυνομίας στο επίπεδο της λέξης. Αρκείται μόνο στο να κάνει μια τυπική αναφορά στο θεσμό. Κατ' αυτόν τον τρόπο –και αυτό είναι άξιο επισήμανσης- αποκρύπτει ακόμη και την ενέργεια του ειδικού φρουρού και αποφεύγει εντέχνως την κατασκευή ενός –ενδεχομένως- αρνητικού αξιολογικού νοήματος για την αστυνομία με βάση και το αρνητικό φαντασιακό που έχει διαμορφωθεί γύρω από εκείνη και τον ρόλο της.

3.1.4 Αναφορικά με τη δολοφονία

Εφημερίδα <i>Ελευθεροτυπία</i>	
08/12	<i>Έγκλημα, δολοφόνηση</i>
11/12	<i>Πυροβολεί</i>
13/12	<i>Δολοφονίες</i>
19/12	<i>Εξοστρακισμός αλλά...</i>

Εφημερίδα <i>Η Καθημερινή</i>	
09/12	<i>[...] αίμα</i>

Στην περίπτωση της πράξης της 6^{ης} Δεκέμβρη του 2008, η *Ελευθεροτυπία* πάλι προχωρά σε μια σαφώς αρνητικά αξιολογική κρίση της. Η χρήση των λέξεων είναι ενδεικτική όπως παρατίθενται. Ακόμη και στην περίπτωση που χρησιμοποιεί την

ευρέως αναφερόμενη τότε, λέξη «εξοστρακισμός»¹³ που ενδεχομένως να διαμορφώνει μια σύγχυση σχετικά με την παρεχόμενη νοηματοδότηση, σπεύδει να χρησιμοποιήσει, με αντιθετικό τρόπο, τον σύνδεσμο «αλλά» συνολικοποιώντας την κρίση της και μη αφήνοντας περιθώρια ασάφειας ή παρερμηνιών. Σύμφωνα με αυτή, η πράξη του ειδικού φρουρού είναι μια δολοφονική ενέργεια που συνάδει μάλιστα με τον χαρακτηρισμό της αστυνομίας ως δύναμη καταστολής, που αποδόθηκε στην προηγούμενη ενότητα κατασκευής.

Στην περίπτωση της *Καθημερινής*, η εικόνα της ασάφειας αλλά και της απόπειρας μη απόδοσης συγκεκριμένης αξιολογικής κρίσης στο συμβάν της 6^{ης} Δεκέμβρη επαναλαμβάνεται μέσω της χρήση του ουσιαστικού «αίμα» το οποίο δεν διατυπώνει ούτε την πράξη, ούτε καν το συμβάν και αφήνει ανοιχτές (παρ)ερμηνείες σχετικά με το τι συνέβη το εν λόγω βράδυ.

3.2 Το επίπεδο της φράσης

Προχωρώντας, στο συγκεκριμένο επίπεδο ανάλυσης αναζητώνται οι φραστικές δομές που συγκροτούν και διευρύνουν τις τέσσερις ενότητες κατασκευής της κάθε εφημερίδας. Πιο συγκεκριμένα, σε αυτό το επίπεδο ανάλυσης, βασιζόμαστε στη διατύπωση του Halliday (1973) σχετικά με το σύστημα της *μεταβιβαστικότητας* (transitivity). Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τους Αρχάκη & Κονδύλη (2011: 98), το σύστημα της *μεταβιβαστικότητας*, αφορά τις διαδικασίες (ρηματικά σύνολα), τους δράστες και τα αντικείμενα (ονοματικά σύνολα), τα στοιχεία της εξωγλωσσικής περίστασης (προθετικές φράσεις τόπου, χρόνου, τρόπου κ.λ.π.) και τη χρήση τους για

¹³ Η συγκεκριμένη λέξη χρησιμοποιούνταν την περίοδο του «Δεκέμβρη» τόσο από Μέσα του συντηρητικού χώρου όσο και πιο συγκεκριμένα από την υπεράσπιση του κατηγορούμενου ειδικού φρουρού με συνεχή επίκληση στο «τεκμήριο της αθωότητας» του.

ποικίλες σημασιολογικές αναπαραστάσεις. Κατά συνέπεια, αναζητούμε τον τρόπο σύνδεσης υποκειμένου και κατηγορήματος, αυτό που ο Halliday (2004: 179) ονομάζει «ποιος κάνει τι σε ποιόν;» και μέσω αυτού, την –μέχρις αυτού του σημείου– κατασκευή της κάθε εφημερίδας, η οποία προφανώς λαμβάνει στοιχεία και ενσωματώνει νοηματικούς αξιολογικούς χαρακτηρισμούς του προηγούμενου επιπέδου ανάλυσης.

3.2.1 Αναφορικά με τα γεγονότα

Εφημερίδα *Ελευθεροτυπία*

08/12	<i>Απεργιακό σφυροκόπημα μεθαύριο από ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, Ξεσηκωμός σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Ηράκλειο, Χανιά, Μυτιλήνη, Γιάννινα και Θράκη,</i>
09/12	<i>Έκρηξη 15άρηδων, Στο Πύρ Αθήνα και Θεσσαλονίκη, Καταστροφές σε Ηράκλειο, Χανιά, Λάρισα και άλλες πόλεις</i>
11/12	<i>Μαθητές- φοιτητές στην πρώτη γραμμή, Γέμισαν οι πλατείες της διαμαρτυρίας, Καταλήψεις σε όλες τις σχολές αποφάσισε το συντονιστικό, Συλλαλητήριο αύριο στις 12. Πανελλαδικό την άλλη Πέμπτη, Μαθητικό συλλαλητήριο στη ΓΑΔΑ τη Δευτέρα στις 12</i>
12/12	<i>Μάθημα 1^ο Έφοδος στα Τμήματα, Μαθητικές κινητοποιήσεις, με συγκεντρώσεις, πορείες, καταλήψεις και πετροπόλεμο, Κακουργήματα για τους συλληφθέντες στα επεισόδια, Κυβέρνηση: Δεν είναι κοινωνικό φαινόμενο, αλλά καταστροφική μανία συντονισμένων ομάδων</i>
16/12	<i>Οι μαθητές στη ΓΑΔΑ. Πρόσφεραν λουλούδια, εισέπραξαν άγριο ξύλο, «Η ελπιδοφόρα οργή των απελπισμένων δεκαεξάρηδων»</i>
17/12	<i>Καταλήψεις, συλλαλητήρια, και ξυλοφόρτωμα μαθητών. Τραυματισμοί και ζημιές στα ΜΑΤ της Καισαριανής, Στους δρόμους τώρα και οι συνταξιούχοι</i>
18/12	<i>Συνεχίζουν με πανεκπαιδευτικό συλλαλητήριο Τα παιδιά της οργής, Κατάληψη σε ΓΣΕΕ</i>
19/12	<i>Συγκεντρώσεις και πορείες σήμερα</i>
20/12	<i>Φάκελος εξέγερση: Οι 14 ημέρες που συγκλονίζουν την Ελλάδα</i>
22/12	<i>«“Στόλισαν”» με σκουπίδια το δέντρο»</i>

Εφημερίδα *Η Καθημερινή*

09/12	<i>Φλόγες σε κενό εξουσίας, Απροσμέτρητες καταστροφές</i>
10/12	<i>Ζημιές σε 220 επιχειρήσεις με 800 εργαζόμενους</i>
11/12	<i>Αποκλιμάκωση της έντασης</i>
12/12	<i>Οι ταραχές εντείνουν την κρίση, Διεθνής διασυρμός από το κύμα βίας</i>
16/12	<i>Κύμα καταλήψεων σε σχολεία και ΑΕΙ. Προβληματισμός με το άσυλο</i>
17/12	<i>Αντιδημοκρατική επίθεση στη δημόσια τηλεόραση</i>
19/12	<i>Τραγική... ρουτίνα η βία, Κοκουλοφόροι χτύπησαν «επαγγελματικά» στο κέντρο της Αθήνας</i>

Στο συγκεκριμένο επίπεδο ανάλυσης και αναφορικά με τα γεγονότα, η *Ελευθεροτυπία*, διευρύνει την κατασκευή της σχετικά με την κοινωνική αναταραχή με αίτια που είχε επιχειρήσει να διαμορφώσει και στο *επίπεδο της λέξης*. Θεσμικοί εκπρόσωποι του εργατικού κινήματος και νεολαία αποτελούν τα υποκείμενα σε θεσμικά κατοχυρωμένες κοινωνικές και πολιτικές διαδικασίες, οι οποίες έχουν και την αντίστοιχη δυναμικότητα και τυγχάνουν της καταστολής των κρατικών δυνάμεων. Οι φραστικές δομές «Απεργιακό σφυροκόπημα μεθαύριο από ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ», «Μαθητές- φοιτητές στην πρώτη γραμμή», «Οι μαθητές στη ΓΑΔΑ. Πρόσφεραν λουλούδια, εισέπραξαν άγριο ξύλο», «Καταλήψεις σε όλες τις σχολές αποφάσισε το συντονιστικό», «Συνεχίζουν με πανεκπαιδευτικό συλλαλητήριο Τα παιδιά της οργής», με κοινωνικά στρώματα, μέσω των μορφών οργάνωσής τους, να αναλαμβάνουν το ρόλο του υποκειμένου σε συλλογικές πράξεις, θεσμικά κατοχυρωμένες, αποδεικνύουν τον παραπάνω ισχυρισμό.

Ένα δεύτερο σημείο στο οποίο αξίζει να δοθεί σημασία, είναι το γεγονός ότι, η *Ελευθεροτυπία*, αναδεικνύει σε σημαίνουσα, την αναφορά σε πράξεις «παραβατικού» ή εν τέλει, «αντισυμβατικού» χαρακτήρα. Το σημαντικό σε αυτό το επίπεδο ανάλυσης είναι το γεγονός ότι δεν αναφέρεται/καταγράφεται πουθενά το υποκείμενο που αναλαμβάνει-κάνει την πράξη «Ξεσηκωμός σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Ηράκλειο, Χανιά, Μυτιλήνη, Γιάννινα και Θράκη», «Στο Πύρ Αθήνα και Θεσσαλονίκη», «Καταστροφές σε Ηράκλειο, Χανιά, Λάρισα και άλλες πόλεις», «Κατάληψη σε ΓΣΕΕ», «“Στόλισαν”» με σκουπίδια το δέντρο». Από την άλλη, όταν αναφέρεται το υποκείμενο, η φράση αποδίδεται σε υποκείμενο το οποίο δεν συμμετέχει σε αυτή και μάλιστα έχει συμφέρον να την χαρακτηρίσει ως παράνομη «Κυβέρνηση: Δεν είναι κοινωνικό φαινόμενο, αλλά καταστροφική μανία

συντονισμένων ομάδων». Στόχος, στην μεν πρώτη περίπτωση, να μην αποδοθεί ευθέως το υποκείμενο δράσης, να μην αποδοθεί σε κάποιον μια πράξη που ενδέχεται να έχει αρνητική συνδήλωση για το Δεκέμβρη του 2008 και να μην αναιρεθεί η εικόνα της γενικευμένης κοινωνικής έκρηξης αλλά υπόρρητα να εννοηθεί ότι κάποιοι –οι οποίοι δεν κατονομάζονται- προκαλούν μη θεσμικά και κανονικά φαινόμενα. Η συγκεκριμένη επιχείρηση, στόχο έχει να εγκολπώσει ένα τμήμα του κοινού που βλέπει κριτικά την λεκτική κατασκευή της γενικευμένης και θετικά νοηματοδοτημένης κοινωνικής έκρηξης που κατασκευάζει η *Ελευθεροτυπία*. Στην δεύτερη περίπτωση, αυτήν στην οποία αναφέρεται το υποκείμενο, η κατασκευή αποδίδεται ευθέως στην κυβέρνηση που αναλαμβάνει τον ρόλο υποκειμένου στον χαρακτηρισμό της συλλογικής δράσης. Μέσω αυτής –η οποία έχει χαρακτηριστεί αρνητικά στο προηγούμενο στάδιο ανάλυσης- δηλώνεται, ότι η συλλογική δράση που διεξάγεται έχει κοινωνικά χαρακτηριστικά, είναι θετικά νοηματοδοτημένη και η κυβέρνηση επιχειρεί να την σπιλώσει.

Μέσω των δύο παραπάνω διαδικασιών, εμφάνισης ή απόκρυψης του υποκειμένου, επιτυγχάνεται αφενός ο στόχος της διεύρυνσης της θετικά κατασκευασμένης εικόνας αναφορικά με τον «Δεκέμβρη», με υποκείμενα, κοινωνικά ενεργές ομάδες και πράξεις θετικού προσήμου, αφετέρου εγκολπώνεται –μέσω της απόκρυψης του υποκειμένου των αρνητικά νοηματοδοτούμενων πράξεων και δράσεων- το τμήμα του κοινού που βλέπει δυστακτικά την κατασκευή των γεγονότων και ενδεχομένως να επιχειρήσει να στραφεί σε κάποια άλλη, αντίθετη ιδεολογικοπολιτική οπτική που υπάρχει στον δημόσιο χώρο. Τέλος, όταν αποδίδει την αρνητική νοηματοδότηση των γεγονότων σε κάποιο υποκείμενο, αυτό φροντίζει να είναι ένα ήδη αρνητικά χαρακτηρισμένο υποκείμενο –λ.χ. κυβέρνηση-.

Η *Καθημερινή*, με τη σειρά της, σε αυτό το επίπεδο ανάλυσης, δευρύνει κι αυτή την κατασκευή της σχετικά με την άνομη, αντικοινωνική διεργασία που εκτυλίσσεται και σύμφωνα με την ίδια δεν έχει κοινωνικοπολιτικό υπόβαθρο. Από την μια, οι αρνητικά αξιολογικές λέξεις που χρησιμοποιούνται στο *επίπεδο της λέξης*, αναλαμβάνουν το ρόλο του υποκειμένου σε πράξεις που βάζουν εναντίον του κοινωνικού συνόλου και του οικονομικού και πολιτικού συστήματος και εντός των οποίων συντελούνται αντιδημοκρατικές ενέργειες με σαφές και μεθοδευμένο σχέδιο διατάραξης της ομαλής δημοκρατικής λειτουργίας. Οι φραστικές δομές «Φλόγες σε κενό εξουσίας», «Οι ταραχές εντείνουν την κρίση», «Διεθνής διασυρμός από το κύμα βίας», «Αντιδημοκρατική επίθεση στη δημόσια τηλεόραση», «Τραγική... ρουτίνα η βία», «Κοκουλοφόροι χτύπησαν ‘επαγγελματικά’ στο κέντρο της Αθήνας» φέρουν σε ρόλο υποκειμένου τις σαφώς νοηματοδοτημένες με αρνητικό τρόπο λέξεις («φλόγες», «ταραχές», «βία»), και η πολιτική –και όχι κοινωνική- ομάδα¹⁴ (κουκουλοφόροι) που δρά, είναι επί χρόνια ποινικοποιημένη ακόμη και στις συνειδήσεις των μετεχόντων σε κινηματικές διεργασίες. Τα γεγονότα και οι συλλογικές δράσεις, στόχο έχουν να πλήξουν με συνειδητό τρόπο την οικονομία και τη δημοκρατία, συμβαίνουν λόγω της αδυναμίας του κράτους να επιβάλλει την τάξη και την ομαλότητα και διασύρουν συνολικά την χώρα στο εξωτερικό επιτείνοντας την –κατά την κατασκευή της εφημερίδας- αρνητική εικόνα στο εξωτερικό.

3.2.2 Αναφορικά με την αστυνομία

Εφημερίδα *Ελευθεροτυπία*

08/12	<i>Αστυνομικός -χωρίς λόγο- δολοφόνησε 15χρονο μαθητή</i>
10/12	<i>Πύρ «Ζητάδων» μετά την κηδεία</i>

¹⁴ Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η *Καθημερινή* δεν εμφανίζει μέχρις αυτού του σημείου ανάλυσης καμία κοινωνική ομάδα ως συμμετέχουσα στα γεγονότα που κατασκευάζει με αρνητικό τρόπο. Η προσπάθεια της να μην αποδόσει κοινωνικά κίνητρα σε αυτό που συμβαίνει είναι παραπάνω από εμφανής.

11/12	<i>Ανάθεμα στην αστυνομική βία, Προκλητικοί ο πιστολέρο και ο Κούγιας,</i>
13/12	<i>Φάκελος: 32 χρόνια με ξυλοδαρμούς, βασανισμούς και δολοφονίες από την αστυνομία</i>
19/12	<i>Σφαίρα- φυτίλι στην έκρηξη, Εξοστρακισμός, αλλά...</i>

Εφημερίδα *Η Καθημερινή*

11/12	Κοινωνία και Αστυνομία
13/12	Οι διάλογοι των τεσσάρων λεπτών στον ασύρματο. Πώς ξεκίνησαν όλα

Αναφορικά με την κατασκευή της ενότητας που αφορά την αστυνομία και τον ρόλο της, η *Ελευθεροτυπία*, συγκεκριμενοποιεί τον ρόλο που είχε αποδόσει σε αυτήν, ως σώμα με συνολικά κατασταλτικά χαρακτηριστικά. Η αστυνομία, που νοσηματοδοτείται αρνητικά είτε ως σώμα, είτε μέσω του συγκεκριμένου αστυνομικού, αναλαμβάνει τον ρόλο του υποκειμένου σε συνδυασμό με ρηματικές ενέργειες που αφαιρούν συνειδητά ή δύνανται να αφαιρούν την ζωή τόσο του μαθητή όσο και ευρύτερα του κοινωνικού συνόλου. Η προτασιακή δομή «Αστυνομικός -χωρίς λόγο- δολοφόνησε 15χρονο μαθητή», η φραστική δομή «Πύρ ‘Ζητάδων’ μετά την κηδεία» είναι ενδεικτικές. Η πράξη μάλιστα του ειδικού φρουρού, νοηματικά ενέχει τον ρόλο του πυροδότη της κοινωνικής έκρηξης καθώς μέσω της μετωνυμικής χρήσης του υποκειμένου «σφαίρα-φυτίλι», στην φράση «Σφαίρα- φυτίλι στην έκρηξη», υπονοείται ότι αστυνομικός που μέσω της πράξης δίνει την αφορμή του ξεσπάσματος. Τέλος, είναι άξιο αναφοράς, ότι η εν λόγω εφημερίδα, δεν παραλείπει, στην απόπειρά της να κατασκευάσει μια συνολικά αρνητική εικόνα της αστυνομίας, να κάνει αναφορά σε ιστορικά γεγονότα που αφορούν την κατασταλτική δράση του αστυνομικού σώματος, μέσω της φράσης «32 χρόνια με ξυλοδαρμούς, βασανισμούς και δολοφονίες από την αστυνομία», στην οποία το υποκείμενο της αρνητικής ενέργειας είναι διαχρονικά η αστυνομία.

Στην περίπτωση της *Καθημερινής*, η αστυνομία που –στο επίπεδο της λέξης- δεν έχει χαρακτηριστεί ούτε αρνητικά ούτε θετικά, στο συγκεκριμένο επίπεδο ανάλυσης φαίνεται να επιχειρείται να εμφανιστεί ότι αποτελεί κομμάτι του κοινωνικού ιστού, προσπαθώντας υπόρρητα να κατασκευαστεί μια εικόνα που συνδέει –και δεν αντιπαραθέτει- την κοινωνία και την αστυνομία. Η σύνδεση αστυνομίας και κοινωνίας με τον συμπλεκτικό σύνδεσμο «και», που παρέχει μια αίσθηση ομοιότητας ή τουλάχιστον νοηματικής ένωσης, στην φραστική ενότητα «Κοινωνία και Αστυνομία» στηρίζει την παραπάνω παραδοχή. Επιπλέον, η ερωτηματική φράση «Πώς ξεκίνησαν όλα», η οποία αναφέρεται στην αρχή του συμβάντος της δολοφονίας, αφήνει ανοιχτό το όποιο ενδεχόμενο ποικιλότροπης νοηματοδότησης, με το ασαφές υποκείμενο «όλα» -που περιέχει όλα τα συμβάντα, από την δολοφονία μέχρι τη συλλογική δράση, τον ρόλο της αστυνομίας κτλ- αναφέρεται, υπό μορφή ερώτησης, ότι δεν γνωρίζουμε «Πως ξεκίνησαν». Κατασκευάζεται έτσι μια εικόνα ασάφειας ακόμη και για την πράξη του ειδικού φρουρού και συνεπώς, η εικόνα της αστυνομίας που κοινωνικοπολιτικά έχει αρνητική νοηματοδότηση –τουλάχιστον πλειοψηφικά- τη δεδομένη περίοδο, αποφεύγεται να χαρακτηριστεί εξίσου αρνητικά από την *Καθημερινή*.

3.2.3. Αναφορικά με το κράτος και την κυβέρνηση

Εφημερίδα *Ελευθεροτυπία*

08/12	<i>Καρ. Παπούλιας: Τραύμα στο κράτος δικαίου, Παραιτήθηκαν Παυλόπουλος, Χηνοφώτης, αλλά... μένουν</i>
09/12	<i>Ακυβέρνητη Πολιτεία, Ο Καραμανλής τρέχει στους πολιτικούς αρχηγούς</i>
10/12	<i>Ο Καραμανλής ζήτησε συναίνεση, αλλά... του έδειξαν την κάλπη</i>
11/12	<i>Ο Καραμανλής στο στόχαστρο Υπουργών και Βουλευτών,</i>
12/12	<i>Κυβέρνηση: Δεν είναι κοινωνικό φαινόμενο, αλλά καταστροφική μανία συντονισμένων</i>
13/12	<i>Καραμανλής από τις Βρυξέλλες: «Δεν είναι ώρα για εκλογές και διαδοχές».</i>
17/12	<i>Καραμανλής: Αναλαμβάνω την ευθύνη Ε, και; ...</i>
19/12	<i>Η κυβέρνηση σε λήθαργο</i>
20/12	<i>ο Καραμανλής αλλού</i>

22/12	Στον αέρα Καραμανλής – Οικονομία
-------	----------------------------------

Εφημερίδα Η Καθημερινή

09/12	Χωρίς σχέδιο αντιμετώπισης η κυβέρνηση
10/12	Διαφωνούν και εντός της κυβέρνησης
11/12	Κυβερνητική δέσμη οκτώ μέτρων για άμεση ενίσχυση των πληγεισών επιχειρήσεων
17/12	Αντεπίθεση από Καραμανλή για αναστροφή του κλίματος. Ανέλαβε ευθύνη για Βατοπέδι κατά την ομιλία του στην Κ.Ο.

Αναφορικά με την ενότητα κατασκευής που αφορά το κράτος και την κυβέρνηση –με ειδική αναφορά στον τότε πρωθυπουργό- η *Ελευθεροτυπία*, κατασκευάζει την εικόνα μιας κυβέρνησης που βρίσκεται σε αμηχανία απέναντι όχι μόνο στην αντιμετώπιση του συμβάντος της 6^{ης} Δεκέμβρη αλλά και γενικότερα, καθίσταται ανίκανη να αντιμετωπίσει θέματα τα οποία άπτονται της ομαλής κοινωνικής αναπαραγωγής. Οι φραστικές ενότητες στις οποίες το κράτος, η κυβέρνηση ή ο τότε πρωθυπουργός κατέχουν τον ρόλο υποκειμένου, «Ο Καραμανλής τρέχει στους πολιτικούς αρχηγούς» «Η κυβέρνηση σε λήθαργο» «ο Καραμανλής αλλού» «Στον αέρα Καραμανλής – Οικονομία», συνδυάζονται είτε με επιθετικούς προσδιορισμούς σαφώς αρνητικού αξιολογικού νοήματος «Ακυβέρνητη», είτε με ρήματα που δηλώνουν κίνηση πανικού και αμηχανίας «τρέχει στους πολιτικούς αρχηγούς» είτε με εμπρόθετους ονοματικούς προσδιορισμούς ή τροπικά επιρρήματα που δηλώνουν ανικανότητα «σε λήθαργο», «στον αέρα», «αλλού». Το ρήμα «είναι», που εννοείται αλλά δεν αναφέρεται στην τελευταία περίπτωση, μας παρέχει τη συγκεκριμένη νοηματοδότηση. Η ανικανότητα και η εν γένει αρνητική κατασκευή αναφορικά με την κυβέρνηση, το κράτος και τον πρωθυπουργό, εντείνεται μέσω και της αρνητικής εικόνας που φαίνεται να διαμορφώνεται από το σύνολο του πολιτικού προσωπικού εντός και εκτός κυβερνητικού στρατοπέδου. Ο πρωθυπουργός κατέχει το ρόλο υποκειμένου στην φράση «Ο Καραμανλής στο στόχαστρο Υπουργών και Βουλευτών», όπου η ενότητα «στο στόχαστρο» δηλώνει σαφώς αρνητική και εχθρική στάση απέναντί του και

μάλιστα από άτομα του πολιτικού του στρατοπέδου «Υπουργών», «Βουλευτών», διαμορφώνοντας έτσι μια εικόνα καχυποψίας ακόμη και από τους «δικούς του» πολιτικούς συμμάχους. Στην δεύτερη περίπτωση, η φραστική ενότητα «...του έδειξαν την κάλπη» -στην οποία πάλι ρόλο θεματικού υποκειμένου έχει ο πρωθυπουργός- εντείνει την εικόνα ανευθυνότητας και ανικανότητας αναφορικά με τον ίδιο, την κυβέρνηση αλλά και το κράτος που διοικεί, καθώς το υπόρρητο νόημα είναι ότι πρέπει να φύγει από την εξουσία και να οδηγήσει την χώρα σε εκλογές¹⁵. Τέλος, ακόμη και σε περιπτώσεις που ο πρωθυπουργός ή η κυβέρνηση εμφανίζονται να έχουν μια θετική στάση, η *Ελευθεροτυπία*, σπεύδει να αναιρέσει άμεσα την όποια θετική εικόνα μπορεί να διαμορφωθεί. Στελέχη της κυβέρνησης «Παυλόπουλος», «Χηνοφώτης», ενώ επιδεικνύουν στάση που αντιστοιχεί στο γενικό αίσθημα μέσω της ρηματικής ενέργειας «παραιτήθηκαν», αμέσως, ανακαλούν την πράξη τους –και με παρέμβαση του πρωθυπουργού- και παραμένουν στις κυβερνητικές θέσεις τους «αλλά...μένουν». Κατασκευάζεται έτσι μια νοηματική εικόνα αστάθειας και ανευθυνότητας που προκαλείται από τις κυβερνητικές πράξεις. Η ίδια εικόνα κατασκευάζεται και κατά την χρήση του ερωτηματικού «Ε και;...» αμέσως μετά την αυτούσια παρουσίαση του λόγου του πρωθυπουργού κατά την οποία αναλαμβάνει την ευθύνη των γεγονότων και των χειρισμών «Καραμανλής: Αναλαμβάνω την ευθύνη Ε, και...». Η εφημερίδα ειρωνεύεται ευθέως την στάση του πρωθυπουργού, καθιστώντας την ήσσονως σημασίας και εντείνοντας μέσω της ειρωνίας την αρνητική εικόνα του κυβερνητικού στρατοπέδου.

¹⁵ Την περίοδο που προηγήθηκε, το αίτημα για εκλογές ήταν πολύ έντονο και με κάθε αφορμή απευθύνονταν από την μεριά της τότε αξιωματικής αντιπολίτευσης, του ΠΑΣΟΚ προς την κυβέρνηση. Την περίοδο του Δεκέμβρη του 2008 και υπό το βάρος των γεγονότων, το αίτημα αυτό απευθύνεται έντονα προς τον πρωθυπουργό, και από άλλους πολιτικούς χώρους.

Στην περίπτωση της Καθημερινής, ενώ φαίνεται αρχικά να κατασκευάζεται μια αρνητική εικόνα αναφορικά με την κυβέρνηση, η οποία είτε έχει ρόλο υποκειμένου στην φράση «Χωρίς σχέδιο αντιμετώπισης η κυβέρνηση» είτε βρίσκεται κατακερματισμένη και συνεπώς ανίκανη να διαχειριστεί την όποια επιστροφή στην κοινωνική ομαλότητα «Διαφωνούν και εντός της κυβερνήσεως», στην συνέχεια σπεύδει να διαμορφώσει την αντίστροφη εικόνα, κατά την οποία η κυβέρνηση και ο πρωθυπουργός αποτελούν μέρος της λύσης και όχι του προβλήματος λόγω των θετικών πρωτοβουλιών που αναλαμβάνουν. «Κυβερνητική δέσμη οκτώ μέτρων για άμεση ενίσχυση των πληγεισών επιχειρήσεων», «Αντεπίθεση από Καραμανλή για αναστροφή του κλίματος. Ανέλαβε ευθύνη για Βατοπέδι κατά την ομιλία του στην Κ.Ο.». Η κυβέρνηση αναλαμβάνει ρόλο υποκειμένου σε πράξη αποκατάστασης της οικονομικής καταστροφής των επιχειρήσεων και δι' αυτής, της αποκατάστασης της ομαλής οικονομικής λειτουργίας. Επιπλέον, ο πρωθυπουργός εμφανίζεται σε ρόλο υποκειμένου να αναλαμβάνει την ευθύνη παραλήψεων και σκανδάλων που είχαν απασχολήσει την κοινή γνώμη. Διαμορφώνεται λοιπόν μια θετική εικόνα της κυβέρνησης, η οποία τείνει να εξαλείψει την κακή εικόνα της αμήχανης και ανίκανης κυβέρνησης να αποκαταστήσει την κανονικότητα και την τάξη.

3.2.4. Αναφορικά με τη δολοφονία

Εφημερίδα *Ελευθεροτυπία*

08/12	<i>Έγκλημα και Ξέσπασμα</i>
10/12	<i>Αντίο Αλέξη</i>
11/12	<i>[...]στη νεολαία σφαίρες</i>
13/12	<i>«Μεμονωμένη» βία</i>

Αναφορικά με τη συγκεκριμένη ενότητα κατασκευής, η *Ελευθεροτυπία*, συνεχίζει τη ρητή αξιολογική κρίση την οποία παρήγαγε στο προηγούμενο επίπεδο ανάλυσης. Το «Έγκλημα» που έχει συντελεστεί φαίνεται να οδηγεί στο θετικά νοηματοδοτημένο

«Ξέσπασμα» μέσω του συμπλεκτικού συνδέσμου «και». Η νεολαία βρίσκεται αντιμέτωπη με την ωμή καταστολή ως αντικείμενο στη φράση «στη νεολαία σφαίρες» και, καθώς φαίνεται, η βία που παράγεται και ασκείται εναντίον της συλλογικής δράσης δεν είναι κάτι καινοφανές, σύμφωνα με την συγκεκριμένη εφημερίδα. Επιχειρείται έτσι να καταρριφθεί μια συζήτηση σχετικά με το μεμονωμένο του περιστατικού και να ενταχθεί στα πολλά συμβάντα κρατικής βίας που είχαν παρουσιαστεί κατά το παρελθόν¹⁶. Η ονοματική ενότητα «‘Μεμονωμένη’ βία», με το επίθετο εντός εισαγωγικών, δείγμα της ειρωνικής διάθεσης, ενισχύει το συμπέρασμα ότι η *Ελευθεροτυπία*, κατασκευάζει μια εικόνα ενός εγκλήματος που διεπράχθη από την αστυνομία, εντάσσεται σε ένα συνολικότερο πλαίσιο κρατικής καταστολής και σε καμία περίπτωση δεν αποτελεί εξαίρεση και αποκλίνουσα συμπεριφορά. Τέλος, η *Ελευθεροτυπία*, σπεύδει να γίνει ένα κομμάτι του κόσμου που αντιδρά στην δολοφονία, επιχειρεί και παίρνει θέση εντός των γεγονότων, «αποχαιρετά» σαν οικείος τον δολοφονημένο μαθητή μέσω της επιφωνηματικής φράσης «Αντίο Αλέξη» θέλοντας να κατασκευάσει την εικόνα της συμμετοχής της στο κινηματικό στρατόπεδο και να αποτελέσει την κύρια έκφρασή του στο δημόσιο χώρο.

Εφημερίδα *Η Καθημερινή*

Η *Καθημερινή*, δεν κάνει καμία αναφορά στη δολοφονία, ούτε σε αυτό το επίπεδο. Αυτό μπορεί να εκληφθεί ως απόπειρα να κατασκευάσει η εν λόγω εφημερίδα μια εικόνα «αντικειμενικού Μέσου» που δεν παίρνει θέση για ένα συμβάν που δεν έχει κριθεί ακόμη από τις αρμόδιες υπηρεσίες (ιατρική, δικαιοσύνη). Όμως, αυτή ακριβώς η απόκρυψη έστω και των με αμφιβολία υποψιών για δολοφονική ενέργεια από τη

¹⁶ Αναφερόμαστε σε μια σειρά γεγονότων, όπως ο ξυλοδαρμός του Κύπριου φοιτητή στη Θεσσαλονίκη, τα οποία πάντα χαρακτηρίζονταν από τις κρατικές αρχές ως «μεμονωμένο περιστατικό».

μεριά του αστυνομικού, φαίνεται να επιδρά στην με συνειδητό τρόπο διαμόρφωση μιας πραγματικότητας χωρίς την αφορμή μιας δολοφονίας, η οποία, σε συνδυασμό με την αρνητικά κατασκευασμένη εικόνα σχετικά με τα γεγονότα και την θετικά διακείμενη ουδετερότητα που κατασκευάζει αναφορικά με την αστυνομία, ενισχύει την εικόνα της τυφλής έκρηξης.

3.3 Το επίπεδο του συνολικού πρωτοσέλιδου.

Στο συγκεκριμένο επίπεδο ανάλυσης, το οποίο συνολικοποιεί την ανάλυση του υλικού μας εμπεριέχοντας οργανικά μέσα του και τα δύο προηγούμενα επίπεδα, αντλούμε τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγουμε από την ανάλυση του λεκτικού και φραστικού επιπέδου και αξιοποιούμε τη δυνατότητα που μας παρέχει η σύνδεση του γλωσσικού στοιχείου σε διαφραστικό επίπεδο, με το οπτικό στοιχείο. Επί της ουσίας, επιχειρούμε να προσεγγίσουμε την σύνδεση των διαφορετικών τρόπων σημείωσης που καταγράφονται στο πρωτοσέλιδο των δύο εφημερίδων και οι οποίοι, στην ενότητά τους, διαμορφώνουν την απόπειρα κατασκευής του «Δεκέμβρη» εν συνόλω.

Στο συγκεκριμένο επίπεδο ανάλυσης, οι *ενότητες κατασκευής* μοιάζουν να «καταρρέουν», αλληλοδιαπλέκονται λεκτικά και κατ' επέκταση νοηματικά, διαμορφώνοντας, στη μεταξύ τους σύνθεση, όλη την ποικιλότροπη λεκτική απόπειρα κατασκευής του Δεκέμβρη του 2008 από τα δύο έντυπα Μέσα που εξετάζουμε. Για τον λόγο αυτό εξετάζουμε αυτοτελώς και συγκριτικά τα δύο έντυπα, επιχειρώντας να καταλήξουμε στην μελέτη και ανάλυση της συνολικοποίησης της απόπειρας κατασκευής του «Δεκέμβρη» από τα δύο έντυπα ΜΜΕ.

3.3.1 Το επίπεδο του συνολικού πρωτοσέλιδου – η Ελευθεροτυπία

Η μέχρι τώρα κατασκευή στην οποία έχει προβεί η *Ελευθεροτυπία*, στα δύο προηγούμενα επίπεδα ανάλυσης, φαίνεται να περιλαμβάνει την διαμόρφωση μιας εικόνας γενικευμένης κοινωνικής έκρηξης στην οποία συμμετέχουν κοινωνικές ομάδες όλων των κατηγοριών και ειδικότερα άτομα και ομάδες που έχουν κοινές αναπαραστάσεις, εμπειρίες με τον μαθητή Αλέξανδρο Γρηγορόπουλο. Οι ενέργειες στις οποίες προβαίνουν, πλήρως νομιμοποιημένες στη συνείδηση της κοινωνικής πλειοψηφίας, κατά την εφημερίδα, έχουν πανελλαδικά χαρακτηριστικά και νοηματοδοτούνται με θετικό τρόπο κατά πλειοψηφία. Οι όποιες αναφορές σε βίαια επεισόδια από την μεριά των δρώντων του Δεκέμβρη του 2008 ή σε μη νομιμοποιημένες ενέργειες, καθίστανται μειοψηφικές, υποβαθμίζονται αλλά λειτουργούν υπέρ της ενσωμάτωσης ενός τμήματος του κοινού που βλέπει με κριτικό τρόπο την ηγεμονική τοποθέτηση του συγκεκριμένου Μέσου και γι' αυτό δεν αποκόπτεται αλλά εμφανίζεται συνειδητά στο πρωτοσέλιδο.

Η κοινωνική δράση, αφορμή έχει την δολοφονία ενός 15χρονου μαθητή από αστυνομικό. Μέσω αυτού, η εφημερίδα κατασκευάζει εξ αρχής τόσο το συμβάν της 6^{ης} Δεκέμβρη ως δολοφονία που συντελείται από κρατικό όργανο—για το οποίο πολλά Μέσα αλλά και διάφοροι δρώντες ερίζουν στο κατά πόσο πρόκειται για δολοφονία—όσο και το ρόλο της αστυνομίας ως κατασταλτική δύναμη που στο dna της φέρει αυτά τα χαρακτηριστικά —καθώς διαχρονικά αποτελεί το υποκείμενο κατασταλτικών ενεργειών— και δεν αποτελεί μηχανισμό διασφάλισης της κοινωνικής τάξης και ομαλότητας.

Το κράτος, μέσω της κυβέρνησης και του πρωθυπουργού, εμφανίζεται να απουσιάζει από οποιαδήποτε απόπειρα αποκατάστασης της άδικης δολοφονίας, αλλά και της κοινωνικής ομαλότητας χάριν της κοινωνικής πλειοψηφίας. Κατασκευάζεται έτσι η εικόνα ενός κρατικού μηχανισμού που επί της ουσίας επενδύει στον φόβο και την καταστολή για να ανταπεξέλθει της αδυναμίας του να ενσωματώσει την κοινωνική οργή με ένα άλλο όραμα. Καθίσταται έτσι ο ηθικός αυτουργός της δολοφονίας και της κοινωνικής έκρηξης που ακολουθεί.

Στο επίπεδο του συνολικού πρωτοσέλιδου, η *Ελευθεροτυπία*, συνδυάζοντας ποικίλους τρόπους σημείωσης, ενισχύει την εικόνα που έχει κατασκευάσει πάνω στις τέσσερις ενότητες και αποπειράται να αποτελέσει το αντίπαλο δέος στην -από συντηρητικές θέσεις- κατασκευή άλλων εντύπων Μέσων της περιόδου, κατακτώντας με αυτό τον τρόπο, την θέση της ιδεολογικοπολιτικής «ομπρέλας» των δρώντων του «Δεκέμβρη» αλλά και των θετικά διακείμενων προς αυτές –που εκείνη την περίοδο αποτελούν το πλειοψηφικό τμήμα του κοινού-.

Οι δρώντες, εμφανίζονται πάντα με εμφανή τα πρόσωπά τους και επιδεικνύοντας συλλογική συμπεριφορά (πρωτοσέλιδο 08, 09, 11/12) δείγμα αφενός του νόμιμου και δίκαιου κοινωνικού αναβρασμού, της μαζικότητάς του αλλά και της συλλογικής πρακτικής ως μέθοδο ορθής επιτέλεσης των σκοπών τους. Ο συνδυασμός με λέξεις σαφούς αξιολογικού περιεχομένου, με διαφραστικές ενότητες που αυτοτελώς παράγουν νόημα και με προστακτικού χαρακτήρα ρηματικές ενότητες («Δολοφόνου» 08/12, «Αυτές οι μέρες είναι του Αλέξη» 09/12, «Να φύγετε» 11/12) δείχνουν και οριοθετούν τους αντιπάλους της συλλογικής δράσης αλλά και διατυπώνουν ευθαρσώς τους στόχους και το νόημα της. Οι δρώντες επίσης, εμφανίζονται να είναι θύματα

αστυνομικής βίας (πρωτοσέλιδο 08/, 16/12) με τις διαφραστικές ενότητες που τις πλαισιώνουν να είναι πάλι σαφείς νοηματικά και αξιολογικά υπέρ των διαδηλωτών. Η περίπτωση της εμφάνισης κινηματικής βίας στο πρωτοσέλιδο της *Ελευθεροτυπίας*, αν και έκδηλη και επαναληπτική (πρωτοσέλιδα 09, 12, 19/12) δεν αποδίδεται σε κάποιο ή κάποια άτομα με εμφανή χαρακτηριστικά και η συμπεριφορά τους είναι ατομική έναντι της συλλογικής δράσης που αναπτύσσεται και νοηματοδοτείται με θετικό τρόπο από την εν λόγω εφημερίδα. Τέλος, η ενσωμάτωση συνθημάτων που ακούγονται την συγκεκριμένη περίοδο στους δρόμους της χώρας από τους μετέχοντες στην δράση, (πρωτοσέλιδα 08, 09, 10, 11, 18/12), αποτελεί δείγμα του ότι το συγκεκριμένο Μέσο στόχο έχει, όχι μόνο να αποτελέσει έντυπο που θα ενσωματώσει υπό την δική του ιδεολογικοπολιτική οπτική την δράση που διεξάγεται, αλλά και να αναδειχθεί ως μετέχον αυτής, επιχειρώντας να αποτελέσει τμήμα του «εμείς» που διαμορφώνεται μέσω της συλλογικής συμπεριφοράς.

Η αστυνομία, εμφανίζεται οπτικά ως υποκείμενο διάπραξης βίαιων ενεργειών (πρωτοσέλιδα 08, 16, 22/12) και πάντα σε συνδυασμό με λεκτικά που παραπέμπουν σε πράξεις και ενέργειες βίας από τη μεριά της. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι η αστυνομία επιχειρείται να κατασκευαστεί ως συλλογικό υποκείμενο που παρουσιάζει βίαιη συμπεριφορά και οι πράξεις βίας ή οι δολοφονικού τύπου ενέργειες δεν αποτελούν μεμονωμένη περίπτωση κάποιων αποκλίνοντων μελών του σώματος¹⁷. Η εντός εισαγωγικών διατύπωση «μεμονωμένη βία» (πρωτοσέλιδο 13/12), αποτελεί απόπειρα ειρωνίας και η οποία ταυτόχρονα ενισχύει το επιχείρημα και την κατασκευή της *Ελευθεροτυπίας* σχετικά με την κατασταλτική δράση της

¹⁷ Η συζήτηση περί «μεμονωμένων περιστατικών αστυνομικής βίας» αποτελούσε πάντα, κατά την διακυβέρνηση της ΝΔ, υπερασπιστική γραμμή τόσο των εκπροσώπων του αστυνομικού σώματος όσο και των πολιτικών προϊσταμένων τους. Η συγκεκριμένη γραμμή είχε κάνει πρώτη φορά την έντονη εμφάνισή της κατά την περίοδο των φοιτητικών κινητοποιήσεων του 2006-2007.

αστυνομίας, που από το *επίπεδο της λέξης* κιόλας έχει αποπειραθεί να κατασκευάσει χωρίς ταλαντεύσεις.

Το κράτος και η κυβέρνηση, κατά την οπτική κατασκευή τους εμφανίζονται ως ανήμποροι και ανίκανοι να υπηρετήσουν την κοινωνική ομαλότητα χάριν της κοινωνικής πλειοψηφίας καταλήγοντας έτσι να αποτελούν είτε την πηγή και τον υπεύθυνο της μη κανονικής κοινωνικής εξέλιξης και περιόδου (πρωτοσέλιδο 09/12) είτε τον ηθικό αυτουργό της δολοφονίας (πρωτοσέλιδο 10/12). Ο Πρωθυπουργός, μέσω του οποίου προσωποποιείται ο κρατικός και κυβερνητικός μηχανισμός, τις περισσότερες φορές, εμφανίζεται να έχει αμήχανο βλέμμα απέναντι στις κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις (πρωτοσέλιδα 09, 10, 13, 22/12), ενώ στην μοναδική περίπτωση που καταλαμβάνει μεγάλο μέρος του πρωτοσέλιδου και εμφανίζεται σίγουρος και επιβλητικός, συνοδεύεται από την ειρωνικού περιεχομένου ερώτηση «Ε και;» (πρωτοσέλιδο 17/12), χαρακτηριστικό δείγμα της απόπειρας κατασκευής αρνητικού αξιολογικού περιεχομένου και νοήματος αναφορικά με τις κυβερνητικές επιλογές.

Αναφορικά με την δολοφονία και τον δολοφονημένο μαθητή, η *Ελευθεροτυπία*, προβαίνει στη συστηματική απεικόνιση του νεκρού μαθητή (πρωτοσέλιδα 08, 09, 10, 11, 19/12) σε κεντρικά ή εμφανή σημεία ενώ ταυτόχρονα, χαιρετά τον 15χρονο μαθητή με την επιφωνηματικού τύπου φράση «Αντίο Αλέξη» (πρωτοσέλιδο 10/12) από τη μία, σε μια απόπειρα κατασκευής οικειότητας μεταξύ του θύματος και του αναγνώστη και από την άλλη, στην προαναφερθείσα απόπειρα εμφάνισης της ως μετέχουσα της κοινωνικής διαμαρτυρίας και οργής για τον θάνατό του.

3.3.2 Το επίπεδο του συνολικού πρωτοσέλιδου – η Καθημερινή

Στον αντίποδα της παραπάνω κατασκευής, η *Καθημερινή*, μέχρι τώρα, επιδιώκει την παραγωγή και διαμόρφωση μιας συνολικά αντιπαραθετικής εικόνας. Αυτής που περιλαμβάνει την εικόνα ενός άλλου ή συνειδητά υποκινούμενου και προκατασκευασμένου συμβάντος χωρίς κοινωνικό υπόβαθρο και αίτια που να το διακιοιολογούν, που στόχο έχει να αποσταθεροποιήσει την κοινωνική και πολιτική ομαλότητα της χώρας, να πλήξει την οικονομία και την ανάπτυξη.

Η κυβέρνηση κατασκευάζεται ως απύσχα και αδύναμη να αποκαταστήσει και να διασφαλίσει την κοινωνική και πολιτική ομαλότητα χάριν της απρόσκοπτης οικονομικής δραστηριότητας και της ανάπτυξης –σε αντίθεση με την Ελευθεροτυπία που ναι μεν κατασκευάζει την εικόνα της ανίκανης κυβέρνησης αλλά χάριν της κοινωνικής πλειοψηφίας-.

Κατασκευάζει μια ουδέτερη εικόνα αναφορικά με την αστυνομία –που εκείνη την περίοδο είναι ο κύριος αποδέκτης της κοινωνικής οργής και διαμαρτυρίας- και συνειδητά, όταν αφήνει την ουδετερότητα της αναφορικά με την συγκεκριμένη κατασκευή, επιχειρεί –ακόμη και σε αυτή την ταραγμένη περίοδο- να συνδέσει νοηματικά την αστυνομία με τον κοινωνικό ιστό, επιδιώκοντας να επενδύσει στην υπόρρητη κατασκευή μιας θετικής εικόνας της αστυνομίας.

Τέλος, εξαιρετικά σημαντικό είναι το γεγονός ότι η *Καθημερινή*, συνειδητά και κατ' επανάληψη, δεν αναφέρει κάτι σχετικά με τον θάνατο του 15χρονου μαθητή -

τουλάχιστον σε εμφανή σημεία των πρωτοσέλιδών της- επιδιώκοντας να διαμορφώσει σύγχυση αναφορικά με την αφορμή του ξεσπάσματος.

Στο συνολικό πρωτοσέλιδο, οι δρώντες, στην *Καθημερινή*, εμφανίζονται είτε με καλυμμένα τα πρόσωπά τους (κουκουλοφόροι) στο φόντο φλεγόμενου τοπίου (09,10,19/12) είτε αποτελώντας τμήμα της εικόνας των καταστροφών εναντίον της χώρας (10,12/12), του πολιτισμού, της δημόσιας τηλεόρασης (17,18,19/12) με τις λεκτικές επιλογές να τους εμπλέκουν σε αυτές. Σε κάθε περίπτωση, οι φραστικές επιλογές εντείνουν και διευρύνουν την εικόνα της κατασκευής μιας άλλοιης χωρίς κοινωνικό υπόβαθρο, αντιδημοκρατικής, μεθοδευμένης επίθεσης. Στη μοναδική περίπτωση που οι δρώντες ξεφεύγουν από την παραπάνω κατασκευή και έχουν εμφανή τα πρόσωπά τους, είναι υπό την περιφρούρηση της αστυνομίας (10,11/12). Η αστυνομία, κατ' αυτόν τον τρόπο, πλέον νοσηματοδοτείται θετικά. Αποτελεί μηχανισμό διατήρησης της κοινωνικής ομαλότητας και προστασίας του κράτους όπως κατασκευάζεται οπτικά (11/12) στην περίπτωση της περιφρούρησης του αγάλματος του Ελευθέριου Βενιζέλου, ο οποίος για πολλούς συντηρητικούς, αποτέλεσε το στυλοβάτη του σύγχρονου ελληνικού κράτους. Η κυβέρνηση είναι αφανής οπτικά, δείγμα της εικόνας της ανικανότητας της να συμβάλλει στην αποκατάσταση της τάξης. Στην μοναδική περίπτωση οπτικής εμφάνισης του Πρωθυπουργού –και κατ' επέκταση της κυβέρνησης και του κράτους-, στο φόντο της κατασκευασμένης λεκτικά ως αντιδημοκρατικής παρέμβασης δρώντων στη NET (17/12), εμφανίζεται αυστηρός και ικανός να αντιστρέψει το εις βάρος του κλίμα, κατασκευή η οποία συνάδει με την αντίστοιχη φραστική επιλογή που τον εμφανίζει ως υποκείμενο αποκατάστασης των καταστροφών. Τέλος, και αυτό είναι αξιοσημείωτο, η μη αναφορά στη δολοφονία του μαθητή, συνεχίζεται μέσω της μη

οπτικής εμφάνισης του σε κανένα πρωτοσέλιδο, δείγμα της απόπειρας της *Καθημερινής* να μην τοποθετηθεί σχετικά με την πράξη του αστυνομικού και μέσω αυτού, να προβάλλει την εικόνα ενός συνεπούς και αντικειμενικού Μέσου, να στηρίξει την αρνητική κατασκευή των δράσεων αλλά και τη μάλλον θετική κατασκευή αστυνομίας και κυβέρνησης.

4. Συμπερασματικά

Συνοψίζοντας, επιχειρώντας να προβούμε σε ερμηνευτικές προσεγγίσεις με βάση την ανάλυση που διεξήχθει, υπό το θεωρητικό και μεθοδολογικό πρίσμα που περιγράψαμε, αρχικά μπορούμε να εξάγουμε ένα επαρκές και συνολικό συμπέρασμα σχετικά με την ‘κατασκευή’ στην οποία προβαίνει το κάθε ένα από τα έντυπα Μέσα που εξετάζονται.

Η *Ελευθεροτυπία*, συγκροτεί την εικόνα μιας γενικευμένης έκρηξης με τη συμμετοχή κοινωνικών ομάδων όλων των κατηγοριών και τη νεολαία σε πρωταγωνιστικό ρόλο. Οι δράσεις που διεξάγονται, μαζικές και πλήρως νομιμοποιημένες στην κοινωνική συνείδηση, στόχο έχουν όχι μόνο την αποκατάσταση αδικιών αλλά φέρνουν και στο προσκήνιο την αγωνία μιας ολόκληρης γενιάς και άλλων στρωμάτων για το δυσοίωνο μέλλον που διαγράφεται. Αφορμή για την έναρξη των μη ομαλών κοινωνικοπολιτικών διεργασιών, η αναίτια δολοφονία ενός 15χρονου μαθητή από ειδικό φρουρό. Μέσω αυτού αξιολογείται τόσο η πράξη του αστυνομικού όσο και ο ρόλος του αστυνομικού σώματος, που καθίσταται δύναμη καταστολής, αποφυσικοποιώντας και μέσω αυτού, το ιδεολογικά προσδιορισμένο κριτήριο περί νόμιμης άσκησης κρατικής βίας. Το κράτος, η κυβέρνηση και ο τότε πρωθυπουργός, κατασκευάζονται ως απόντες από την όποια προσπάθεια συμβολής στην ομαλή κοινωνική συνέχεια προς όφελος της κοινωνικής πλειοψηφίας, επενδύουν στον φόβο και την καταστολή των δράσεων και ως εκ τούτου καθίστανται υπόρρητα, νοηματικά ως οι ηθικά υπεύθυνοι για τη δολοφονία. Συνολικά, η *Ελευθεροτυπία*, επιχειρεί να αποτελέσει την «ομπρέλα» έκφρασης του κινηματικού στρατοπέδου

που συνολικά αποστρέφεται την κυβέρνηση, την καταστολή και δρά για την αποκατάσταση του άδικου φόνου. Ακόμη και κατά την περίπτωση εμφάνισης γλωσσικών και ευρύτερων σημειωτικών τρόπων που αποκλίνουν της παραπάνω εικόνας, αυτοί χρησιμοποιούνται περιορισμένα, για να ενσωματώσουν το τμήμα εκείνο του κοινού το οποίο βλέπει κριτικά την κατασκευή της *Ελευθεροτυπίας* και να το εντάξουν υπό την δική της οπτική.

Στον αντίποδα, η ‘κατασκευή’ της εφημερίδας *Η Καθημερινή*, χαρακτηρίζεται κεντρικά, από την προσπάθεια εμφάνισης ενός άλλου, χωρίς κοινωνικό υπόβαθρο και αντίστοιχα αίτια, γεγονότος. Στην αντίθετη περίπτωση, ενός συμβάντος, υποκινούμενου από ομάδες που συνειδητό στόχο έχουν να πλήξουν την κοινωνική ομαλότητα. Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται και η μηδενική αναφορά στον θάνατο του μαθητή, τουλάχιστον σε εμφανή σημεία των πρωτοσέλιδών της. Οι δρώντες προσωποποιούνται στην μορφή των «κουκουλοφόρων», ομάδα που είναι πλειοψηφικά, ποινικοποιημένη στις συνειδήσεις τόσο του κοινωνικού συνόλου όσο και του κινηματικού στρατοπέδου. Η κυβέρνηση εμφανίζεται αρχικά αμήχανη να αποκαταστήσει την τάξη προς όφελος της ομαλής οικονομικής και επιχειρηματικής λειτουργίας. Ωστόσο λαμβάνει θετική νοηματοδότηση κατά την απόπειρά της να εμφανιστεί ως υποκείμενο αποκατάστασης των πληγείσων επιχειρήσεων, δίνοντας την εικόνα της θετικής επίδρασης της κυβερνητικής πολιτικής. Τέλος, με συνειδητό τρόπο, κατασκευάζει αρχικά, μια εικόνα ουδετερότητας αναφορικά με τον ρόλο της αστυνομίας, ο οποίος νοηματοδείται θετικά στη συνέχεια, κατά την εμφάνισή του ως τμήμα του κοινωνικού συνόλου και υπερασπιστή των θεσμών και της κοινωνικής ειρήνης.

Οι ποικίλες σημειωτικές επιλογές που μεταχειρίζεται το κάθε Μέσο για να συγκροτήσει την συνολική κατασκευή του «Δεκέμβρη», συναρθρώνεται κάτω από τις κεντρικές ενότητες κατασκευής· αυτές που αναφέρονται α) στον θάνατο του Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου β) στην αστυνομία γ) στο κράτος και την κυβέρνηση δ) στο συμβάν – Δεκέμβρης 2008 και τους δρώντες εντός αυτού. Τους κύριους άξονες δηλαδή, δόμησης του περιεχομένου που αποδίδει στο κοινό και οι οποίες αναδεικνύονται μέσα από την ενδελεχή μελέτη και ανάλυση του υλικού.

Ο «κινητήριος μοχλός» της λεκτικής εκφοράς τους, η ιδεολογικοπολιτική οπτική και κατεύθυνση τους, αναδεικνύεται μέσω της λεκτικής χρήσης αλλά και αναμορφώνεται μέσω αυτής χαρακτηρίζοντας τα δύο Μέσα αλλά και δημιουργώντας ένα δημόσιο χώρο και ένα γεγονός εντός αυτού, ιδεολογικοποιημένο. Πιο συγκεκριμένα, η *Ελευθεροτυπία*, κατακτά το ρόλο του εντύπου που στις ιδεολογικές κατευθύνσεις του έχει –μέσα σε άλλα- τις έννοιες του κοινωνικού κράτους, της προστασίας των βασικών όρων αναπαραγωγής και υπό αυτό το πρίσμα αντιμετωπίζει τα γεγονότα και τους δρώντες εντός αυτών. Από την άλλη, η *Καθημερινή*, εμφανίζεται ως υπέρμαχος των όρων της αυτορρυθμιζόμενης αγοράς και του ελάχιστου κράτους, που με τους μηχανισμούς του συμβάλλει στην ομαλή λειτουργία της.

Στόχος, η -σύμφωνα με τις τότε συνθήκες- δημιουργία νέων κοινωνικών και πολιτικών συσχετισμών και μέσω αυτών, η με τους καλύτερους δυνατούς όρους, ανταπόκριση στο «παιγνίδι» εξουσίας που διεξάγουν τα Μέσα στα πλαίσια του δημόσιου χώρου, σαν δράση πάνω σε δράσεις άλλων που θα οδηγήσει στο να καταστεί η αντίπαλη ιδεολογικοπολιτική κατεύθυνση αφανής στο δημόσιο χώρο.

Η *διεπιστημονική προσέγγιση της κριτικής ανάλυσης λόγου* (critical discourse analysis), που λαμβάνει πάντα υπόψη πάντα τις παραμέτρους του κοινωνικού και πολιτικού περιβάλλοντος, της θέσης του «ομιλητή» σε αυτό αλλά και την κοινή γνώση των εξωλεκτικών συνθηκών, επιχειρεί να εντάσσει, ποικίλα επιστημολογικά ρεύματα και οπτικές στη στοχευμένη μελέτη και ανάλυση λόγου, δημιουργώντας πιο ολιστικά υποδείγματα προσέγγισης του λεκτικού φαινομένου. Οι ρητά διατυπωμένοι στόχοι του ρεύματος της κριτικής ανάλυσης λόγου, σχετικά με την αποδόμηση των ιδεολογικών νορμών και των σχέσεων εξουσίας που διέπουν, συγκροτούν και συγκροτούνται μέσω του λόγου, μας οδηγούν στη δημιουργία των κανόνων του πλαισίου που αναπτύχθηκε αλλά και στην παραδοχή ότι η κριτική εμπλοκή του ερευνητή με το προς ανάλυση υλικό, ενέχει την υποκειμενική κρίση του ερευνητή, την οποία οφείλει να κάνει εκ των προτέρων σαφή.

Η υπό αυτό το πρίσμα χρήση των υποδειγμάτων της *λειτουργικής γραμματικής* (functional grammar) αλλά και της *πολυτροπικότητας* (multimodality), μας επιτρέπουν την ενδελεχή μελέτη του προς ανάλυση υλικού, τη συμβολή στη συγκρότηση ενός *κριτικού πολυτροπικού πλαισίου ανάλυσης λόγου* σαν ιδιαίτερη πτυχή των αποπειρών που εντάσσονται στα πλαίσια της πολιτικής επικοινωνίας και μέσω αυτού, την προσέγγιση του ρόλου που διαδραματίζουν τα Μέσα στους σύγχρονους κοινωνικοπολιτικούς σχηματισμούς. Μας επιτρέπουν τέλος, τη συνεισφορά στην απόπειρα ανάδειξης μιας *κριτικής δημοσιότητας*, της εμφάνισης δηλαδή, έστω και με μειοψηφικούς όρους, μιας υπαρκτής τάσης προσέγγισης του τι είναι αναγκαίο να ειπωθεί στην πορεία μιας ομαλής κοινωνικής αναπαραγωγής προς όφελος της κοινωνικής πλειοψηφίας.

Βιβλιογραφία

- Anthonissen, C. (2003). "Interaction between Visual and Verbal Communication: Changing Patterns in the Printed Media" in Weiss, G. and R. Wodak (eds.). *Critical Discourse Analysis: Theory and Interdisciplinarity*, New York: Palgrave Macmillan, pp. 297- 311.
- Αρεντ, Χ. (2008). *Η ανθρώπινη κατάσταση* (μτφρ. Γ. Λυκιαρδόπουλος, Σ. Ροζάνης). Αθήνα: Γνώση.
- Αρχάκης, Α. (2006). *Γλωσσική Διδασκαλία και Σύσταση των Κειμένων*. Αθήνα: Πατάκης, 2^η έκδοση.
- Αρχάκης, Α. & Μ. Κονδύλη. (2011). *Εισαγωγή σε ζητήματα κοινωνιογλωσσολογίας*. Αθήνα: Νήσος, 3^η έκδοση.
- Badiou, A. (2009). *Από το είναι στο συμβάν* (μτφρ. Δ. Βεργέτης, Έ. Γιαννοπούλου, Ν. Ηλιάδης, Κ. Κέη, Ά. Κλαμπατσέα, Χ. Ε. Ράπτης). Αθήνα: Πατάκης.
- Bourdieu, P. (1977). "The economics of linguistics exchanges", *Social Science Information*, 16, 6: 645-688.
- (1999). *Γλώσσα και Συμβολική Εξουσία* (μτφρ. Κ. Καψαμπέλη). Αθήνα: Ινστιτούτο του Βιβλίου – Α. Καρδαμίτσα.
- Fairclough, N. (1995a). *Critical Discourse Analysis: the critical study of language*, London: Longman.
- (1995b). *Media Discourse*, London: Arnold.
- (2001). "Critical discourse analysis as a method in social scientific research" in Wodak, R. & M. Meyer (eds.) *Methods of critical discourse analysis*, London: Sage, pp. 122-138.

- (2005). “Critical discourse analysis in transdisciplinary research” in Wodak, R. & P. Chilton (eds.) *A New Agenda in (Critical) Discourse Analysis*, Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Companies, pp.53-70.
- (2009). “A Dialectical-Relational Approach to Critical Discourse Analysis in Social Research” in Wodak, R. & M. Meyer (eds.), *Methods of Critical Discourse Analysis*, (2nd ed.), London, California, New Delhi, Singapore: Sage Publications Ltd, pp.162- 186.
- Fairclough, N. & R. Wodak (1997). “Critical Discourse Analysis” in van Dijk, T.A. (ed.). *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction*. Vol. 2. London: Sage. p. 258-284.
- Foucault, M. (1981). “The order of Discourse” in Young, R. (ed.). *Untying the Text: A Post- Structuralist Reader*. Boston, London and Henley: Routledge & Kegan Paul Ltd. p. 48-78.
- (2011). *Ιστορία της σεξουαλικότητας 1. Η βούληση για γνώση* (μτφρ. Τ. Μπέτζελος). Αθήνα: Πλέθρον.
- (1991). «Δύο δοκίμια για το υποκείμενο και την εξουσία» στο *Η μικροφυσική της εξουσίας* (μτφρ. Λ. Τρουλινού). Αθήνα: Ύψιλον, σελ. 75-100.
- Fowler, R. (1991). *Language in the News: Discourse and Ideology in the Press*. London: Routledge.
- Φραγκουδάκη, Α. (1987). *Γλώσσα και Ιδεολογία*. Αθήνα: Οδυσσέας.
- Habermas, J. (1997). *Αλλαγή δομής της δημοσιότητας* (μτφρ. Λ. Αναγνώστου). Αθήνα: Νήσος.
- Halliday, M.A.K. (1973). “The functional basis of language”, στο B. Bernstein (επιμ.). *Class, code and control*, V.II., Routledge & Kegan Paul, London, pp. 346-366.

- Halliday, M.A.K. (2004). *An Introduction to Functional Grammar*. London: Arnold, 3rd edition.
- Kakavoulia, M. & Politis, P. (2010). “Indirect discourse in Greek news articles: Voices and reporting verbs”, *Glossologia*, 18, pp. 11-24.
- Kress, G. (2010). *Multimodality: A social semiotic approach to contemporary communication*. London: Routledge.
- Kress, G. & T. van Leeuwen (1996). *Reading Images: The Grammar of Visual Design*. London: Routledge.
- (1998). “Analysis of Newspaper Layout” in Bell A. & P. Garret (eds.). *Approaches to Media Discourse*. Oxford: Blackwell, pp. 186-219.
- (2001). “Discourse” in *Multimodal Discourse: The modes and media of contemporary communication*, London: Arnold. p. 24-44.
- Laclau, E. (1997). «Θάνατος και ανάσταση της ιδεολογίας» στο *Για την επανάσταση της εποχής μας* (μτφρ. Γ. Σταυρακάκης). Αθήνα: Νήσος.
- Mautner, G. (2008). “Analyzing Newspapers, Magazines and Other Print Media” in Wodak, R. & Krzyzanowski, M. (eds.). *Qualitative Discourse Analysis in the Social Sciences*. New York: Palgrave Macmillan, pp. 30-53.
- Μάρξ, Κ. & Φ. Ένγκελς. (1979). *Γερμανική Ιδεολογία τ.Α.* (μτφρ.: Κ. Φιλίνη). Αθήνα: Gutenberg.
- Πολίτης, Π. (2008). «Το κύριο άρθρο ελληνικών εφημερίδων» στο Πολίτης, Π. (επιμ.). *Ο λόγος της μαζικής επικοινωνίας: Το ελληνικό παράδειγμα*, Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών (Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη), σσ. 271- 328.
- Ψύλλα, Μ. (2010). *Η μεθοδολογία της ανάλυσης ενός γεγονότος από τον έντυπο λόγο*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

- Ψυχογιός, Δ. (2004). *Τα Έντυπα Μέσα Επικοινωνίας, Από τον πηλό στο Δίκτυο*.
Αθήνα: Καστανιώτης.
- van Dijk, T.A. (2001). "Multidisciplinary CDA: a plea for diversity" in Wodak, R. & M. Meyer (eds.) *Methods of critical discourse analysis*, London: Sage, pp. 95-120.
- van Leeuwen, T. (2005). "Three models of interdisciplinarity" in Wodak, R. & P. Chilton (eds.) *A New Agenda in (Critical) Discourse Analysis*, Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Companies, pp. 1-18.
- Weiss, G. & R. Wodak (eds.). (2003). *Critical Discourse Analysis: Theory and Interdisciplinarity*, New York: Palgrave Macmillan.
- Wodak, R. (1996). "Introduction: orders and disorders" in *Disorders of Discourse*, London and New York: Addison Wesley Longman Limited, pp. 1-34.
- Χατζησαββίδης, Σ. (2011). «Η πολυτροπικότητα στη σύγχρονη εγγράμματη κοινωνία ως προϊόν μεταφοράς του βιώματος: προς μια νέα μορφή λόγου, στο Πουρκός, Μ. & Ε. Κατσαρού (επιμ.) *Βίωμα, μεταφορά και πολυτροπικότητα: εφαρμογές στην επικοινωνία, την εκπαίδευση, τη μάθηση και τη γνώση*. Θεσσαλονίκη: Νησίδες, σσ. 103-113.
- Ψυχοπαίδης, Κ. (1997) «Δημόσιος Χώρος και Κοινωνικές- Πολιτικές Αξίες» στο *Πολιτική μέσα στις έννοιες*, Αθήνα: Νήσος, σσ. 211-230.
- Žižek, S. (2006). *Το υψηλό αντικείμενο της ιδεολογίας* (μτφρ. Β. Ιακώβου). Αθήνα: Scripta.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. *Ελευθεροτυπία* 08-22/12/2008

Ελευθεροτυπία 08/12/2008

ΒΑΤΟΠΕΔΙΟ ΚΛΗΣΕΙΣ ΣΕ 27 ΥΠΟΠΤΟΥΣ, ΕΡΧΟΝΤΑΙ ΑΛΛΕΣ ΤΟΣΕΣ / ΣΕΛ. 22

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

ΕΤΟΣ 34ο
Αρ. φύλλου 10.028
ΕΥΡΩ 1,30

ΤΡΙΤΗ 9 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2008

Απογευματινή Αδέσμευτη Εφημερίδα

Μπορεί το ταμειευτήριό σου να σε κάνει εκατομμυριούχο; βλ. σπασάφυλλο

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Ακυβέρνητη Πολιτεία

Εκρηξη 15άρηδων

Στο πυρ Αθήνα και Θεσσαλονίκη
Καταστροφές σε Ηράκλειο,
Χανιά, Λάρισα και άλλες πόλεις

Ο Καραμανλής
τρέχει στους
πολιτικούς αρχηγούς

ΑΠΟΨΕΙΣ Παράδοση χωρίς παραίτηση / ΣΕΛ. 2

ΟΛΑ ΣΤΙΣ ΣΕΛ. 3-7, 11-21

Ελευθεροτυπία 09/12/2008

Ελευθεροτυπία 10/12/2008

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

ΕΤΟΣ 34ο
Αρ. φύλλου 10.030
ΕΥΡΩ 1,30

ΠΕΜΠΤΗ 11 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2008

Απογευματινή Αδέσμευτη Εφημερίδα

Μπορεί το ταμειυτήριό σου να σε κάνει εκατομμυριούχο; βλ. σπασθόφυλλο

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Γέμισαν οι πλατείες της διαμαρτυρίας. Ανάθεμα στην αστυνομική βία

«Στις τράπεζες
λεφτά,
στη νεολαία
σφαίρες,
ήρθε η ώρα
για τις
δικές μας μέρες»

Μαθητές-φοιτητές στην πρώτη γραμμή

ΨΕΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟΝ 15ΧΡΟΝΟ

**Προκλητικοί
ο πιστολέρο
και ο Κούγιας**

Δεύτερη σφαίρα στον Αλέξη από τον πιστολέρο των Εξαρχίων και τον συντηγό του. Ο πρώτος με απολογητικό σημείωμα και ο δεύτερος με δηλώσεις του εκφράζονται απαισιωτικά για το αβύσσο θύμα και μιλούν για «συμβάν» και «παρέληψη».

ΑΥΤΟΠΤΗΣ ΜΑΡΤΥΡΑΣ

**«Τον είδαμε
να σκύβει,
να παίρνει
στάση και να
πυροβολεί»**

Πώς περιγράφει στην «Ε» τη σκηνή του φόνου ένας συνομηλίκος του 15χρονου Αλέξη, από διπλανή παρτίδα, στα Εξάρχεια, όπου έγιναν καφέ και έκαναν «την πλάκα τους».

**Καταλήψεις
σε όλες τις σχολές
αποφάσισε
το συντονιστικό**

Ο ξεσηκωμός των νέων συνεχίζεται. «Κανένος στα μαθήματα», φωνάζουν οι μαθητές, καταλήψεις σε σχολές αποφάσισαν οι φοιτητές. Η κυβέρνηση επιδιώκει ψυχολογική αποφόρτιση των νέων, με οδηγίες του υπ. Παιδείας για «καλαρότητα» στην τάξη και ψυχαγωγικές εξορμήσεις! Και όλα αυτά μετά τις χθεσινές σγκώδες συγκεντρώσεις εργαζομένων και νέων για την ακολουθούμενη κυβερνητική πολιτική. ΣΕΛ. 3-7, 11-21

ΑΠΟΦΕΙΣ Το «κατηγορώ» των παιδιών / ΣΕΛ. 2

**«Μη μας ρίχνετε άλλα δακρυγόνα
κλαίμε και από μόνοι μας»**

Ανα καρδιά
φύλλο του Αλέξη

**Συλλαλητήριο
αύριο στις 12
Πανελλαδικό
την άλλη Πέμπτη**

**Μαθητικό
συλλαλητήριο
στη ΓΑΔΑ τη
Δευτέρα στις 12**

**Ο Καραμανλής
στο στόχαστρο
υπουργών και
βουλευτών**

**8 μέτρα για
τις ζημιές σε
εμπόρους και
εργαζομένους**

ΣΗΜΕΡΑ στο περιοδικό του βιβλίου
Στη μαγεία της ανάγνωσης
 ΑΦΙΕΡΩΜΑ-ΟΔΗΓΟΣ ΜΕ ΤΙΣ ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΕΠΙΘΕΤΙΚΟ

ΑΥΡΙΟ ΜΗ ΧΑΣΕΤΕ

AUTOCAR
 ΤΕΣΤ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ
 ΤΕΣΤ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ

Και CD με αυθεντικές εκτελέσεις
+ TINA TURNER
 Μαζί μια συλλεκτική έκδοση 32 σελίδων

ΤΟΥΡΚΙΑ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΕ «ΕΙΔΙΚΗ ΣΧΕΣΗ» ΜΕ ΤΗΝ Ε.Ε. ΜΕ «ΟΧΗΜΑ» ΤΟ ΝΑΤΟ / ΣΕΛ. 24,41

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

Μπορεί το ταμειευτήριό σου να σε κάνει εκατομμυριούχο; βλ. σποσθόφυλλο

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΕΤΟΣ 34ο
 Αρ. φύλλου 10.031
 ΕΥΡΩ 1,30

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 12 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2008 / Απογευματινή Αδέσμευτη Εφημερίδα

Μαθητικές κινητοποιήσεις, με συγκεντρώσεις, πορείες, καταλήψεις και πετροπόλεμο

Μάθημα 1ο **Εφοδος** **στα Τμήματα**

Νερόντζια, πέτρες, ακόμη και σασκούλες με ακουπίδια πέταξαν στα αστυνομικά τμήματα. Η φωτ. από τον Πειραιά, χθες

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΑ ΕΠΕΙΣΟΔΙΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Μας δανείζουν τώρα με... επιτόκιο βίας

Οι ξένοι επενδυτές πιέζουν συντονισμένα. Για «έγγραφο» της Ελλάδας κάνουν λόγο δημοσιεύματα του ξένου τύπου. ΣΕΛ. 53

Φοβάται ο Σαρκοζί

«Κοιτάξε τι γίνεται στην Ελλάδα»

Βιαιές εκδηλώσεις με αφορμή τα γεγονότα στις ελληνικές πόλεις έγιναν σε Τουρκία, Ισπανία, Δανία (φωτ.), Γαλλία και Ιταλία. ΣΕΛ. 11

Ο λόγος τώρα στους μαθητές. Αφήνουν τα σχολεία και φτιάχνουν «πρόγραμμα αντίδρασης» ως τα Χριστούγεννα. Πετροπόλεμος σε αστυνομικά τμήματα και αποκλεισμοί δρόμων, διαδηλώσεις κάθε εβδομάδα. Σε συντονισμό και οι φοιτητές, που καιλαμβάνουν σχολές σε ΑΕΙ της Αθήνας και της περιφέρειας. ΣΕΛ. 4-7, 11-17

ΑΠΩΣΕΙΣ ΣΕΛ. 2
Δεν καταλαβαίνουν τίποτε

Κακουργήματα για τους συλληφθέντες στα επεισόδια

Συνελήφθη και παρατηρείται (υποδορισμένος ο εικονιζόμενος νεαρός, καταγγέλλουν συνήγοροι.

ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ: ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ, ΑΛΛΑ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΗ ΜΑΝΙΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΕΝΩΝ ΟΜΑΔΩΝ / ΣΕΛ. 7

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΕΠΟ

Γκαγκάτσος τέλος, με βολές κατά της κυβέρνησης

Τίλος εποχής. Μετά από επτά χρόνια στην προεδρία της ΕΠΟ, ο Βασίλης Γκαγκάτσος παρατήρησε χθες, όπως αναμενόταν και δήλωσε: «Το ποδόσφαιρο βρίσκεται σε διαγίγμο». Πρώτο φθωρί για τη διαδοχή του, ο Σοφ. Παλάβιος. ΣΕΛ. 45

ΒΑΤΟΠΕΔΙΟ-ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΥΘΥΝΕΣ

Αμνηχανία στη Ν.Δ. για το πόρισμα

Σε δύσκολη θέση βουλνέτες της Ν.Δ. που θεωρούν αδιανόητο να μην αναφέρονται πολιτικές ευθύνες υπουργών στο πόρισμα. Εξ νυν και πρώην υπουργούς θα προτείνει το ΠΑΣΟΚ να παραπεμφθούν στη λεγόμενη προανακριτική επιτροπή. ΣΕΛ. 21

ΓΙΑ ΤΑ ΜΑΥΡΑ ΤΑΜΕΙΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Αποζημιώσεις από πρώην στελέχη της ζητάει η Siemens

Τους θεωρεί συνενργούς σε απίστία σε βάρος της μητρικής εταιρείας, επειδή χειριστήκαν άνομους πληρωμές. ΣΕΛ. 22

ΣΗΜΕΡΑ CD με αυθεντικές εκτελέσεις
TINA TURNER
BREAK EVERY RULE

Μαζί συλλεκτική έκδοση
32 σελίδων
για τη ζωή, το έργο
και τα τραγούδια της

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

Σαββατιάτικη

Απογευματινή Αδέσμευτη Εφημερίδα

ΣΑΒΒΑΤΟ 13 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2008

ΕΤΟΣ 34ο Αρ. φύλλου 10.032
2,00 € (ΜΕ CD & ΒΙΒΛΙΟ 3,50 €)

Μπορεί το ταμειολόγιό σου να σε κάνει εκατομμυριούχο; βλ. σποσθόφυλλο

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΦΑΚΕΛΟΣ 32 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕ ΞΥΛΟΔΑΡΜΟΥΣ, ΒΑΣΑΝΙΣΜΟΥΣ ΚΑΙ ΔΟΛΟΦΟΝΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ

«Μεμονωμένη» βία

**διαρκώς
ατιμώρητη**

Από τον Απρίλιο 1976, οπότε σκοτώθηκε ο 16χρονος Σιδέρης Ισιδωρόπουλος, εδώ και 32 χρόνια οι πολίτες ακούν συνεχώς για «μεμονωμένα περιστατικά». Μια διατύπωση που επικρατεί να απωλύει την αστυνομική βία από την ουσία της κατασταλτικής αποστολής της. Ποιος όμως έχει δώσει το δικαίωμα στους αστυνομικούς να απειλούν, να ξυλοφορούν, να σκοτώνουν τους πολίτες; Η υπόδειξη του Κ. Μητσικόπουλου «το κράτος είναι εαίς» τηρείται κατά γράμμα. Ακόμη... ΣΕΛ. 21,22,35,36

ΡΕΠΟΡΤΑΖ-ΣΥΝΕΤΕΥΞΙΣ ΣΕΛ. 14-20,37-39

15άρηδες: Τι θέλουν, τι φοβούνται, τι ονειρεύονται

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ «ΟΧΙ»

Εφυγε ο Τάσος Παπαδόπουλος

Στα 74 «έφυγε», από καρκίνο, ο τ. πρόεδρος της Κύπρου, που διατέλεσε από 25 χρόνων υπουργός σε πέντε υπουργεία. Το 2004 είχε, με το 76% των Κυπρίων, «όχι» στο σχέδιο Ανάν. ΣΕΛ. 6-7

ΓΙΑ ΤΟΝ ΦΟΝΟ ΦΙΛΑΒΛΟΥ

Επεισόδια μετά την απόφαση

Ένας σε ισόβια, δύο σε 10 χρόνια καθιέρωσαν για τη δολοφονία του Μικ. Φιλόπουλου στη διαδικασία της Πιστοποίησης. Ποινές-κόδια σε άλλους οκτώ. ΣΕΛ. 45

ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ

«Δεν είναι ώρα για εκλογές και διαδοχές»

Επιθυμητές οι διαδηλώσεις, «όχι» όμως στην τυφλή βία. Με πλείστες Ευρωπαϊκών ηγετών, να σταματήσει τον ξεσηκωμό για να μην επεκταθεί στις χώρες τους, γυρίζει ο πρωθυπουργός στην Αθήνα, ενώ ο υπ. Παιδείας έρχεται mail για να διαμαρτυρηθούν (!) οι μαθητές. konstantinmathison@yahoo.gr ΣΕΛ. 3

2 Η ΑΛΛΗ ΟΥΝΗ

Περί Κουζίνας
Γεύσεις χριστουγεννιάτικες απ' όλο τον κόσμο. Καυραμνιάδες, δίπλες, μελαμακάρονια και φυσικά, σοκολάτες...

Επιστήμη & Τεχνολογία

Φόβος, το συναισθήμα που μολύνει τη ζωή από μόνον και κοινωνίας. Πώς απειλείται και πώς αντιδρά ο εγκέφαλος μας.

www. Όταν η συναισθηματική οργή φέρνει εξεγέρσεις. Ταράξεις που συγκλονίζουν τον κόσμο.

Ξεσηκωμός για το 65ωρο

Στο Στρασβούργο τα ευρωπαϊκά συνδικάτα εν όψει της ψηφοφορίας αύριο στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Μπίτσε και η ΓΣΕΕ. ΣΕΛ 63

Δώρα ομορφιάς για τις γιορτές

8 ΜΑΖΙ ΣΗΜΕΡΑ ΕΝΘΕΤΟ ΣΕΛΙΔΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ

Η απάτη του αιώνα στις ΗΠΑ

Κροσασμοί στις αγορές. Τράπεζες, διασημότητες, πάμπλουτοι, συντοσίμοι, θυμάται της «πυραμίδας» του πρώην προέδρου του NASDAQ. ΣΕΛ 67

ΔΟΥΛΕΜΠΟΡΟΙ ΕΥΛΟΚΟΠΗΣΑΝ ΜΕΧΡΙ ΘΑΝΑΤΟΥ ΔΥΟ ΑΦΡΙΚΑΝΟΥΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ / ΣΕΛ 25

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

ΕΤΟΣ 34ο
Αρ. φύλλου 10.034
ΕΥΡΩ 1,30

ΤΡΙΤΗ 16 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2008

Απογευματινή Αδέσμευτη Εφημερίδα

Μπορεί το ταμειντήριό σου να σε κάνει εκατομμυριούχο; βλ. οπισθόφυλλο

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΒΑΤΟΠΕΔΙΟ: «Τρικ» με τις πολιτικές ευθύνες

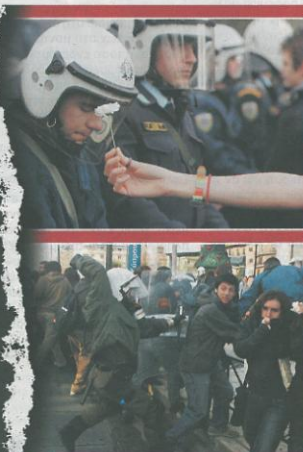
Γαλάζιο πόρισμα- κοροϊδία

Απαλλάσσει των «υποκειμενικών ευθυνών» όλους τους εμπλεκόμενους στο σκάνδαλο υπουργούς της Ν.Δ.

Στημένο κόλπο από τη νεοδημοκρατική πλειοψηφία της εξεταστικής, που είδε μόνο αντικειμενικές ευθύνες υπουργών της. Σε διερεύνηση ποινικών ευθυνών προσανατολίζεται η αντιπολίτευση. Συζήτηση του πορίσματος στη Βουλή σήμερα. ΣΕΛ 3-5

ΑΠΟΦΕΙΤΕ ΣΕΛ 2

Να φύγουν τώρα

ΑΡΘΡΟ
του Αντώνη
Μανιτάκη.
ΣΕΛ 18-19

«Η ελπιδοφόρα οργή
των απελπισμένων
δεκαεξάρηδων»

ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ

Πρόσφεραν λουλούδια, εισέπραξαν άγριο ξύλο

Ειρηνικό διάλογο με τους αξιωματικούς είχαν οι μαθητές μπροστά στη ΓΑΔΑ. Τους έδωσαν και λουλούδια. Εμφανίστηκαν όμως τα ΜΑΤ και προκάλεσαν τα παιδιά, που άρχισαν να ρίχνουν πέτρες και νεράντζια. Τη συγκέντρωση διέλυσαν τα κημικά! Συνελήφθησαν δύο νέοι, τραυματίστηκε και μία κοπέλα. ΣΕΛ 11-23

Γαλλία: μεταθέτουν τη μεταρρύθμιση για τον φόβο... των Ελλήνων

Διαβουλεύσεις με τους μαθητές των λυκείων, που συνεχίζουν να νιώθουν τις πιέσεις με «εθνική ημέρα κινητοποίησης» μεθαύριο. ΣΕΛ 14

Ελευθερώστε τα.

Τα μετρητά σας έχουν δύναμη όταν κινούνται.

4,5%
έως 28/02/09

Personal Banking Account

Μιλήστε σήμερα με τον Personal Banking Officer σε όλα τα καταστήματα Eurobank και βάλτε τα χρήματά σας να κινούνται για εσάς!

Personal Banking Account: Επιτόκιο 4,5% από το πρώτο ευρώ έως 28.02.09, για ποσά από €20.000 και άνω. Στη συνέχεια επιτόκιο Euribor 3 μηνών.

Eurobank

www.eurobank.gr/personalbanking

ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ «9»

ΔΩΡΑ ΕΠΙ ΧΑΡΤΟΥ

ΚΑΡΙΚΕΤΣ ΚΟΜΙΚΣ, ΑΙΜΠΟΥΤΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΑ ΕΦ

ΕΚΤΑΚΤΩΣ CD με αυθεντικές εκτελέσεις

TINA TURNER

BREAK EVERY RULE

Μαζί συλλεκτική έκδοση

32 σελίδων

για τη ζωή, το έργο και τα τραγούδια της

TINA TURNER

ΒΟΤΑΝΙΚΟΣ ΜΕΤΩΠΙΚΗ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ / ΣΕΛ. 20-21

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

ΕΤΟΣ 34ο
Αρ. φύλλου 10.035
ΤΕΤΑΡΤΗ 17 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2008
ΕΥΡΩ 1,30 (με CD & Βιβλίο 3,00)

Απογευματινή Αδέσμευτη Εφημερίδα

Μπορεί το ταμειευτήριό σου να σε κάνει εκατομμυριούχο; βλ. σπιστόφυλλο

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ: Αναλαμβάνω την ευθύνη

Ε, και;...

Αυτοκριτική για το σκάνδαλο Βατοπεδίου, με το αζημίωτο και χωρίς συνέπειες, επιχείρησε ο Κ. Καραμανλής στην Κ.Ο. της Ν.Δ. Ανέλαβε ο ίδιος τις πολιτικές ευθύνες, απαλλάσσοντας ουσιαστικά τους εμπλεκόμενους υπουργούς του. ΣΕΛ. 4-5

ΑΠΟΨΕΙΣ ΣΕΛ. 2

Ευθύνη χωρίς αντίκρισμα

«Υποτίμησα το θέμα. Δεν είχα πλήρη εικόνα. Δικό μου το λάθος»

4 Οκτωβρίου 2008
ΟΜΙΛΙΑ ΣΤΗΝ ΟΝΝΕΑ

“Δεν αρνήθηκα ότι στα 4 χρόνια έγινα και λάθος. Εχω καθαρή και ολοκληρωμένη εικόνα για όλα”

ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΥΟ ΠΛΕΥΡΕΣ

Ποινές-«Χάδι» για τη ζαρντινιέρα

15 ως 39 μήνες με αναστολικά αποτίμηση, από το Τριμελές Εφετείο Θεσσαλονίκης σε 8 αστυνομικούς. «Χάδι» τις θεωρούν ΠΑΣΟΚ, ΚΚΕ και ΣΥΝ. ΣΕΛ. 15

Καταλήψεις, συλλαλητήρια και Ξυλοφόρτωμα μαθητών

Τραυματισμοί και ζημιές στα ΜΑΤ Καισαριανής

Κλειστά 600 σχολεία και πολλές σχολές ΑΕΙ. Σήμερα διαμαρτυρία στην Ευελπίδων, αύριο πανεκπαιδευτικό. Να φύγει το Α/Τ Εξαρχείων ζητούν κάτοικοι της περιοχής (φωτ.). Ελευθερώ με περιοριστικούς όρους 6 μαθητές λυκείου στο Ηράκλειο. Ξυλοφόρτω τους καταγγέλλουν οι καθηγητές τους. ΣΕΛ. 12-19

Στους δρόμους τώρα και οι συνταξιούχοι

Με τα παιδιά και τα εγγόνια τους στους δρόμους εργαζόμενοι και συνταξιούχοι. ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ στο πανεκπαιδευτικό αύριο. ΣΕΛ. 54

Ελευθερώστε τα.

Τα μετρητά σας έχουν δύναμη όταν κινούνται.

4,5%

έως 28/02/09

Personal Banking Account

Μιλήστε σήμερα με τον Personal Banking Officer σε όλα τα καταστήματα Eurobank και βάλτε τα χρήματά σας να κινούνται για εσάς!

Personal Banking Account: Επιτόκιο 4.5% από το πρώτο ευρώ έως 28.02.09, για ποσό από €20.000 και άνω. Στη συνέχεια επιτόκιο Eurobor 3 μηνών.

Eurobank

www.eurobank.gr/personalbanking

Ελευθεροτυπία 17/12/2008

Η μετανάστευση μετράει τους νεκρούς της

Παγκόσμια Ημέρα για τους Μετανάστες σήμερα. Χάθηκαν 11.105 σε 15 χρόνια προσπάθειας να μπουν στην Ευρώπη. Αυξημένα τα ρατσιστικά κρούσματα. Συγκέντρωση διαμαρτυρίας σήμερα στις 5 μ.μ. στη Βουλή. ΣΕΛ. 18

ΣΗΜΕΡΑ ο πιο πλήρης οδηγός της πόλης
exodos > ΜΟΥΣΙΚΗ > ΘΕΑΤΡΟ
> ΣΙΝΕΜΑ > ΓΕΥΣΗ
> ΝΥΧΤΕΡΙΝΗ ΖΩΗ

48 ΩΡΟ Η ΕΥΡΩΒΟΥΛΗ ΤΟ «ΚΛΕΙΔΩΣΕ» ΚΟΒΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΒΗΧΑ ΓΙΑ «ΕΛΑΣΤΙΚΟ» 65 ΩΡΩΝ / ΣΕΛ. 23

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

ΕΤΟΣ 34ο
Αρ. φύλλου 10.036
ΕΥΡΩ 1,30

ΠΕΜΠΤΗ 18 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2008

Απογευματινή Αδέσμευτη Εφημερίδα

Μπορεί το ταμειολογικό σου να σε κάνει εκατομμυριούχο; βλ. σπασδόφυλλο
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Συνεχίζουν με πανεκπαιδευτικό συλλαλητήριο

Τα παιδιά της οργής

Κατάληψη στη ΓΣΕΕ

Την απελευθέρωση των προφυλακισμένων ζητούν οι νεέγγεμένοι εργάτες. ΣΕΛ. 12

Πανεκπαιδευτικό συλλαλητήριο σήμερα, με συμπόρευση της ΓΣΕΕ. Δράσεις την εβδομάδα των εορτών, αλλά και με την αρχή του νέου χρόνου. Νερόντισα και αυγό από ομάδες νέων χτες στην Ευελπίδων. ΣΕΛ. 14-15

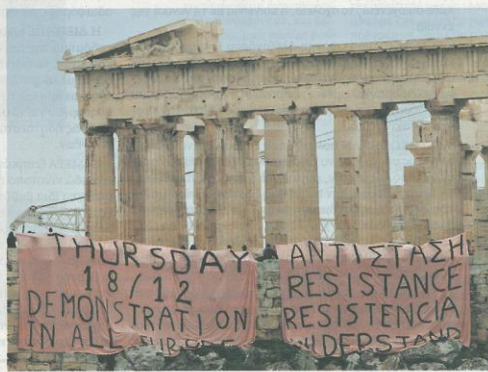
ΑΠΟΦΕΙΣ ΣΕΛ. 2

Εξέγερση προάγγελος;

ΣΕΒ: Να ακούσουμε τους νέους / ΣΕΛ. 3

Ο ΕΙΔΙΚΟΣ ΦΡΟΥΡΟΣ ΣΤΗ ΦΥΛΑΚΗ «Βλέπω δαίμονες» και όρμησε σε δύο

Επιτέθηκε στον συγκατηγορούμενό του και σε φύλακα. Διαφεύγει το υπουργείο. ΣΕΛ. 17

«Αντίσταση» σε 4 γλώσσες στο πανό που απλώθηκε στην Ακρόπολη με αφορμή τις διαδηλώσεις στην Ευρώπη σήμερα

ΑΝΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

Ομπρός των κορυφαίων

Ο Αβραμόπουλος θέλει να αλλάξει υπουργείο. Ντόρα και Σουφλιάς προτιμούν να κρατήσουν αυτά που έχουν. Κοντός και Δούκας, μάλλον, εκτός. ΣΕΛ. 5

ΑΖΕΠ: ΜΑΣ ΕΧΟΥΝ ΚΑΤΑΓΡΗΞΕΙ

Εκθεση-βόμβα για τις προσλήψεις

Ο Γ. Βέλνις καταγγέλλει ότι παραβιάζεται το Σύνταγμα και μιλάει για «αύστημα» διορισμών, καθώς και για φωτογραφική μοριοδότηση συμβασιούχων και μαθητών του Stage. ΣΕΛ. 6

Ελευθερώστε τα.

Τα μετρητά σας έχουν δύναμη όταν κινούνται.

4,5%
έως 28/02/09

Personal Banking Account

Μιλήστε σήμερα με τον Personal Banking Officer σε όλα τα καταστήματα Eurobank και βάλτε τα χρήματά σας να κινούνται για εσάς!

Personal Banking Account: Επιτόκιο 4,5% από το πρώτο ευρώ έως 28.02.09, για ποσό από €20.000 και άνω. Στη συνέχεια επιτόκιο Eurobar 3μηνου.

Eurobank

www.eurobank.gr/personalbanking

ΣΗΜΕΡΑ στο περιοδικό του βιβλίου
ΠΑΙΔΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ
ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

& ΣΥΛΛΕΚΤΙΚΟ ΛΕΥΚΟΜΑ 196
σελίδες
ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΑ ΑΚΡΑ ΤΗΣ ΓΗΣ
ΜΕ ΜΟΝΑΔΙΚΕΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΠΟ ΒΟΡΕΙΟ & ΝΟΤΙΟ ΠΟΛΟ

ΒΑΤΟΠΕΔΙΟ 27 ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΔΗΛΩΝΟΥΝ ΑΝΕΥΘΥΝΟΙ / ΣΕΛ. 5

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

ΕΤΟΣ 34ο
Αρ. φύλλου 10.037
ΕΥΡΩ 1,30

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 19 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2008

Απογευματινή Αδέσμευτη Εφημερίδα

Μπορεί το ταμειυτήριό σου να σε κάνει εκατομμυριούχο; βλ. οπισθόφυλλο
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

16χρονος μαθητής τραυματίας

Σφαίρα-φυτίλι στην έκρηξη

ΕΠΙΣΤΡΑΚΙΣΜΟΣ, ΑΛΛΑ...

Δεν ρίχνει φως η Βαλλιστική

Κανένα συμπέρασμα για το ύψος της επιφάνειας πάνω στην οποία προσέκρουσε το βλήμα, όπως προκύπτει από την παραμόρφωσή του. Βαλλιστική έρευνα του κώρου ζητάει ο ανακριτής. ΣΕΛ. 16

Για «τυφλή βία» και «δολοφονική επίθεση» μιλούν τα κόμματα - Συγκεντρώσεις και πορείες σήμερα

Μυστηριώδης πυροβολισμός, με αποτέλεσμα τον τραυματισμό 16χρονου μαθητή στα χέρια, πυροδοτεί νέο γύρο πολιτικής κατακραυγής και κοινωνικής αναταραχής. Πολύ βολικά, χωρίς επιστρακισμό και απόσταση, πουλάνε στον δρόμο, λέει η Αστυνομία. Μέγιστο κατά τις κυβερνήσεις από μαθητές, φοιτητές, εκπαιδευτικούς και γονείς, με συγκεντρώσεις σήμερα στη Βουλή και στο Περιοτέρι. ΣΕΛ. 11-17

ΑΠΩΣΕΙΣ Η κυβέρνηση σε λήθαργο / ΣΕΛ. 2

ΕΥΡΩΒΑΡΟΜΕΤΡΟ

Έλληνες: οι πιο απαισιόδοξοι στην Ευρώπη

Το 59% βλέπει σκούρα τα πράγματα, με το σκάνδαλο να προστίθεται στην οικονομική κρίση. ΣΕΛ. 20

ΚΑΙ Ο ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ:

Όλα στους Ξενοδόχους

«Πάρ' τα όλα» - Αναστέλλει εισφορές, μειώνει τιμή ακινήτων και παρεπιδόμωτων. Ο λογαριασμός στους φορολογούμενους. ΣΕΛ. 53

ΠΡΟΚΡΙΣΗ «ΦΥΛΑΟΥ»

Με τεσσάρα στους «32»

Καταγιστικός ο Ολυμπιακός, νίκησε 4-0 τη Χέρτα και περνάει τον αντιπλό του από τη σημερινή κλήρωση του UEFA. ΣΕΛ. 45

Ελευθερώστε τα.

Τα μετρητά σας έχουν δύναμη όταν κινούνται.

4,5%
έως 28/02/09

Personal Banking Account

Μιλήστε σήμερα με τον Personal Banking Officer σε όλα τα καταστήματα Eurobank και βάλτε τα χρήματά σας να κινούνται για εσάς!

Personal Banking Account: Επιτόκιο 4,5% από το πρώτο ευρώ έως 28.02.09, για ποσά από €20.000 και άνω. Στις συνέχειες επιτόκιο Eurobor 3μήνου.

Eurobank

www.eurobank.gr/personalbanking

Ελευθεροτυπία 19/12/2008

ΣΗΜΕΡΑ ΣΥΛΛΕΚΤΙΚΟ ΛΕΥΚΩΜΑ 196 σελίδες
ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΑ ΑΚΡΑ ΤΗΣ ΓΗΣ
 ΜΕ ΜΟΝΑΔΙΚΕΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΠΟ ΒΟΡΕΙΟ & ΝΟΤΙΟ ΠΟΛΟ

ΜΑΖΙ ΤΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ
ΓΕΩΤΡΟΠΙΟ Ταξίδεψε σε... ΚΟΖΑΝΗ - ΕΛΒΕΤΙΑ - ΝΑΡΜΑΡΠΙΑ
AUTOCAR Το πρωτότυπο περιοδικό για το αυτοκίνητο.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

Σαββατιάτικη

Απογευματινή Αδέσμευτη Εφημερίδα

ΣΑΒΒΑΤΟ 20 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2008

ΕΤΟΙ 34ο Αρ. φύλλου 10.038
 2,00 € (ΜΕ ΒΙΒΛΙΟ 3,50 €)

Μπορεί το ταμειευτήριό σου να σε κάνει εκατομμυριούχο; βλ. οπισθόφυλλο

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΜΕΣΑ ΧΑΟΣ - ΕΞΩ ΠΑΡΑΜΟΝΕΥΕΙ ΤΟ ΔΝΤ ΚΑΙ Ο ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ ΑΛΛΟΥ

Στα δυο στενά κυβέρνηση-χώρα

ΦΑΚΕΛΟΣ ΕΞΕΓΕΡΣΗ
Οι 14 ημέρες που συγκλονίζουν την Ελλάδα

Μία από φωτογραφίες η «Ε» καταγράφει μέρα με τη μέρα τις δυο εβδομάδες των κινητοποιήσεων, που ξεκίνησαν μετά τον φόνο του 15χρονου Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου. ΣΕΛ. 21,22,35,36

ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ ΤΗΣ «Ε»
Μια άλλη Παιδεία, μια άλλη κοινωνία

«Δεν είναι κίνημα, είναι μια κινητοποίηση απληστίας, που βασικά απλά έχει τις συσσωρευμένες διαφύσεις. Είμαστε η γενιά της ημιπαιδείας και των 400 ευρώ. Γι' αυτό είμαστε στους δρόμους». ΣΕΛ. 16-18

Οι ελπίδες για εκτόνωση της κατάστασης στη... γαλοπούλα

Χωρίς πολιτικά ανακλαστικά, πρωθυπουργός και κυβέρνηση παρακολουθούν τις εξελίξεις και εναποθέτουν τις ελπίδες τους στις... γιορτές. Ο αναμενόμενος ανασχηματισμός προκαλεί διαλυτικές τάσεις, κυρίως στην οικονομία, όπου το μέλλον είναι δυσοίωνο. ΣΕΛ. 4,23

ΕΙΣΗΡΕΙΑ Μόνος στόχος η εξουσία / ΣΕΛ. 2

ΣΥΝΕΠΤΕΥΧΗ ΖΑΓΟΡΙΤΗ
Θα γίνουν όλες οι αλλαγές που χρειάζονται

Μιλά για τη διεθνή κρίση και τη «διασφραγιστική ΠΑΣΟΚ». ΣΕΛ. 6

2 Η ΔΕΛΗ ΟΥΝΗ

Περί Κουζίνας

Γλυκίσια, το μέγα θύμα Ροδο-κοκκινισμένη, τραγική, σπάζει συνήθειες το εορταστικό τραπέζι, όπου αυτό υπάρχει...

Εισαγωγή & τεχνολογία

Ανδρες, ένα είδος υπό εξαφάνιση. Χημικές ουσίες αλλοιώνουν το φύλο σε γυναίκες και ανδρικούς. Ο πληθυσμός παραδίδεται στα... θηλυκά!

media Λαγερρεία στον πόλεμο πατέ ελκυθ... το ραδιοφωνικό του Δήμου Αθηναίων. Και κόλαση στα μικρόφωνα του 984!

Ελευθερώστε τα.

Τα μετρητά σας έχουν δύναμη όταν κινούνται.

4,5%
έως 28/02/09

Personal Banking Account

Μηλήστε σήμερα με τον Personal Banking Officer σε όλα τα καταστήματα Eurobank και βάλτε τα χρήματά σας να κινούνται για εσάς!

Personal Banking Account: Επιτόκιο 4,5% από τα πρώτα ευρώ έως 28.02.09, για ποσά από €20.000 και άνω. Στη συνέχεια επιτόκιο Eurobor 3 μηνών.

Eurobank

www.eurobank.gr/personalbanking

Μαλλιά-κουβάρια Πάγκαλος-ΣΥΡΙΖΑ

Να βγάλουν τα παντελονάκια, είπε και κατηγόρησε Αλαβάνο-Τσίπρα για «πολιτική αλητεία» ΣΥΡΙΖΑ. Εισαγγέλλονται να τα βρουν με τη Δεξιά και επιτίθενται στην Αριστερά. ΣΕΛ. 7

Πεδία μαχών

Πόλεμος με δοκρυγόνα στο Παγκρήτιο (φωτ.)· μεταξύ ΜΑΤ και οπαδών, ξύλο στον Τούρκο και στο Ελληνικό.

Λύτρωση στο φινάλε

Με πέναλτι στο 93' ο Γκολέτι λύτρωσε τον Ολυμπιακό. Εύκολο ο ΠΑΟ 3-0 στον ΟΦΗ. Η ΑΕΚ 3-2 τον Εργοτέλη. ΣΕΛ. 23

Παραπέμπονται 40 για τα Ζωνιανά

Ολόκληρος οικισμός, μονάδες, γιοι, πατέρες, θείες. Ιατρεία παραπέμπονται για να δικάσουν, με βουλεύμα 192 σιλλικών. ΣΕΛ. 55

ΕΥΡΩΠΑΙΟΙ ΑΠΑΙΣΙΟΔΟΞΟΙ, ΠΕΡΙΜΕΝΟΥΝ ΑΠΟ ΤΟ '09 ΝΑ ΦΕΡΕΙ... ΝΕΕΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΙΣ / ΣΕΛ. 15

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

ΕΤΟΣ 340
Αρ. φύλλου 10.039
ΕΥΡΩ 1,30

ΔΕΥΤΕΡΑ 22 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2008

Απογευματινή Αδέσμευτη Εφημερίδα

Μπορεί το ταμειητήριό σου να σε κάνει εκατομμυριούχο; βλ. σποσδόφυλλο
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Εικονικός ο προϋπολογισμός • Οι δημοσκοπήσεις-καταπέλτης

Στον αέρα Καραμανλής - Οικονομία

Φθηνότερα
από το Δημόσιο
δανείζονται
πλέον οι ιδιώτες
Μείωση των
μισθών από
την παρακράτηση

«Καίγονται» οι πρωτοβουλίες του

Υπονομευμένος από την κυβέρνηση ο προϋπολογισμός, αφήνει στον αέρα την ίδια και την Οικονομία. Διευρώνεται η διαφορά Ν.Δ.-ΠΑΣ.ΟΚ. Δεν ήρσαν τα «συγγνώμη». ΣΕΛ. 3-5, 57, 59

ΑΠΟΦΕΙΣ ΣΕΛ. 2
Ανοχή και αντοχή εξαντλούνται

Πόλεμος για το άσυλο στο Πολυτεχνείο

Λάδι στη φωτιά επικρίνεται να ρίξει η Αστυνομία δυναμιτίζοντας το άσυλο. Η αντίδραση των πρωταγωνιστών Αρκών του Μεταξίου απέναντι σε τελικά την εισβολή αστυνομικών δυνάμεων. Επηρεάσματα Κυριακής, στο κτίριο της Πατησίων. ΣΕΛ. 49-51

Ελευθερώστε τα.

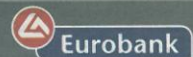
Τα μετρητά σας έχουν δύναμη όταν κινούνται.

4,5%
έως 28/02/09

Personal Banking Account

Μιλήστε σήμερα με τον Personal Banking Officer σε όλα τα καταστήματα Eurobank και βάλτε τα χρήματά σας να κινούνται για εσάς!

Personal Banking Account: Επιτόκιο 4,5% από το πρώτο ευρώ έως 28.02.09, για ποσό από €20.000 και άνω. Στη συνέχεια επιτόκιο Euribor 3μήνου.

www.eurobank.gr/personalbanking

Επώλες σε κενό εξουσίας

Χωρίς σχέδιο αντιμετώπισης η κυβέρνηση

Παραμένει στις ελπίες και στην ανέλπι-
 γκη όραση των κοινοβουλευτών για τριτά-
 ανακή νύκτα παρέμεινε η Αθήνα, ενώ από-
 λογη ήταν η έλλειψη της θεσμολογικής και
 πολιτικής, προσεκτικότητας των εξου-
 σίας και οδοντολόγος της κρατικής μηχανής
 να διασφαλίσει την τάξη. Η κοινωνία πα-
 ρακολούθησε ανακατασκευάζοντας τον
 θάνατο του 15χρονου, ενώ η κυβέρνηση
 εμφανίζει ευνοϊκή παράσταση. Χίτες το με-
 στήρι ο πρωθυπουργός Κώστας Καραμαν-
 λής/δραστηριότητα ότι «όσα απαραίτητα εγ-
 γον με αφορμή τη φωνή από το τραγικό
 συμβάν δεν μπορεί και δεν πρόκειται να ή-
 νων αποδοκίμα.

Όσα λίγα ώρα αργότερα το σκαναλ τρέ-
 μαι στο κέντρο της Αθήνας, και θα μόνι, ε-
 πέντα, με δεκάδες κτίρια, αυτοματικά κατα-
 στήματα και αυτοκίνητα να καταστρέφονται,
 ενώ η αστυνομία περπατάει σε ρόλο πα-
 ρορταστή. Ενδεκατάς της οδοντολόγος της κ-
 βέρνησης είναι ότι ο κ. Καραμανλής υποτε-
 ρέει να συγκαλέσει εκτάκτως στις 10 μ.μ.
 την κυβερνητική επιτροπή, χωρίς όμως, ό-
 πως φάνηκε, να έχει προετοιμάσει σχέδιο
 αντιμετώπισης της κρίσης. Ο υπουργός Βου-
 ρευσμών, Πρόδρομος Παυλιτσόπουλος, υπερω-
 ρέει των κυβερνητικών κεραιών και της
 Ε.Λ.Α.Σ. και υποστηρίζει ότι «όλα η ελπίδα και
 άλλο η πραγματικότητα».

Ο κ. Καραμανλής σίγουρα θα επισκεφθεί
 τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας Κároλο Πα-
 ναλά και θα συζητήσει κάτι «όσον με τους
 πολιτικούς οραματιστές, οι οποίοι, όμως, δεν έ-
 χουν εγκρίσει επίσημα παραπολιτική της κυβερ-
 νότητας, με τον πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ Γιώργο
 Παπανδρέου να υποστηρίζει ότι «πρώτα πι-
 ν». Η γγ. του ΚΚΕ Αλέκα Παπαρήγα είχε
 δηλώσει νωρίτερα ότι «οι τυχόν εμπρησμοί
 δεν αποτελούν αντίδοτο στην κρατική α-
 νατομία». Αντίθετος, ο επικεφαλής του
 ΣΥΡΙΖΑ Αλέκος Αλαβάνος απέκλεισε οποιον
 τον ελπίδα των αντιστάσεων των επαναστατών
 στην κυβέρνηση. (Σελ. 2 έως 7, 15 και 24)

ΣΗΜΕΡΑ

ΕΥΦΟΡΙΑ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΑΓΟΡΕΣ

Κρατικές επενδύσεις μαμούθ από Ομπάμα

Σχέδιο νέων σημείων για την ύληση
 της οικονομίας και τη δημιουργία 2,5 ε-
 κ. θέσεων εργασίας εγγράφει ο νεοε-
 λάνος πρόεδρος των ΗΠΑ, Μπαράκ
 Ομπάμα, προκαλώντας γενικευμένο κί-
 ας ευφορίας στις διεθνείς αγορές. Πρό-
 κειτο για το μεγαλύτερο πρόγραμμα
 κρατικών επενδύσεων σε όλη την ιστο-
 ρία που έχει υλοποιηθεί αμερικανική κυ-
 βέρνηση - μετά το εθνικό οδό δίκτυο
 του Κλιζόντουρ. (Σελ. 36)

Ο ΚΑΛΙΝΤ ΜΟΚΑΜΕΝΤ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΤΕΣΣΕΡΙΣ

Ομολόγησαν ενοχή τους για την 11η Σεπτεμβρίου

Ο 5 κρατούμενοι των φυλακών του
 Πανθεσσαλονίκειου που κατηγορούνται για
 τον σπασμό και την οργάνωση των
 τρομοκρατικών επιθέσεων της 11ης Σε-
 πτεμβρίου 2001 (στη συνέχεια του Σπασ-
 μού της Αμερικανικής Βόρειας στην
 Κούβα να διεκρίνουν την ομολογία της ε-
 νός τους. (Σελ. 10)

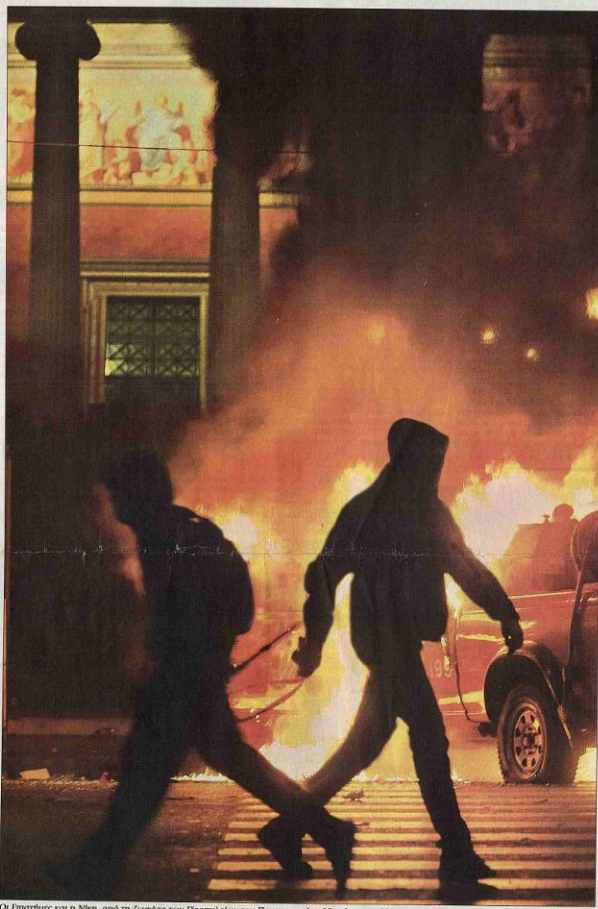
■ **Βοτόμπελ:** Σ. κατέστησε ενδι-
 ξες για εξήλιξη πρώτης αναμέτρη-
 κε ο επικεφαλής των ελεγκτών της Τρο-
 πόλης της Ελλάδας Γ. Γούσης, καθότι
 ντας κίς στην εξεταστική επιτροπή.
 (Σελ. 8)

■ **Παλατιομαρμάς:** Παρά την κρήνη
 πηλθαρομαί στο 1,9% τον Νοέμβριο, ο-
 να 3,9% τον Οκτώβριο, κέρδισε της πα-
 ρας των πετρελίων, ο διεθνής πηλθα-
 ρμός παρέμεινε σε ύψη. (Σελ. 26)

■ **Ποσειδών:** Υπό τις πύλες της Ουά-
 σington, οι πακαριστές αρέσες συνελθόν-
 αβες τα ηθικά επίθετα της ταξιδιωτικής
 οργάνωσης και φερόμενο ως κερκελάτος
 της τρομοκρατικής επίθεσης στη Βουλιά,
 Ζακ Ουαλντίν Λαβι. (Σελ. 10)

■ **Συμπλήρωσε με δεξίωση:** Η Ευρωπαϊκή
 Επιτροπή κάλεσε όλες τις κυβερνήσεις
 Ε.Ε να προχωρήσουν σε άμεση ανάλη-
 ψη των ποσοτήτων καπνού που ε-
 κού εισαχθεί από την Ινδονησία εφ'όσον
 για υψηλές συγκεντρώσεις βλα-
 ρικής. (Σελ. 13)

■ **Καράκι:** Κίσις θα παραμείνει η
 Αρχιεπισκόπος στην Αθήνα και στην κρήνη,
 αβες η Παναγιώτα Σύνοδος Εργα-
 σμένων του ΥΠΠΟ εγγράφη παραρτά-
 των εκπαιδευτικών που ξεκίνησαν την
 παραγωγή Παραρτήρι.

Οι Επιστάτες και η Νίκη, από τη ζωφόρο των Προπυλαίων του Πανεπιστημίου Αθηνών, σκεπάζονται από καπνό και φωτιά. Σε πρώτο πλάνο, ένα φιλέομοτο πορτοφολάκι άγρια και οι δράστες: μαυροφόροι διαδηλωτές, πρωταγωνιστές σε μια τρομακτική νύκτα που άφησε πίσω της ερείπια και σπασίτες, απειλίζοντας και την κλασική Αθηναϊκή Γλυκή, συμβολικά πάντα του νεοελληνικού κράτους.

ΣΧΟΛΙΟ / ΤΟΥ ΠΑΝΤΕΑΝ ΜΠΟΥΚΑΛΑ

Το Σύνταγμα και το αίμα

■ **Νοέμβριος 1980.** Κυβέρνηση Νέας Δημο-
 κρατίας, Μαυλική διαδολήση. Η εργάτρια
 Σπυριδού Κανελονοπούλου, 21 ετών, πέφτει
 νεκρή, καταπιεμένη από το κλομ των αστυνο-
 μικών, ενώ ο Κύπριος φοιτητής Ιάκωβος
 Κουμής, 26 ετών, σκοτώνεται από πυροβόλο
 όπλο. Η επεσημειμένη νεκρονομική έρευνα και
 η παραδικαστική ταμάρια των ενόχων
 έμειναν λόγος κενός. Κανένας ένοχος δεν
 βρέθηκε, για να δοθεί έτσι το σήμα σημα-
 σίας προς τις δυνάμεις ασφαλείας. Έκτοτε,
 κόποι, φυσικοί και ηθικοί αυτοματισμοί ζού-
 με το βάρος δύο οδικακωμένων φυλακών, αλλά
 στη δική τους φωτιά δεν πρέπει να ήταν ιδιαι-
 τερό μεγάλο το βάρος αυτό.
 Νοέμβριος 1985. Κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ.
 Εξέδραση. Ο αστυνομικός Αθανάσιος Με-
 στός σκοπάζει τον μαθητή Μιχαήλ Καλαζή
 η σφαίρα βρίσκει τον δεκαεπταχρονο στο
 πίσω μέρος του κεφαλιού του. Ο υπερω-
 ποιούργης Μένιος Κουσιτάμωργος παρατί-
 νει για λόγους ευθύνης, αλλά η παραπολι-
 τή δεν γίνεται αποδοκίμα από τον πρωτε-
 ποιούργη Ανδρέα Παπανδρέου. Η ευθύνη πό-
 ντας ή υπάρχει ή δεν υπάρχει, δεν υποκαί-
 σε κανένα νόμο απεκατάστατος, δεν εξαρτά-
 από τη βούληση κανενός ανιέρου. Ο Με-
 λίστας καταδικάστηκε πρωτοδικώς σε διω-
 σι χρόνια φυλάκιση με αναστολή και στο ε-
 κτελεί οθωνίζοντο. Το σήμα σημαρτισίας έ-
 νοβίστατο.

Δεκέμβριος 2008. Εξέδραση. Ένας ειδικός
 φρουρός, που οι συνάδελφοί του τον αποκα-
 λούν «Γόρτυρα», σκοπάζει τον μαθητή Μελι-
 δω Γεωργιανόπουλο η σφαίρα βρίσκει τον
 δεκαεπενταχρονο στο στήθος. Οι δεκάδες συ-
 θύμωτες μαρτυρίες, στην τηλεόραση και
 στο διαδίκτυο δεν επιτρέπουν στις δυνάμεις
 ασφαλείας να προειδοποιούν το απαλυντικό
 σενάριο του καταστασιακού εν ομίλ και
 του ήφρασιμης φύσης. Οι ασπίδες βεβαίω-
 νουν ότι ο αστυνομικός εκτέλεσε εν ψυχρώ
 το παιδάκι ύστερα από ασήμαντο φρασ-
 τικό επεισόδιο και αμέσως έπειτα αποκαίρη-
 με με τον συνάδελφό του, σφηνώνοντας το
 να ξεμυκιάσει. Ο υπερωποιούργης Π. Παυ-
 λουλος και ο υπερωποιούργης Π. Χριστοφί-
 τοβόλουν την παραπολιτή τους για λόγους
 ευθύνης. Ο πρωθυπουργός Κ. Καραμανλής
 δεν αποδέχεται την παραπολιτή τους η ευ-
 θύς απάσσο υπάρχει ή δεν υπάρχει, δεν υπο-
 καίει σε κανέναν νόμο απεκατάστατος.
 Συγκλονισμένοι οι μαθητές από τον φόνο
 του αδελφού τους διαδηλώνουν την αγνί-
 τους. Με την κρήνη γύρω ότι η φωτιά τους
 δεν θα ακουστεί, καταθέτουν στον Άγιον
 Σπυριδών Λαυράκιον και βιβλία, Αραβία, Λο-
 γοτεχνία, Μαθηματικά, όσα διαβάζει ένα
 παιδί. Αμέσως στα βιβλία ίσως διακρίνουμε
 κι ένα αντίτυπο του Συντάγματος, με υπο-
 γραμμένα δύο σημεία: Άρθρο 2.1: «Ο
 σφραγισμός και η προστασία της εδής του
 ανθρώπου αποτελείται την πρωταρχική υπο-
 χρέωση της Πολιτείας». Άρθρο 5.2: «Όσο ό-
 σο βρισκόμαστε στην Ελληνική Επικράτεια ο-
 πολυβόλουν την απόλυτη προστασία της
 ζωής, της τιμής και της ελευθερίας τους».
 Αυτό το «όσο» το έχουν διηλώ υπογραμμά-
 οι μαθητές. Με αίμα.

Απροσμέτρητες καταστροφές

Το επινεώδες προσέλαβαν από κείες το
 σπύρισμα πρωτογενούς διασποράς κρι-
 ρίμα στην Αθήνα, αλλά και στη Θεο-
 σολίκη, στην Πάτρα, στη Λάρισα
 και σε άλλες πόλεις. Η Ε.Λ.Α.Σ. αντεπα-
 ρη να αντιμετωπίσει τις ομάδες των
 κοινοβουλευτών, προέκρινε ως μονο-
 διασ κατέβει την απειρία, με σπο-
 λημο οι τελευταίοι να εκδιφορούν
 ανενόχως.

Απροσμέτρητες αριθμεί εμπρησμών
 καταπορτιζόμεν, τραπέζων, δημόσιων
 κτιρίων, πολιτιστικών και υπονομι-
 νων σε Ομόνοια, Κέντρο, Ακαδημία,
 Συγγρού, Ιπποκράτους, Σόλωνος, αλλά
 αβία και οι εκτός κέντρου γεγονότες,
 όπως στην Ζωφόρο, τυλιχμένοι στις
 φλόγες. Χαρακτηριστικά, στην οδό
 Σκουφά και τη Λυκαβηττού οι κάτοικοι
 προσπαθούσαν να σβήσουν τις φάκας
 στις αυτοκίνητά τους από τα μπαλκώ-
 νια. Η Νομική, το Πανεό Πανεπιστή-
 μιο και το Πολυτεχνείο που υλοποιού-
 υπό κατάληψη αποτέλεσαν το ορμη-
 τή των κοινοβουλευτών. Απώλειες,
 βομβολή και καταπορτιζόμεν οι ε-
 ριο και μπαλκόνια που αποτελούν την ε-
 ναρδιά μνήμη της πρωτοδικώς και
 του ελληνικού κράτους προέκριναν τα
 συγκλονιστικά δόλωση παραρτίσις
 των πρώτων του Πανεπιστημίου Αθ-
 νας, Χριστός Κίτος, ο οποίος σπινθί-
 ρε έκκληση προς την κυβέρνηση και
 τους πολιτικούς οραματιστές να απο-
 λύν τον έλεγχο της κατάσταση. Τις
 πρώτες πρωινές ώρες σήμαρο ανακα-
 νιζόμπε ότι έγγον 140 πορτοφολάκια
 και 70 συλλογικά.

Τραγική ερπονία, από το μένος των
 γραντών ανιέρων δεν γίνοντο το κα-
 τάστημα της μνήρας του 15χρονου,
 στην οδό Βουκουρεστίου. Η κηδεία του
 θα τελεστεί σήμαρο στις 3 μ.μ., ενώ οι
 ένδεκα πένθοι θα παραμείνουν κί-
 σις το Πανεπιστήμιο, Τυνησία και Αλ-
 κια της χώρας. (Σελ. 2, 3 και 7)

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Ωρα ευθύνης

Θλίψη, οργή, απορία. Αυτά
 ήταν τα συναισθήματα κείες το
 βράδυ κείς σκεπτόμενο Όλωση
 πόλη, ανελετήτως, πολιτικώς
 πεπονήσαν. Η Ελλάδα τυλιχό-
 νει στις φλόγες και κατέληξε η ε-
 νός της δημοκρατίας και της ε-
 νός της τάξης. Τα σπινθί κέντρα
 μετατρέπονταν μέσα σε 48 ώρες
 σε πεδία μάχης, ενώ ήταν προε-
 νία η κρήνη ανεπάρκεια του
 κρατικού μηχανισμού.

Όσο έλατο και αν έχουν κάποιο
 νίσι για τα τρομακτικά οδεύοντα
 που έτσι προέκρινε η ελληνική
 πολιτική τάξη, αυτό που προέκ-
 ρισμα είναι η αποκατάσταση
 του νόμου, της τάξης, της δημο-
 κείας δημοκρατίας σε κάθε πόλη.
 Όσοι αποδοκίμασαν ανήκουν να
 διακρίνουν την κρίση πρέπει
 να πάνε σπινθί τους, όσο φυλά
 και εν βρισκόμαστε. Αν πάλι η κυ-
 βέρνηση δεν στείλει το δόρυ
 της ευθύνης, ως προτείνεται οικου-
 μενική κυβέρνηση ή όσην άλλα
 λητο θα μας βρθεί από το συμ-
 περό αδιέξοδο.

